

ב"ה

לווח יומי הלכה למעשה

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לימי החנוכה ה'תשפ"א

כולל מנהגים והלכות הקשורים
לימי הסגולה י"ט-כ כסלו, ה' טבת
ועשרה בטבת שחל בערב שבת

יו"ל על ידי
בד"צ דק"ק קראון הייטס
כאן צוה ה' את הברכה

לעילוי נשמת

הגאון הגדול רבי **חיים אלעזר ישראל** בן

בן הגאון המובהק הפוסק המפורסם רבי **שלמה זלמן ברוין** זללה"ה

ממשיך דרכו וממלא מקום אביו ברבנות ח"י שנים, ובחיבוריו, רב דקהל שערי ציון דפלעטבוש
ידיו רב לו בספרי דבי רב אביו וגם חיבר ספרי שערים מצויינים בהלכה על הש"ס
(י"ד כרכים לע"ע, ועוד בכתובים)

נפטר ערב שבת קודש, ח' טבת תשע"ג

"והקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם תיכף ומיד ממש

לעילוי נשמת

הרה"ח הרה"ת ר' **מרדכי** ב"ר מרדכי ע"ה **גורארי'**

רב קהילת חברת ש"ס - קראון הייטס

כאן צוה ה' את הברכה

נלב"ע ביום ש"ק פ' ויקרא ג' ניסן תש"פ

הוקדש ע"י בני משפחתו שיחיו

לזכות **שיינא הינדא** תי' בת **לאה שרה** לרגל יום הולדתה ר"ח כסלו

ולזכות **אליהו** שי' בן **שרה אלוש** לרגל יום הולדתו י"ד כסלו

ולזכות **רחל** תי' בת **שולמית** לרגל יום הולדתה י"ב כסלו

ולזכות **חיים צבי** שי' בן **שולמית** לרגל יום הולדתו ח"י כסלו

ל"שנת הצלחה" בכל, בגשמיות וברוחניות

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **אפרים זאב וועלוול** בן ר' משה

הכהן ע"ה **קורן**

מראשוני תלמידי התמימים של ישיבת

"הדר התורה"

נפטר במוצאי ש"ק י' טבת תשס"ג

וזנכה שיקויים היעוד "והקיצו ורננו שוכני

עפר" תיכף ומיד ממש

נדפס ע"י זוגתו מרת **אסתר** תחי' **קורן**

לזכות ר' **צבי מרדכי** בן שרה זוגתו מרת

שלומית בת שושנה ובניהם ובנותיהם וכו'

שיחיו **גודמאן**

מוקדש לזכות

משפחת **שקד** ומשפחת **פוברסקי** שיחיו

לבריאות הנכונה ונחת יהודי חסידי מכל

יוצאי חלציהם ומתוך הרחבה

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **חיים** בן ארי' לייב ע"ה

מאריס

נפטר ד' טבת תשס"ח

"והקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם

תיכף ומיד ממש

נדפס ע"י

משפחתו שיחיו **מאריס**

לזכות הרה"ת **שניאור זלמן**

וזוגתו מרת **שמחה רבקה** שיחיו

וילדיהם: **אסתר ברכה, איטא העניא,**

אברהם משה, חי' בתי', חנה וריבה דינה

שיחיו

לזכות **לוי יצחק** בן **רייזל**

לרפואה שלימה

כאשר תעבירו את ימים המיוחדים האלו, בוודאי תהנו מתוכנו העשיר והנהדר של הלוח
היומי, שמנחה אתכם בכל ההלכות הנצרכות - שלב אחרי שלב - לפי סדר היום.

נא הביעו את הוקרתכם למאות שעות העבודה שהושקעו שהשקיעו המפיקים,
הכותבים, העורכים, מתרגמים, מעצבים והמפיצים, והרימו תרומה להשתתפות

בהוצאות הרבות, באמצעות האתר www.daytodayguide.com

באתר ניתן לקבל פרטים גם על מבצע המנויים ללוח היומי לשנת תשפ"א

לתמיכה ברבני השכונה בקרו באתר www.crownheightsconnect.com

האתר הוקם על ידי ידידי הבד"צ

כמו כן ניתן ליצור קשר בטלפון: 347-465-7703

לוח יומי

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לימי החנוכה ה'תשפ"א

כולל מנהגים והלכות הקשורים
לימי הסגולה י"ט כסלו, ה' טבת
ועשרה בטבת שחל בערב שבת

נערך על-פי שיעורים שנמסרו
מהמראדאטרא וחבר הבד"צ
הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א

בשיחת יום ב' דר"ה תשנ"ב נאמר: "יש לעורר ע"ד לימוד ההלכות הצריכות לימים אלו, שבהם ישנם כמה וכמה שינויים בתפילה וכמה מנהגים וכו' – שילמדו הלכות אלו בשו"ע, או כפי שמצינו לאחרונה, שמדפיסים בלוחות השנה כמה וכמה הלכות השייכות לאותו הזמן, הלכות הצריכות, שתועלת מיוחדת בזה בפרט לאלו שאין להם ספרים מאיזו סיבה שתהי', או שיש להם ואינם יודעים היכן לחפש וכיו"ב, שע"י העיון בלוחות אלו – ע"ד לוח כולל חב"ד (ובב' האופנים או כפי שהוא תלוי על הקיר, או בתור ספר קטן) שמלוקטים בו המנהגים וההלכות הצריכות – מוצאים בנקל את ההלכות האמורות. ולכן דבר נכון ביותר הוא שכאז"א יעיין בלוחות הנ"ל, באופן שכל ההלכות דימים אלו יחקקו בזכרונו, מפני שלפעמים כשמתעוררת שאלה בזה נמצאים במעמד ומצב שאסור להפסיק ולשאול, או שאין את מי לשאול, ויתירה מזו – לפעמים אינו יודע כלל שצריך לשאול".

מקורות להמובא בפנים ניתן למצוא בשולחן ערוך ונו"כ. ספר המנהגים-חב"ד. לוח כולל חב"ד. שיחות מאמרים ואגרות קודש. ועוד ועוד.

כל הלכה הוזכרה בהזדמנות הראשונה המתאימה, אם כי כמה פעמים לרונטית גם לימים הבאים, כפשוט.

בכל מקום (בהערות) שצויין ל"שו"ת אתרא דרב", הכוונה לאתר AskTheRav.com בפיקוח הרב ברין שליט"א. בכדי למצוא את התשובה המצוינת יש להזין באזור החיפוש שבדף הבית של האתר את מספר השו"ת במספרים (לדוגמא לסי' א'תתקעט יש לכתוב 1979), ואז בעזר"י תמצא את מבוקשך.

* * *

כרגיל בכגון דא, נדפסו כמה תזכורות מענייני "הלכתא למשיחא"¹,

1) במדור "הלכתא למשיחא" נזכרו לפעמים גם דיני טומאה וטהרה, והוא ע"פ המבואר בתניא (אגה"ק סכ"ו – קמג, א) שלימות המשיח יצטרכו לידע הלכות טומאה וטהרה. (ומצות בטלות לעת"ל – היינו בתח"מ דוקא. ואכ"מ). וכ"מ מזה שהובאו הלכות אלו ברמב"ם ביד החזקה, דאל"ה מאי דהוה הוה (וכפי שהוכיחו עד"ז בכ"מ – ראה לדוגמא שו"ת הרי בשמים ח"ג סע"ה. ולהעיר, שמש"ק שם בדין תק"ש בכ"מ שי"ב בי"ד שהביאו הרמב"ם – יש ליישב ע"פ שיחת ליל ג' דחה"ס תשמ"ח). ולהעיר גם מצורת הבית להתו"ט (יחזקאל מב, כ) בטעם התרחבות גבולי הר הבית לעת"ל. וזכר לדבר, מארז"ל (פסחים נ, א) שדיני נגעים ואהלות יקרין בעוה"ז, וקפויין – היינו קלים להבנה (חדא"ג מהרש"א שם. בניהו שם) – לעוה"ב. (אבל ראה מה שפ"י במאירי שם. וראה גם הגהות יעב"ץ ומלא הרועים שם). ועפ"ז, קיום היעוד "את רוח הטומאה אעביר וגו'" (בשלימות עכ"פ) הוא בתקופה שני' דימוה"מ, בתח"מ, וכמובן מכ"מ. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 221. סה"מ מלוקט ח"ב ע' רפ. סה"ש תנש"א ח"ב ע' 576 ובהערות 9–108. ועוד. ולהעיר מאג"ק ח"ז ע' שנו. ואכ"מ בזה. (ומש"כ בלקו"ש חכ"ה ע' 263 שלא יצטרכו ללמוד גם הל' שבת – בפשטות קאי בתקופה שני' דוקא. אבל, לפ"ז צ"ע הכוונה בהע' 51 שם, שכפה"נ ר"ל שהל' שבת ונדה לא נז' בתניא שם. ועצ"ב החילוק). כן להעיר מדין נט"ל בזה"ז בכדי שיהיו רגילים לאכול בטהרה לעת"ל (שו"ע אדה"ז סי' קנח ס"א). וראה גם ב"ח יו"ד סוסי' קפג – לענין נדה אחרי שיבנה המקדש. (אבל באג"ק ח"ג ע' קנג שגם בתקופה ראשונה דימוה"מ ל"ש טומאת נדה, משא"כ שאר טומאות. וראה גם לקו"ש ח"ד ע' 27 הע' 59. ויל"ו). וראה זה פלא, בס' שערי ג'ע (אורח צדיקים דרך ז) שבסוף אלף הששי יתנוצץ אור תוס"ש ויעביר רוח"ט והיו קצת מצות בטלות כגון פרשיות טומאה וטהרה וכו'. [הנה, בתניא שם (קמה, ב) שהנגלות יהיו גלויים וידועים לכל איש ישראל בידעה בתחלה בלי שכחה וא"צ לעסוק בהם. ומשמעות הדברים, שצ"ל הלימוד בהם תחילה, פ"א עכ"פ, אבל א"צ עסק. וכן פי' בלקוטי ביאורים (קארף). וכ"מ גם בסה"ש תנש"א (שם). וכן לעיל שם ע' 575, שהדגיש תיבת "לעסוק". וכ"ה להדיא בר"ד משיחת ש"פ צו תשמ"ח. וראה גם ר"ד אחו"ק תשמ"ח).

אמנם, בהמשך הענין, ש"גם אפשר וקרוב הדבר שידעו מפנימיות התורה כל גופי התורה הנגלית כמו אברהם אבינו ע"ה ולכן א"צ לעסוק בהם כלל". (ורק ערב רב שלא יזכו למטעם מאילנא דחיי שהוא פנימיות התורה צריכים לעסוק במשנה להתיש כח הס"א הדבוק בהם). ור"ל, שלפי בי' זה, ת"ח א"צ כלל ללמוד הנגלות לעת"ל, והיינו גם ללא התעסקות. (עיי"ש בסה"ש בהערה 89. לקוטי ביאורים שם. וראה בשער האמונה פנ"ו בארוכה. וצע"ק שבכ"מ מבואר להדיא ע"ד לימוד הנגלה לעת"ל – ראה לקו"ש חט"ו ע' 39 בשוה"ג להע' 45. ר"ד משיחת יום שמח"ת תשמ"ח. כ"ח חשוון תשנ"ב. וכ"ה בכמה מאמרי דא"ח – ד"ה והמשכילים זיהירו תש"כ. הבאים ישרש תשל"ח. השמים כסאי תשמ"ח. ואולי הדיוק בתניא שם רק **גופי** התורה הנגלית" (וכמ"ש לפני' בתניא שם, ש"הי' גם **עיקר** עסק התורה ג"כ בפנימיות המצות וטעמיהם הנסתרים". ועד"ז הוא בכ"מ (ראה גם סה"ש תש"ד ס"ע 107 ואילך. סד"ה והי' ביום ההוא תשכ"ב. ועוד). ולהעיר מהמבואר בכ"מ (ראה דרך חיים סח, ד. חיים אדם לברך תרל"ח פכ"ג. סה"מ מלוקט ח"ה ע' עדר) במעלת לימוד הנפלאות דתורה מתוך גליא דתורה, בבחי' "ותלמודו בידו", משא"כ הפרטים המסתעפים, וכן שקו"ט ופולפולא דאורייתא, לאפשא לה בנגלה דתורה (ראה לקו"ש חכ"ז ע' 240. ולהעיר מד"ה הנה ישכיל עבדי תשל"ב בתחילתו. ולהעיר גם מסה"ש תשנ"ג ע' 357. וצ"ע בסה"ש תשנ"ב ס"ע 27 (ואילך), ששקו"ט בתושבע"פ יבטל לעת"ל. ובפשטות י"ל, שהכוונה שם לעמל ויגיעה ("במחשכים הושיבני") לברר ההלכה, שזה ל"ש לעת"ל – ראה גם מאמרי אדמו"ר האמצעי דרושים לפסח (ע' קד). ואולי קאי בתקופה שני' דוקא. ועי' הנת' בסה"ש שם ע' 510 – ראה בכ"ז קובץ העו"ב לך

מתוך ציפיה ותשוקה לגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש², שאז אפשר יהיה לקיימן כפשוטן להלכה למעשה מיוסד על הוראות כ"ק אד"ש בריבוי שיחות, ומהן:

"מדובר כמ"פ לאחרונה, אז לויט אלע סימנים שטייען מיר היינט אויף דעם שוועל פון דער גאולה, ווען "הנה זה (משיח) בא", ותיכף ומיד רגע לאח"ז – כבר בא. דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דער עבודה פון אידן וואס פאדערט זיך. . אז א אידן'ס אויפפירונג אין אלע ענינים אין זיין טאג טעגלעכן לעבן אויך בזמן הזה תיכף ומיד פאר דער גאולה – איז מעין ובדוגמת דעם לעבן און הנהגה פון אידן בימות המשיח ממש. [וואס דאס איז אויך די **הדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע דעם לימוד פון "הלכתא למשיחא", די הלכות וואס זיינען נוגע צו דעם לעבן פון אידן בזמן הגאולה**]³."

"מוסיפים גם בהתשוקה והגעגועים להגאולה. . שענין זה נעשה גם ע"י ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק, אשר, הלימוד בענינים אלו ממהר ומזרז עוד יותר קיומם בפועל ממש, כך, שמהלימוד יוצאים תיכף ומיד לפגוש את משיח צדקנו, ואומרים לו שזה־עתה סיימו ללמוד כמה הלכות הקשורות עם ביאתו! נוסף לכך שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", נכללים ב"הלכות הצריכות להן" [לנשים] בכל יום כו"כ דינים דהלכות קרבנות וכיו"ב"⁴.

"דער אויבערשטער בעט זיך ביי אידן אז זיי זאלן זיך עוסק זיין ב"סדר קרבנות" . . ובכלל זיך עוסק זיין בתורת עולה כו' (וואס דורכדעם איז כאילו הקריב כו') – און דאס וועט ברענגען דעם הקריב עולה וכו' **כפשוטו** – המלך המשיח כו' בונה המקדש כו' וחוזרין כו' מקריבין קרבנות כו' ככל מצותה האמורה בתורה במהרה בימינו ממש, וכנ"ל – ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כו' כמצות רצונך"⁵.

תודתנו נתונה מקרב ולב עמוק לבית דפוס Print House בראשות הרה"ח ר' יוסף יצחק שי' ובנו הרה"ח ר' שלום דובער שי' ליינ ורה"ח ר' זאב מאיר שי' קדנר, וכל הצוות שלהם שיחיו, איש איש על שמו, על המסירות והתמיכה שלהם במשך כל השנים להבד"צ דשכונתנו, יברכם ה' ויצליחם בכל מידי דמיטב בגו"ר.

וחי"ש תשע"ה. ועצ"ע, שבשער האמונה שם מפורש שמשיח לא ישפיע נגלה. וצ"ע. וראה גם שיחת אחש"פ תשמ"ו. ולהעיר משיחת ליל ח"י אלול תשמ"ב).

ועוד כתב באו"א בתניא שם (לפנ"ז), ש"למעשה יהיו צריכים [ערב רב] לפרטי הלכות איסור וטומאה **יותר מישראל** שלא יארע להם פסול וטומאה ואיסור כי לא יאונה כו". ולכאו' לפי בי' זה, עדיין צריכים לפרטי ההלכות, אבל לא כמו בערב רב. וילע"ע].

(2) ובס' שערים מצויינים בהלכה עמ"ס זבחים שי"ל ז"ע (מכת"י אמרו"ה, ובתוספת נופך מאחמו"ר הרה"ג הרמ"ש שליט"א) בפתחה, האריך מאד בגודל החיוב ללמוד דיני הקרבנות הנהוגים לעת"ל. ובתוך הדברים הביא פרפרת נאה מס' אמרות טהורות (תהלים קיט, קסו) על מארז"ל (שבת לא, ב) שבשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' צפית לישועה פלפלת בחכמה כו', וצ"ב מה ענין זל"ז. וגם למה לא אמר "פלפלת בתורה". אלא דשניהם ענין אחד, שאם ישיב שציפה לישועה, ישאלו אותו "פלפלת בחכמה", דחכמה זה סדר קדשים (כמבואר בשבת שם), דהיינו אם למד סדר קדשים, שהמצפה לישועה מפלפל בסדר קדשים, כי זולת זה על כרחך לא ציפה לישועה, דהא בהא תליא, והמצפה לישועה מפלפל בחכמה.

(3) שיחת שמח"ת תשנ"ב – סה"ש תשנ"ב ע' 39. – חלק מההדגשות אינן במקור.

(4) משיחה לנשי ובנות חב"ד, ספר השיחות ה'תש"נ כרך ב ע' 485.

(5) לקוטי שיחות חלק יח ע' 341.

ברכת מזל טוב!

למרא דאתרא וחבר הבד"צ הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א
וזוגתו הרבנית תי' לרגל בוא בתם חי' מושקא תי' בקשרי שידוכין
עם החתן הת' וכו' שלום דובער שליט"א בן ידידנו הרה"ח
שניאור זלמן שליט"א ליבעראוו. יה"ר שיזכו לבנות בנין עד עד,
מתוך הרחבה בגו"ר ושמחה וטוב לבב.

הערה כללית: הזמנים שנכתבו כאן הם לשכונת קראון הייטס. כיון
שאי אפשר לצמצם, וישנם כמה גורמים היכולים להשפיע על הדיוק
בזה, לפיכך ראוי להקדים [או לאחר, לפי הענין] את הזמן במידת-
מה – ולא לחכות לרגע האחרון.⁶

יום ועש"ק, ח"י כסלו

יום הילולא של כ"ק הרה"צ ר' יוסף יצחק מאוורוטש, אביו זקיני
של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

בסיום ספר "היום יום" (לאחרי תאריך ח"י כסלו) נכתב: גוט
יום טוב. לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו
ותחתמו [ובכמה שיחות הוזכר ע"ד האיחול בלשון יחיד].

אע"פ שאדם שומע כל התורה כולה כל שבת בצבור חייב לקרות
לעצמו בכל שבוע ושבוע פרשת אותו השבוע שנים מקרא ואחד
תרגום. ונוהגין מטעם הידוע לגמור כל הפרשה שנים מקרא ואחד
תרגום ערב שבת אחר חצות. [ומצוה מן המובחר שישלים אותה
קודם שיאכל בשבת שחרית, ועדיף לפני שחרית].
חייב אדם למשמש בבגדיו ערב שבת עם חשיכה.
זמן הדלקת נרות שבת קודש 4:10 (18 דקות לפני השקיעה).

ש"ק פרשת וישלח, י"ט כסלו "חג הגאולה", ראש השנה לחסידות

י"ט כסלו חל בשבת קודש בב' קביעויות: זח"ג בשנה מעוברת וזח"א
בשנה פשוטה (כקביעות שנה זו)⁷. וחל כן בשנים: תש"ג, תש"ל,
תשל"ג, תשל"ז.⁸

הילולא של הרב המגיד – ממעזריטש – ג' וישב תקל"ג, ומנוחתו
כבוד באנאפאלי.

אדמו"ר הזקן יצא לחירות ממאסרו הראשון – יט' כסלו, ג' וישב,
תקנ"ט, לפנות ערב.

6) נתבאר בארוכה בכינוס תורה בבית חיינו "770", חוה"מ פסח תשע"ח.

7) ראה לקוטי שיחות חכ"ה ע' 193 הע' 3.

8) ההתוועדות המרכזית די"ט כסלו התקיימה במוצאי שבת קודש. בתשל"ז – במוצאי יום
ראשון.

יום הצלת הרה"ק ר' משה נ"ע בן אדמו"ר הזקן בשנת תקע"ו, אור ליום חמישי י"ט כסלו⁹.

בלכה דודי אומרים: גם בשמחה.

טעה והתפלל תפלת חול בליל שבת, והגיע לברכת השנים, אינו אומר "ותן טל ומטר" בברכתו, אף שכבר הגיע זמן שאלת גשמים, שששים יום אחר התקופה מתחיל בליל שבת, כיון שהצבור עדיין לא התחילו, שהצבור מתחילים לשאול גשמים בפועל רק במוצאי שבת קודש, לפי שהיחיד נגרר אחר הצבור בכל מקום.

בלוח כולל חב"ד: בכל עיר ועיר מתאספין אנ"ש למשתה ושמחה ולהודות לה' על הנס הגדול ועושין סיום הש"ס מחלוקת הש"ס דאשתקד ומחלקין את הש"ס להבא וכן מתחילין ביום י"ט כסלו ללמוד שוב שיעורי לימוד התניא כפי שנחלקו לימי השנה ע"י כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע. [ובכמה שיחות קודש ע"ד הסיום בספר התניא¹⁰].

יום התוועדות וקבלת החלטות טובות בקביעות עתים לתורה הנגלית ודא"ח ברבים, וחיזוק דרכי החסידים באהבת רעים.

באגרות קודש: הצעתי בזה, אשר בלילה הראשון, אור לי"ט כסלו, יתועדו במקומות שונים, (ויודיעו שם אודות ההתוועדות דלמחר). ולמחרתו, אור לכ' כסלו יתאספו במקום אחר להתוועדות. וכ"ה בכ"מ עד"ז.

בענין התוועדות בליל שבת – ראה בהערה¹¹.

בשיחת ליל י"ט כסלו תשמ"ט: פשוט שתחילת הלימוד דיום זה, צריך להיות בענין שהזמן גרמא, (היינו, בהענינים שבהם נתבאר ענין דיום זה [ההלכות שביום זה]), ומובן, שיש להתחיל בלשון הרב, כפי שנדפס ב"מבוא" לספר "היום יום".

ב"מבוא" לספר "היום יום": י"ט כסלו . . החג אשר פדה בשלום נפשנו ואור וחיות נפשנו ניתן לנו, היום הזה הוא ראש השנה לדא"ח [=לחסידות] אשר הנחילנו אבותינו הקדושים זצוקללה"ה נ"ע זי"ע, והיא היא תורת הבעל שם טוב ז"ל.

"זה היום תחילת מעשיך" – שלימות הכוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ, להמשיך גילוי אור פנימיות תורתנו הקדושה, אשר נמשך ביום הזה בבחינת המשכה כללית על כללות השנה, ועלינו להעיר לבבנו ביום הזה בבחינת חפץ ורצון פנימי ועצמי באמיתת נקודת לבבנו, שיאיר נפשנו באור פנימיות תורתו ית'. "ממעמקים קראתיך ה'" – להמשיך בחינת עומק ופנימיות תורת ה' ומצות ה' מבחינת פנימיות ועצמות אור אין סוף ברוך הוא שיאיר בפנימיות נפשנו, אשר כל עצמותינו (רצונו לומר, כל מציאותינו, העצם וההתפשטות כו')

(9) כ"ק אדמו"ר שליט"א נהג לומר קדיש בי"ט כסלו, שהוא יום היארצייט של דודתו מרת מרים גיטל שניאורסאהן.

(10) ראה גם שיחת יט"ז תשט"ז בטעם המנהג. שיחת יט"כ תשי"ב בסיומה. יט"כ תשכ"ו. ועוד. ומובן עד"ז בנוגע לספר "היום יום". וראה שיחת ליל יט"כ תשמ"ט ע"ד ספר "היום יום", ובקשר לי"ט כסלו.

(11) ראה שיחת ש"פ וישב כ' כסלו תשד"מ. וכן נהגו ב-770 כמ"פ. וראה גם סה"ש תש"ה ע' 18. ר"ד ש"פ תרומה תש"נ. ולהעיר מלקו"ש חכ"ה ע' 347. סה"ש תשמ"ח ע' 226. וק"ל.

יהיו אליו יתברך לבד, לגרש מאתנו כל מידה רעה ומגונה מהמדות הטבעיות, כי אם כל עשיותינו ועניינינו (הן בעבודה היינו תפילה ותורה ומצוות, והן בענייני עולם המוכרחים לקיום הגוף) יהיו בכוונה אמיתית לשם שמים אשר חפץ ה' כו', וה' יתברך אב הרחמים ירחם עלינו וינחנו בדרך הטובה והישרה ישר יחזו פנימו...

בשיחת ש"פ וישלח תשנ"ב¹²: כדי להדגיש עוד יותר שכל אחד ואחד הוא גם משפיע כדאי ונכון שכל אחד ואחד יערוך התוועדות – עם עצמו (בכל עשר כוחות נפשו), עם בני ביתו, עם חבריו וידידיו וכמ"ש (בשייכות להגאולה) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". ומה טוב שכאו"א ישתתף בג' התוועדויות ("בתלת זמני הוי חזקה"), אחת בעצמו ושתיים על ידי שלוחיו, באם הם נערכות באותו זמן. אין אומרים 'אב הרחמים' לפני מוסף ואין אומרים 'צדקתך' במנחה.

מוצאי ש"ק, אור לכ' כסלו "חג הגאולה" ראש השנה לחסידות

זמן יציאת שבת קודש: 5:14.

בחוף לארץ, מתחילים הלילה, מוצאי ש"ק, אור לכ' כסלו [ששים יום אחר תקופת תשרי, ויום השאלה ויום התקופה בכלל הששים¹³], בתפלת ערבית, לומר "ותן טל ומטר לברכה" (במקום ותן ברכה הנאמר בקיץ) בברכת 'ברך עלינו' (ברכת השנים). ואומרים אותו עד (וכולל) תפלת מנחה בערב פסח הבעל"ט. אין להפסיק להכריז "טל ומטר" לפני שמונה-עשרה.

טעה ולא אמר טל ומטר [ואפילו הזכיר "ותן טל" ולא אמר "ומטר"]:

1. אם נזכר קודם שסיים ברכת ברך עלינו, היינו לפני שהזכיר את שם ה' בחתימת ברכת מברך השנים – אומר במקום שנזכר "ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה ושבענו וכו"¹⁴ וחותרם כרגיל.

2. אם נזכר לאחר שסיים את הברכה, היינו אחרי הזכרת שם השם בחתימת הברכה, ועדיין לא התחיל "תקע בשופר", אומר מיד לאחרי הברכה "ותן טל ומטר [לברכה¹⁵]" וממשיך "תקע בשופר וכו".

3. אם נזכר לאחר שהתחיל "תקע בשופר", ממשיך להתפלל עד אמצע ברכת "שמע קולנו", ואחר "ומלפניך מלכנו ריקם אל תשיבנו" אומר "ותן

[12] בספר השיחות עמ' 166.

[13] חשבון ששים יום מעת התקופה אין מונין אותם מעת לעת. ומכל מקום, לענין בדיעבד, במי שטעה ולא אמר טל ומטר לפני שעברו ששים יום מעת לעת מזמן התקופה, ובפרט – בתפלת ערבית דליל ששים נחלקו הפוסקים מה דינו. ולכן, בנזכר לאחר שסיים תפלתו, ומתפלל עוד הפעם, נכון שיתנה שבאם אינו מחוייב בדבר, ה"ז בתורת נדבה. אלא, שהשנה בלא"ה ה"ז בליל שבת, ואין לו לשאול אפי' בטעה והתפלל תפלת חול, כיון שנגרר אחר הציבור, כנ"ל בלוח בליל שבת.

[14] כ"כ להדיא בפמ"ג סי' קיד בא"א סק"ח. סי' קיז במ"ז סק"ג. קיצור שו"ע סי"ט ס"ו. תורת חיים סק"ז. פתחי עולם (מרבני אנ"ש) סק"א. באר יעקב סק"ו. וראה במשנ"ב סי' קיד בבה"ל ס"ז ד"ה במקום. סי' קיז סקט"ו, שיותר טוב לאומרו על הסדר. וראה בירור הלכה זילבר שם סקט"ו. ובנספח לגליון לוח יומי לימי הפורים תשע"ח הארכנו בזה בנוגע לועל הנסים, והמסתעף מזה בענייננו, ושכן נראה גם לדעת אדה"ז, עיי"ש באורך.

[15] בשו"ע אדה"ז סי' קיז ס"ה נז' רק "ותן טל ומטר" וכ"ה בכ"מ. אבל בכמה פוסקים דהיינו שיאמר גם "לברכה" – ראה קיצור שו"ע סי"ט ס"ו. כה"ח שם סקל"ז. ועוד. וכן הועתק בשמועסן טבת תש"ה.

טל ומטר [לברכה] "וממשיך" כי אתה שומע וכו". ואפילו אם לא נזכר אלא לאחר שאמר "ברוך אתה", כל שלא אמר עדיין את השם בחתימת הברכה, אומר "ותן טל ומטר [לברכה]" וממשיך "כי אתה שומע וכו".

4. אם נזכר לאחר שסיים שומע תפילה, היינו אחרי הזכרת שם השם בחתימת הברכה, ועדיין לא התחיל רצה, אומר מיד לאחר הברכה "ותן טל ומטר [לברכה]", וממשיך "רצה וכו".

5. אם נזכר לאחר שהתחיל רצה, ועדיין לא עקר רגליו, חוזר לברכת השנים ("ברך עלינו"). [ומכל מקום, אם נזכר אחרי שאמר שם ה' בחתימת ברכת "רצה", לפני חתימת הברכה, יאמר "למדני חוקיך", ואחר כך חוזר לברכת השנים ("ברך עלינו"), וכן בנזכר אחר שאמר השם שבחתימת הברכות שלאחר מכן ("מודים" ו"שים שלום"), לפני חתימת הברכה, יאמר "למדני חוקיך", וחוזר לראש ברכת השנים].

6. נזכר לאחר שעקר רגליו, אפילו רק לאחר שאמר "יהיו לרצון" השני, הרי זה כאילו עקר רגליו, וחוזר לראש התפילה. במוצאי שבת, חוזר ואומר "אתה חוננתנו" בתפלתו שנית.

7. אם נזכר כשהגיע זמן תפילה שלאחריה מתפלל פעמיים שמונה עשרה, ראשונה לחובה ושנייה לתשלומין. אבל אם שכח לומר טל ומטר במנחת ערב שבת (וכן במנחת ערב פסח), אינו מתפלל בערבית ליל שבת (וכן בליל פסח) שתיים.

המסופק אם הזכיר מטר בתפילתו – עד שלושים יום בחזקת שלא הזכירו וצריך לחזור, לאחר ל' יום (השנה: מתפלת ערבית, אור לכ"א טבת) אינו צריך לחזור, שכן חזקתו שכבר התרגל לאומרו כהלכה¹⁶.
ויהי נועם, ואתה קדוש – כרגיל.

בכמה שיחות ואגרות קודש, שעיקר ההתוועדות, וברוב עם, צ"ל במוצאי י"ט כסלו, אור לכ' כסלו.

התוועדות המרכזית ב-770 בשעה 8:30 בערב.

יום ראשון, "חג הגאולה", כ' כסלו

אין אומרים תחנון.

בספר עזרא¹⁷ מתואר שבתחילת תקופת בית שני, ב"חודש התשיעי בעשרים בחדש", כ' כסלו (ג'תיד), כשחזרו עולי בבל, "ויקבצו כל אנשי יהודה ובנימין ירושלים", ועזרא הכהן [הסופר] גרם להם להתוודות ולשוב לה'.

הדפסת ספר של בינונים – תניא – בפעם הראשונה נגמרה יום ג' כ' כסלו תקנ"ז בסלאוויטא.

בשנת תקנ"ח ציוה אדה"ז שישקדו ויתמידו בלימוד ספר התניא, וביום ש"ק פ' וישב, – כ' כסלו – ילמדו בכל מושבות אנ"ש שני פרקים בחלק א' ופרק אחד בחלק ב', ויהי לפלא¹⁸.

16 וראה בארוכה במכתב מזכירות הבד"צ מיום ועש"ק ויחי תשע"ה, שנתלה בשעתו בלוח הבד"צ שב-770 ו"ל בע"ה בגליון "באתרא דרב".

17 יו"ד, ט.

18 ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע. – הטעם להלימוד בחלק ב' (שער היחוד והאמונה) דוקא – נתבאר בלקוטי שיחות חלק כה ע' 200 הערה 72.

זמנים (קראון הייטס)

הערה: זמן השקיעה המופיע ברשימה זו הוא הרשום בלוחות (שקיעה במישור בגובה פני הים). בהדלקת נר חנוכה יש לחשב לפי חשבון שקיעה האמיתית **המאוחר בכמה דקות**. ועוד זאת, שאי אפשר לצמצם, וישנם כמה גורמים היכולים להשפיע על הדיוק בזה, ובכלל השקיעה כאן עוגלה.

גם לפלג המנחה (ט' שעות זמניות ומחצה, המחושב בלוחות ע"פ אורך היום מהנץ החמה עד לשקיעתה בגובה פני הים), **נכון להוסיף כמה דקות** מכמה טעמים.

יום חמישי, כ"ד כסלו, נר א' דחנוכה:

פלג המנחה 3:31

שקיעה 4:28

חצות הלילה 11:49

יום ערב שבת קודש, כ"ה כסלו, נר ב' דחנוכה:

פלג המנחה 3:31

הדלקת נש"ק 4:10 (18 דקות קודם השקיעה)

מוצאי שבת קודש, אור לכ"ז כסלו, נר ג' דחנוכה:

מוצש"ק 5:15

חצות הלילה 11:50

יום ראשון, כ"ז כסלו, נר ד' דחנוכה:

פלג המנחה 3:31

שקיעה 4:28

חצות הלילה 11:50

יום שני, כ"ח כסלו, נר ה' דחנוכה:

פלג המנחה 3:32

שקיעה 4:29

חצות הלילה 11:51

יום שלישי, כ"ט כסלו, נר ו' דחנוכה:

פלג המנחה 3:32

שקיעה 4:29

חצות הלילה 11:51

יום רביעי, א' טבת, נר ז' דחנוכה:

פלג המנחה 3:32

שקיעה 4:29

חצות הלילה 11:51

יום חמישי, ב' טבת, נר ח' דחנוכה:

פלג המנחה 3:33

שקיעה 4:30

חצות הלילה 11:52

הכנות לחנוכה

אין להדליק בשמן מאוס או גזול¹⁹. מצוה מן המובחר להדר אחר שמן זית לנר חנוכה, לפי שאורו זך וצלול, ונמשך יפה אחר הפתילה והנס נעשה בו. ואם אין שמן זית מצוי, מצוה יותר בשאר שמנים שאורן זך וצלול. וכל השמנים כשרים בנר חנוכה (מלבד בשבת שיש בזה חילוקי דינים).

למען דעת: כיום מצוי בשוק שמן זית מזויף שנמכר במחיר נמוך מאוד. השמן המזויף הוא צהבהב יותר, פחות מריר ויותר מימי. שמן זית אמיתי אינו מבעבע או מקציף בטיגון במחבת, ולא מוציא עשן או ריחות רעים. ניתן לזהות את הזיוף באמצעות לקיחת דוגמית מהשמן והנחתה במקרר, שמן אמיתי יהפך לצמיגי יותר. כמו כן ניתן לחמם את השמן, אם לא יוצא ממנו ריח של זיתים אלא ריח ניטרלי ולא מורגש, ככל הנראה מדובר בזיוף. וכדאי שלא לסמוך רק על סימנים הנ"ל (שאינם מובהקים), כי אם לוודא שיש חותמת של מועצת שמן זית מקומית או בינלאומית (נוסף לחותמת כשרות מוסמכת).

הידורים אפשריים בשמן זית (מהם השנויים במחלוקת, או לחלופין שמוסכם אצל רובם ככולם שאין חשש כלל): לא להשתמש בשמן זית המוגדר "רסק", Pomace. לקנות שמן זית כתית מעולה, Extra Virgin, הראוי לאכילה ולא המיועד למאור²⁰ (אבל להעיר שלפעמים ההגדרה "למאור" על בקבוקי השמנים נכתבה רק בכדי להימנע ממש גבוה), והיותר זך הרי זה משובח²¹, נוזלי (לא מוצק, קרוש או קפוא²²).

19) וה"ז מצוה הבאה בעבירה. וכן בשואל שלא מדעת, שהוא גזול.

ו"א שבכלל צ"ל משלו דוקא (ע"פ ר"ן פסחים ד, א (בדפי הרי"ף). ח"י הר"ן פסחים ז, א. רמב"ן פסחים ז, א ד"ה ואני אומר. ח"י תל' הרמב"ן שם. ח"י רבינו דוד שם. ריטב"א שם. תוס' ר"פ שם. ס' הפרדס ש"ט פכ"א בשמו. תמים דעים קפו. אבודרהם ש"ג. ועוד. ולהעיר משו"ע אדה"ז סרס"ג ס"ט (במוסגר). וראה שו"ת בי"צ יו"ד סי' קמה סק"ג. והוב"ד בשד"ח אס"ד מערכת חנוכה סט"ו. שו"ת בית שערים שס"א. זכר יהוסף שבת כא, א. וראה שו"ת שבה"ל ח"ג ס"פ. משנה"ח סי' קיה. ח"ח סרכ"ט. וראה בארוכה שבות יצחק ח"ז סי"ד. וש"נ), וא"כ גם בשואל אינו מועיל (אם לא נאמר שבמדליק בעצמו אצל משלו, ראה בכל הנ"ל). ואופן הקנין – במשיכה ואפילו במעות (משום מצוה). ומה"ט, כשיוצא יד"ח הדלקת נ"ח בשל אחרים, ואינו מבני ביתו, צריך להשתתף בפרוטו. ו"א שצ"ל שמן שיש בו כדי שוה פרוטה לכאור"א מהמשתתפים.

20) ע"פ הפמ"ג סי' קנד בא"א סקי"ט, משום הקריבהו נא לפחתך. אבל שם מיירי במאוס מחמת עכבר וכדומה ולא שא"ר לאכילה מחמת טעמו. וגם בזה – ראה מג"א שם סקי"ט, רק כשאסור באכילה (ולהעיר ממג"א סתרע"ז סקי"א בכלי מאוס). [אבל ראה בארוכה בקונטרס "שמן רק לא למאור"].

ואילו ה' אסור מחמת סכנה – יש לדון מדין המותר בפיך (וראה שו"ת דברי חיים ח"ב או"ח ס"ז) בשאר מצוות – ראה מג"א סתקפ"ו סק"ג (וראה שו"ע אדה"ז שם ס"ג). [אבל הרבה חולקים על המג"א. ולכמה דעות בדבר שאצ"ל משל בהמה, או כשאינן האיסור ניכר, לית ב' משום המותר בפיך. ובפרט כשעומד לשריפה. ו"א שבמצוה דרבנן ל"ש המותר בפיך].

וראה פמ"ג סתרע"ג במ"ז להתיר להדליק בעטרן (אבל ראה ראש יוסף (שלו) שבת כא, א ד"ה אמר רב הונא). וכ"כ בחי' מהר"ן חיות שבת כה, ב. ולהעיר, שבבא"ח וישב ש"א סי"ב מפורש להיתר. ועוד, שבכלל אין מברכים על שמן זית מפני שמזיקו. וכן אפשר להדליק בשעוה אף שא"ר לאכילה, וכמו"כ בנפט.

ואעיקרא דמילתא – מעולם לא מצינו שצ"ל ראוי לאכילה. והרי גידין (לסת"ם) ושופרות א"פ לאכול ונק' המותר בפיך. ומה שצ"ל בדומה לנרות המקדש – פשוט, שאין הכוונה לדמות לכ"ד, שהרי אצ"ל כתית למאור, ואצ"ל להחליף הפתילות, ואדרבה י"א שעדיף שלא להחליף. וראה בארוכה במילואים (א) שבסוף הלוח.

21) שקו"ט בזה באחרוני זמננו. אבל כ"ה להדיא בקונטרס סדר הדלקת נ"ח לר"י סגי נהור בן הראב"ד.

22) לטעם הדבר, עיין בסוף הלוח במילואים (א).

מצוה מן המובחר לקחת פתילות של צמר גפן או חוטי פשתן, אך כל הפתילות כשרות בנר חנוכה. (יש מהדרים לא להשתמש בפתיל צף המצופה בשעווה וכדומה, כך שתחילת ההדלקה תהא בשמן זית. ויש המטבילים בשמן או שחורכים הפתילה לפני ההדלקה. ויש שהעירו בזה, שעשוי מכמה חוטים שזורים יחד, וגם מקום הלהבה משתנה במשך זמן ההדלקה וכאילו חסר בשיעור).

בנוגע לנר שעוה וכיוצא בזה – הנה ע"פ הלכה ניתן להדליק את הנר בלי שום כלי מתחתיו, ואפי' אם נאמר שצריך כלי, חלק הנר שעדיין לא נימס נחשב לכלי. ומכל מקום, דרשת חז"ל "זה א-לי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות" כוללת גם את חנוכה – מנורת חנוכה נאה. ולכן, ראוי לו לאדם שיהיה לו חנוכיה²³ יפה של מתכת, ומי שידו משגת יקנה חנוכיה של כסף – להידור מצוה. (יש מהדרים לא להשתמש בכוסיות זכוכית, כך שההדלקה תהא במנורת הכסף עצמה).

מנהגנו להשתמש בנר של שעוה עבור ה"שמש".

בלקוטי שיחות²⁴: "מקום לומר שגם החנוכיות [לחנוכה, ולא רק בציור המנורה למשכן ולמקדש] כדאי לעשות קניהן באלכסון. . ולמה לשנות בגוף המנורה שקניה היו ביושר ולא כחצי עיגול".

כתב הרמב"ם: "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד. וצריך אדם להיזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח הא-ל והודיה לו על הנסים שעשה לנו". וכל אחד מישראל, בין איש ובין אשה חייב במצות נר חנוכה. ואפי' עני המתפרנס מן הצדקה, מוכר כסותו וקונה שמן להדליק נר חנוכה. כמובן, שיכולים לצאת ידי חובה בהדלקת בעל הבית [וכן המנהג בנוגע לנשים כדלקמן. וכמובן, לא יענו ברוך הוא וברוך שמו].

וזאת למודעי: אף שהדעת נוטה שמי שאין לו בית אינו חייב לקנות או לשכור בית עבור קיום מצוה זו²⁵ – מ"מ, מובן ופשוט שמצד חביבות

(23) נתפשט לקרוא כן למנורת חנוכה. וכבר העירו משו"ת שדה הארץ ח"ג רס"ל לח ("חנוקיהא". ואולי קאי רק על הגביעים של זכוכית, יעו"ש סוסי' מא: "חאנוקייאס"). שמחת כהן סי' קפט. וראה גם לקו"ש חלק כא ע' 169 בהערה 44. וי"א שבכוונה נמנעו מלקרותה בשם "מנורה" כמנורת המקדש. וראה בארוכה בקובץ דברי חפץ חו' ה מאמר מנורת חנוכה, שבכ"מ נק' (לא רק "מנורת חנוכה" כ"א) גם "החנוכה", וכדומה. ואכן כך מצינו בכ"מ, נוסף להנז' שם. וראה גם בס' גם אני אודך אבוחצירא ח"ג סי"ט. ועוד.

(24) חלק כא ע' 169 בהערה 44.

(25) וידוע הפלוגתא בזה. וכבר העירו מדברי הרמב"ם "יש מצות עשה שאדם חייב להשתדל ולרדוף עד שיעשה אותה. . ואלו הן הנקראין חובה לפי שאדם חייב על כל פנים לעשות. ויש מצוה שאינה חובה אלא דומין לרשות כגון מזוזה ומעקה שאין אדם חייב לשכון בבית החייב מזוזה כדי שיעשה מזוזה אלא אם רצה לשכון כל ימיו באהל או בספינה ישב. וכן אינו חייב לבנות בית כדי לעשות מעקה. . [ובהמשך הדברים מביא הרמב"ם דוגמא ל]מצוה שהיא חובה מדבריהם כגון הדלקת נר חנוכה". וכן העירו לאידך מדברי התוד"ה הרואה סוכה מו, א (במש"כ לדמות למזוזה). [וראייתי מי שכתב להעמיס בד' התוס', שבאמת גם לדידהו חייב לקנות בית, אבל כיון שאינו חייב לבזבז יותר מחומש מנכסיו תיקנו ברכת הרואה בכה"ג שפטור מחמת אונסו. ומה"ט הקשו ממזוזה במה שלא תיקנו ברכת הרואה למי שאין לו בית. אלא שעדיין לא עלתה ארוכה, שאין הגדון דומה, דשאני הכא שבעצם חייב הוא בחובת הגוף, אלא שנפטר מחמת אונסו, ומהיכא תיתי לתקן ברכה במזוזה כשמלכתחילה לא נתחייב. ועכצ"ל, לדעת התוס' דומה לגמרי למזוזה, שהיא חובת בית. והארחנו במק"א. ואכ"מ].

המצוה אין מקום להפקיע בידים חיוב המצוה. ואשר לכן, הנוסעים ממקום למקום, יסדרו מבעוד מועד את זמני הטיסות באופן שיוכלו להדליק נר חנוכה בעצמם בזמנו ובמקום מגוריהם. ומצוה בהם יותר מבשלוחם. [ואכן, יש שהורו במי שכבר קנה כרטיס טיסה באופן שאין בידו להדליק נר חנוכה, שעליו לבטל טיסתו ואף אם יעלה למחיר רב. ולמעשה, ישאל שאלת חכם²⁶].

המתאכסן שלא בביתו מדליק נר חנוכה במקום האכסניא. אבל באם בשעת שקיעת החמה, זמן חובת ההדלקה, כבר אינו "ביתו", ולדוגמא שעוזב את האכסניא מיד אחרי ההדלקה ונוסע למקום אחר, ספק גדול אם יוצא שם ידי חובת הדלקת נר חנוכה. ואכ"מ²⁷. ואם חוזר לביתו, אזי ודאי עדיף שידליק בביתו, אפילו לאחר חצות, באם בני ביתו נעורים.

וכאן המקום להזכיר, גם בנוגע להמסדרים מסיבות חנוכה לידידים או לקרובים וכדומה, שיארגנו המסיבות בזמן ובאופן המתאים, שהמסובים יוכלו להדליק נר חנוכה בזמן בביתם. [מומלץ שלא לארגן מסיבת חנוכה בשעות הערב המוקדמות, כלומר מחצי שעה לפני השקיעה עד לזמן צאת הכוכבים. כן אסור להתחיל בסעודה חצי שעה לפני זמן ההדלקה. כפשוט, שבאם המסובים אינם מתאכסנים במקום המסיבה, שלא יוצאים ידי חובת הדלקת נר חנוכה שם].

בשיחת אור לח' טבת תשמ"ז: ידוע ש"ואת יהודה שלח להורות לפניו] גשנה" הם ד' האותיות שע"ג הסביבון (ר"ת נס גדול הי' שם) כמנהג ישראל ("תורה היא"), כפי שראו גם בבית רבותינו נשיאינו, וכידוע שישנם כו"כ רמזים בנוגע לסביבון וכל פרטיו, כמבואר בספרי טעמי המנהגים²⁸.

יום חמישי, כ"ד כסלו, ערב חנוכה

במנחה – אין אומרים תחנון.

המעלה דערב חנוכה על כל ערב יום טוב – ראה שיחת מוצ"ש

וישב תשל"ט.

מדליקים²⁹ נר חנוכה בבית הכנסת ומברכים עליו משום פרסומי ניסא. אין לברך על הדלקה בבית הכנסת כשאין עשרה שיראו את הנרות. וטוב שיהיו עשרה בשעת אמירת הברכות³⁰.

בבית הכנסת, מניחים החנוכיה בצד דרום כשהנרות מסודרים ממזרח

(26 וראה שו"ת אתרא דרב סי' א'תתקעט.

(27 והארכנו בזה במק"א.

(28 ונת' גם בספר השיחות תשמ"ח ע' 360 הערה 32. וראה גם לקו"ש ח"ב ע' 33 בשוה"ג. אג"ק

ח"ט ע' סו. ולהעיר גם משיחות קודש תשל"ז ח"א ע' 357.

(29 מקפידים שההדלקה תהא ע"י גדול המחוייב במצוות. וראה אג"ק ח"ל ע' כד מענה מיום כ"ג

חשון תשל"ה לצא"ח. ולהעיר משה"ש תשנ"ב ע' 190.

(30 נחלקו בזה הפוסקים – ראה מג"א סתרע"א סק"י. מור וקציעה שם. חיי"א כלל קנד סי"ז.

שו"ת מהרש"ג ח"ב סוסי' קעב. שו"ת מנח"א ח"ב סס"ח. משנ"ב בבה"ל סתרע"א ס"ז ד"ה ויש

נוהגין. לוח כולל חב"ד. וראה בקצוה"ש הערות למעשה ע' קמב.

למערב, ומקומם גבוה, למעלה מעשרה טפחים (משא"כ בבית כדלקמן).
[ב770 אין מהדרין להדליק בשמן זית. וכן הוא ב(רוב) ביהכ"ס³¹. ב770
המנהג שהמדליק עומד פניו לדרום ואחוריו לצפון³²].

כדאי לסדר את החנוכה לפני התפלה שלא לבלבל את המתפללים
באמצע התפלה.

מנהגנו שבבית הכנסת מדליקים את הנרות בסיום תפילת מנחה לפני
עלינו. ואין צריך להמתין לשקיעה אלא מפלג המנחה יכול להדליק.
והש"ץ מברך עליה (בפעם הראשונה) את שלושת הברכות. [בלילה
הראשון לא ידליק בבית הכנסת מי שהוא אבל רח"ל].

אין להדליק עד שיגמור כל הברכות. בלילה הראשון מדליק נר אחד
בצדה הימני של החנוכה.

אין אדם יוצא ידי חובתו בהדלקת נר חנוכה שבבית הכנסת (וכן
בהדלקות הפומביות ברחובה של עיר. ונכון לעורר על כך בהדלקות
הפומביות ובמבצעים, כדלקמן) וצריך לחזור ולהדליק בביתו. ואפילו
הש"ץ צריך לחזור ולהדליק בביתו בברכות, ואם אין לו בני בית
להוציאם ידי חובה לא יברך עוד פעם שהחיינו³³.

ליל ששי, אור לכ"ה כסלו, א' דחנוכה

גם בזמן הזה שמדליקים בפנים טוב להזהר להדליק בזמנה³⁴. מנהגנו
בכל ימי חנוכה (חוץ מערב שבת ומוצאי שבת) להדליק את הנרות

31) שכן המנהג בפועל – כ"ה בכ"מ: ראה מנהגים דבי מהר"ם סדר חנוכה (אלא שכותב שמ"מ מצוה מן המובחר בשמן זית). נר מצוה למהר"ל ד"ה כתב הרא"ש (אף שמפקפק בזה, ולשיטתו אין יוצאים בשעוה בכלל. ובס' הזכרון פרנקל הובא כת"י נכד מהר"ל שהכריח שישנו המנהג בביהכ"נ אבל בבית לא הי' יכול לבטל). מנהגים דקהלתנו (פיורדא סמ"ז). וכ"מ במנהגים דק"ק וורמיישא. וראה מו"ק (להיעב"ק) סתרע"ה (ועיי"ש ג"כ שמצוה מן המובחר בשמן זית. וכ"כ בכה"ח סתרע"ג סק"ג). שו"ת חת"ס אור"ח ס' קפו (שרובם מדליקים בנרות שעוה. אבל ראה אלף כתב ששצ"ז). דרכי חיים ושלום סתת"ט. ועוד.

ובמכ"ש מזה שגם בבית נהגו בכ"מ בשעוה (ד"מ סתרע"ג סק"א. וכ"כ בהגותיו לשו"ע שם ס"א). ולהעיר מזה שבפוסקים (ב"ח סתרע"ג ס"ג. מג"א שם סק"א. ט"ז סק"י. ועוד) הובא ע"ד ההידור להשתמש בשעוה שנטף מביהכ"נ.

ובטעם המנהג (נוסף לטעם הפשוט שבזמנם מחיר השמן זית הי' יקר מאד) – ראה שו"ת מהרי"ץ ח"א סנ"ב. וי"א להיכרא שאינו כמו נרות שבבית, שידעו שא"י בהדלקת ביהכ"נ. ובמענה (מיום א' טבת תשמ"ה): כנראה הטעם משום: 1) טרחה דציבורא, 2) לשלול דליקה, להבטיח נקיון ביהכ"נ וכינו"ב. וראה עד"ז במקור"ח ס' קלא סק"ט למנוע בנרות ביהכ"נ בכלל להדליק בשמן ויצא שכרו בהפסדו משום קוטרא ושחרותא דכותלי.

32) וראה כה"ח סתרע"א סקס"ט שכן מנהג הספרדים. שו"ת שבט סופר סכ"ד שבמקום שנהגו כך אין לשנות ממנהג. להורות נתן ח"ז סנ"א שכ"מ מסתימת הפוסקים. וראה גם בצעטיל-מענה שבהערה הקודמת שאין התייחסות לדברי השואל עד"ז.

33) שע"ת, וכ"פ בלוח כולל חב"ד. וראה קצוה"ש הערות למעשה שם בטעם ההכרעה. וי"א שכ"ה גם בנוגע לברכת שעשה נסים. ויש חולקין בכל זה. ואכ"מ. ואם מכוון שלא לצאת יד"ח אז, יכול לברך בביתו.

34) וגם כשאינו פתוח לרה"ר, כבימינו שמדליקים בפנים ממש (כדמוכח בכ"מ. ואכ"מ). וכמה טעמים נאמרו בזה (לחוש להסוברים שגם במדליק בפנים אינו מדליק בברכה אחר הזמן; שלכתחילה צריך לעשות כתקנת חז"ל (וע"ד דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו או שלא תשתכח תקנת חז"ל); שיהא בזמן קבוע שמה ישכח; שלא יתאחר עד שב"ב ישנים או שיתפזרו; שעיקר המצוה להדליק בזמן שבנ"א עדיין מתעסקים בעסקיהם; שבזמן זה עדיין בנ"א מבקרים אצל חבריהם ואיכא פרסומי ניסא; מדין זריזין מקדימין; ע"ד הסוד).

(בביתו) תיכף אחר השקיעה [האמיתית] בין מנחה לערבית. ומדייקים שהנרות ידלקו לפחות 50 דקות (חצי שעה אחר צאת הכוכבים)³⁵.

בחשיבות הענין להדליק בזמנה אחרי השקיעה, וגם בנוגע ל"מבצע חנוכה", היינו להשפיע על אחרים שידליקו בזמנה – ראה בהערה³⁶.

אם לא הספיק להדליק עד זמן תפלת ערבית, יתפלל מעריב תחלה ואח"כ ידליק.

חצי שעה קודם זמן ההדלקה, אסור לאדם להתחיל במלאכה³⁷ או בסעודה, ואם התחיל צריך להפסיק. במקום הנצרך, יכול לאכול אכילת עראי, היינו כביצה המוציא או מזונות (ולא יותר)³⁸, ופירות [וכן שאר מאכלים] אפילו הרבה. ומדת חסידות להחמיר גם בזה³⁹. אבל בלימוד תורה י"א שאין להחמיר כי אם משהגיע זמן ההדלקה ואילך. ויכול להעמיד שומר [שאינו אוכל ולומד בעצמו⁴⁰] שיזכירנו

35) אופן החשבון – ראה מה שכתבנו בקובץ התמים כסלו טבת תשס"ב.

36) ראה בארוכה שיחת מוצאי ש"פ וישב, אור לכ"ד כסלו, תשל"ט. ומועתק כאן חלקו (מסרט הקלטה): והמעשה הוא העיקר. . מ'זעט דאך בפועל אז כדי מ'זאל אנצינדן נרות חנוכה בעתה ובזמנה דארף מען דאס מאכן די אלע הכנות לזה אין ערב חנוכה, און אז ניט וועט מען אריינציין נאך משתשקע החמה וכו'. על אחת כמה וכמה, דעם ענין וואס מצד ואהבת לרעך כמוך, איז דאך א הכרח צו טראכטן ווי אזוי א צווייטער זאל קענען אנצינדן די חנוכה ליכט פונקט כמוך, ווי ער מאכט די אלע הכנות בעתה ובזמנה בנוגע צו זיך. . אז בערב חנוכה איז ביתר שאת וביתר עוז און מיטן גאנען שטורעם דער ענין פון מבצע חנוכה ביז אז מ'זאל באוואראנען אז יעדער איד וואס גייט אריין אין כלל פון "רעך". . מ'דארף זיך ניט פארלאזן אז טאמער וועט ער זיך ניט אויספראווען באווארענען דעם אידן צו משתשקע החמה, וועט ער עכ"פ באווארענען צו דער צווייטער ליכטל און צו דער דריטער וכו', און אפשר נאך צו דער ערשטער ליכטל ביז חצות לילה אדער כשניעוירים בני הבית מיט די אלע פרטים וואס איז דא בהלכות אלו – איז דאס אינגאנצען שלא במקומו ושלא בזמנו, אפי' אין שאר המצוות, עאכו"כ א מצוה ווי נר חנוכה.

37) ועל בעלי חנויות להפסיק ממלאכתם ולחזור לביתם להדליק – ראה ב"ח סתער"ב ד"ה פסק. משנ"ב סק"י ובשעה"צ סקט"ו. (וראה להלן בלוח ליום הש"ק בהערה בדין התחיל בהיתר). ויש שלמדו זכות בימינו שמדליקים בפנים, ומדין התחיל בהיתר. (ראה שם בהע'). אלא שטוב להזהר גם בזה"ז.

38) בנוגע לפת הבאה בכיסנין – כ"כ להדיא בפמ"ג או"ח סתל"א בא"א סק"ד. ובערוה"ש שם סכ"ו החמיר טובא עיי"ש (וסותר קצת למש"כ הו"ע בסרל"ב סי"ח לענין מנחה).

ועפ"ז, צ"ל דמש"כ בדה"ח סמ"ד סק"ד לענין מנחה שרק בקובע סעודתו (וכ"מ בפמ"ג סרל"ב בא"א סק"יב, והב"ד בישועות חכמה על קש"ע סס"ט ס"ג. וכ"פ במשנ"ב סרל"ב סקל"ד) – שאני התם דמיירי בתבשיל מה' מיני דגן. וראה בקש"ע שם ובמסגה"ש סק"ב. וראה משנ"ב סרפ"ו בשעה"צ סק"ז. וראה לענין סוכה, בשע"ת סתרל"ט סק"ה ובמשנ"ב שם סקט"ו ובבה"ל שם. ולאדה"ז אפי' בתבשיל אסור חוץ לסוכה ביותר מכביצה. ולכאור' טעימה לפני מנחה וכדומה חמירא מסוכה – ראה מג"א סוסי' רלב לענין שתי'. אבל לאידך, סברא שבסוכה מחמירין טפי – ראה ישועות חכמה שם. וראה שו"ת מהר"י אסאד ח"ב חו"מ (בחלק ההשמטות) סרנ"ג. לבו"מ מהדו"ת או"ח ס' קי. זכרון יהודה או"ח ס' קה. קב חיים ס"ו. קובץ תשובות ח"ג ספ"ט.

39) ע"פ הרוקח אירוסין ונשואין ששנ"ג. וראה שו"ת בשמים ראש סע"ד. שבילי דוד סתרצ"ב סק"ב. שם סוסי' תרעב. ולהעיר מא"א מהדו"ת סתרפ"א. וראה משה"ק בשו"ת שייח יצחק ששנ"ז. ובכעני"ז – ראה שו"ת שאילת יעב"ץ ח"א ס"מ בתחילתו, והב"ד בשו"ת מהרש"ם ח"א ס"א ד"ה ובעיקר.

40) כ"ה בשו"ע אדה"ז סתל"א סי"א לענין לימוד לפני בדיקה. ובכ"מ גם לענין אכילה (ראה קצוה"ש סכ"ו בבדה"ש סקט"ו. ועוד). אמנם, מקום לחלק בדבר, ע"פ סברת הלח"מ ק"ש פ"ב ה"ו (והב"ד אדה"ז בקו"א לשו"ע סתל"א סק"א), שבלמוד שאני דמושך טפי וחישינין שמא ישכח, אבל באכילה הוא מחשש פשיעה. ושור"ר שכ"כ מד"ע בחוט שני שבת ח"א ענינים שונים או"ח סק"ז (ע' רטז). ועוד, דהתם תקנת חכמים לבדוק מיד בתחילת הזמן דוקא, ועל השומר להזכירו שכשיגיע זמנו יפסיק, משא"כ כששומר שלא ישכח בכלל. ותלוי אם איסור אכילה הוא מחשש פשיעותא או מצד העיכוב בעשיית המצוה בזמנה. אלא, שבכ"מ מצינו דל"מ שומר כלל אחרי שהגיע כבר זמן המצוה (כ"מ במג"א סתפ"ט סקי"א ואדה"ז שם ס"ז. משנ"ב שם סק"ב. ג. ואולי יל"פ כן גם

[וי"א שגם לאכילה מהני שומר]⁴¹. נשים ובנות שאינן מדליקות בעצמן ויוצאות ידי חובתן ע"י הדלקת הבעל או האב (כדלקמן), מותרות לאכול גם אחרי שהגיע זמן ההדלקה⁴².

ההולכים ל"מבצע חנוכה" ועדיין לא הדליקו בעצמם – עליהם להזהר כנ"ל. ויכולים לאכול שאר מאכלים המשביעים. ובמקום צורך גדול – יש מקום להקל תוך חצי שעה לזמן ההדלקה אפילו במזונות יותר משיעור כביצה (וכשנצרך לכך – אפילו פת). ואפילו אחרי זמן ההדלקה, באם הכרח בדבר, כל שלא הגיע לביתו. ונכון שיעמיד שומר להזכירו להדליק כשיחזור לביתו, ועדיף להכין לפני זה בביתו מנורת חנוכה מוכנת להדלקה⁴³. ומכל מקום, ראוי שלא לסמוך על זה ולהימנע מאכילת פת ומזונות יותר מכביצה.

לא הדליק בזמנה, מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק (כחצי שעה או יותר לאחר שקיעת החמה או צאת הכוכבים). עבר זמן זה ולא הדליק, מדליק והולך כל הלילה עד עלות השחר (ולכתחילה יש להיזהר להדליק לפני חצות⁴⁴), ובתנאי שבני ביתו ניעורים. וכדאי להקיצם (עכ"פ שנים מהם או אפילו אחד), שיוכל להדליק בברכה. אך אם הם ישנים ידליק בלא ברכה⁴⁵. אבל, מי שאין לו ב"ב, ונמצא יחידי בביתו, מדליק בברכה.

בכוונת אדה"ז בקו"א סת"א סק"ג במש"כ "וצריך לחלק". אבל להעיר ממשנ"ב סרל"ה סק"ח. וכ"מ במג"א שם סק"ח. סתרנ"ב סק"ז בשם הגהות חת"ס. סרנ"א סק"ז. ואולי י"ל דשאני ספה"ע שמצותו ג"כ בתחילת זמנו. וראה בשו"ת אג"מ או"ח ח"ד סצ"ט סק"א. שיעורי הגריש"א ברכות ד, ב (ע' כג) ובהערת המו"ל. אשרי האיש פס"ד ס"ה. שו"ת אז"נ ח"ו סנ"ב. שלמי מועד ספה"ע ספ"ד בתחילתו. שו"ת תשוה"נ ח"א או"ח ספ"ו. ועוד. ויש לחלק בכ"ז בין קריאת השמש לשומר מיוחד, שיש בזה מה שאין בזה, לכאן ולכאן, ששומר מיוחד עדיף שבודאי ישמע ויזכור (ראה חוט שני שבת ח"ד ענינים שונים ע' שענו), ולאידך שמש עדיף שאומנותו בכך ול"ח דילמא אתי למיפשע. ועוד ועיקר שבמציאות אין השמש קורא אחרי הזמן. וכ"מ קצת בל' אדה"ז סתפ"ט שם). אמנם, כמה אופנים וטעמים בדין שמירה: דבי תרי ל"ח לשכחה (כל' הצ"צ בשו"ת או"ח סמ"ז), ומשו"ה מהני בשנים קוראים לאור הנר, או בשומר שנתמנה במיוחד להזכירו (וראה פמ"ג סער"ה בא"א סק"ה). וגם במשנ"ב סק"ה נראה דס"ל לחלק בהכי, מדלא הביא שם דעת המג"א כבסק"ו. וראה בבה"ל שם ד"ה אפילו. וראה גם ביד"י שבהע' הבאה). וטובא יש לחלק בכ"ז.

41) האריכו בזה בכ"מ. וראה גם אצלנו במ"מ וציונים להל' יומית אות שלו ותרמח. וילה"ע שנוסף לדעת הט"ז או"ח סער"ה סק"ג וכוות"י פסק אדה"ז שם ס"ד (ראה אצלנו שם), ראה בשו"ב שם סק"ג ובמח"ב שם סק"ה וביוד"כ ס"ה סק"א שכ"ה כבר בראשונים – ס' הבתים ומאירי. ובערך שי הוכיח כן מהרשב"א שבת קמט, א. אבל ראה חזו"ע שבת ח"א ע' רמ. וראה מה שחילק ביד"י ס"ה בפיה"א סק"ה. ואכ"מ.

42) וכן מוכח בט"ז סתר"ז סק"ב. וה"ט דל"ש לגזור שמא ימשך וישכח – ראה כע"ז בנחלת צבי יוד"ד סרס"ב ס"א. וגם לא גרע משומר שהרי בודאי יקרא לאשתו וב"ב בשעת ההדלקה. וכ"כ להקל בשבה"ל חנוכה פ"ו ס"ג. אשרי האיש ח"ג פל"ג ס"ה. וראה גם בהע' הבאה. [ואילה"ק מזה שאסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה, אף שאינו מקיים המצוה בעצמו – דשאני התם שהמצוה בשמיעה, או בקריאה ושומע כעונה. והכא עדיף טפי משאר מצוה שע"י שליח דרמיא מצוה אדידי' אלא שנפטר ע"י שליח, אבל בחנוכה האריכו בכ"מ דלאו אקרפתא דגברא מוטלת החובה אלא היא חובת הבית (ומה"ט במגילה י"א שקטן שהגיע לחינוך מוציא הגדולים, משא"כ בחנוכה – ראה שו"ת חכ"צ בתוספת חדשים סי' ג' והדברים עתיקים. והארכנו במק"א)]. ויש שכתבו להחמיר (הליכות שלמה פט"ז ס"ג. שו"ת בצה"ח ח"ד סנ"ח סק"א. אבל עיי"ש שאינו מדינא, ורק ממנהגא, ובמקום צורך קצת אפשר להקל).

43) הארכנו במילואים (ב) בסוף הלוח, עיין שם.

44) כדעת הרש"ל. ונזכר בכ"מ בשיחות קודש.

45) למקור הדיו ועוד – עיין לקמן במילואים (ג).

אם אינו יכול להדליק נרות חנוכה בזמנו, יכול להקדים ולהדליק החל מפלג המנחה ויזהר לשים הרבה שמן בכדי שידלק חצי שעה לאחר צאת הכוכבים [ולענין ברכה – נחלקו הפוסקים]⁴⁶, ויש הסוברים שעדיף למנות אדם אחר שידליק בשבילו בזמן]. ובכל אופן – עדיף להדליק בעצמו בהמשך הלילה ובברכה מאשר להקדים ולהדליק מפלג המנחה.

מי שיכול להדליק בזמן אבל אין לו זמן להמתין חצי שעה ליד הנרות, טוב שידליק בזמן ואל ידחה את ההדלקה. ויתעכב קצת זמן ליד הנרות⁴⁷. ומ"מ עדיף להעמיד שומר⁴⁸. (ונכון לעשות כן משום חשש סכנה).

מנהג רבותינו נשיאינו שהיו מדליקין נר חנוכה על פתח אחד החדרים ולא על סף החלון.

מי שיש לו שני בתים [או חדרים]⁴⁹ מדליק במקום שאוכל⁵⁰. וצריך להדליק בבית שבו הוא אוכל **בקביעות**, ולכן ההולך לאכול בבית חבירו באקראי צריך לחזור לביתו ולהדליק שם.

מחנכים את הבנים להדליק **בעצמם** נרות חנוכה⁵¹. והמנהג בימינו לחנכם מגיל רך ביותר. כדאי ונכון שהילדים ידליקו נר-חנוכה בפתח חדרם הפרטי (כמובן, צ"ל באופן של זהירות מסכנה וכו').

בספר השיחות תשמ"ח⁵²: כדאי ונכון שבפתח חדר הילדים תהי' גם מנורת (והדלקת נר) חנוכה (נוסף לכך שבודאי יסבירו להילדים התוכן והמשמעות דהדלקת נרות חנוכה, בסגנון המובן להם) שעי"ז יתוסף יותר בענין החינוך, הן בנוגע לילדים, שכאשר רואים את מנורת החנוכה בפתח החדר **שלהם**, נעשה רושם חזק יותר בנפשם כו', והן בנוגע להחדר, "מקדש מעט", ע"ד ומעין ומרמז על חינוך ביהמ"ק בחנוכה⁵³.

בחורים הלומדים בישיבה מדליקים בפתח חדרם האישי בפנימיה (כמובן, בהתאם לכללי הבטיחות. וד"ל)⁵⁴. ועד"ז בבנות הלומדות

46 להדיעות בזה, עיין במילואים (ד) בסוף הלוח.

47 במקור הענין להתעכב ליד הנרות ולהסתכל בהן – עיין במילואים (ה) בסוף הלוח.

48 ומפי השמועה עד"ז בהנהגת כ"ק אד"ש, מעשה רב. וראה בהערה הקודמת.

49 יש שר"ל ולחלק בד"ז. והארכנו בזה במק"א. ואכ"מ.

50 ולהעיר מר"ד משיחת ש"פ מקץ תשמ"ח בשלילת הסברא להדליק בחדר שינה (משא"כ בחדרי הילדים, עיי"ש).

51 בנוגע חינוך קטנים להדליק בשמן זית, ובירור בדין חיוב חינוך קטנים להידור מצוה – ראה בשו"ת אתרא דרב סי' א'תרמה.

52 ח"א ע' 162

53 וראה גם התוועדויות שם ע' 133. ושם ע' 91 עוד פרטים בדבר. והמסקנא – שיש לעיין ולבדוק בכל מקום לגופו של ענין את התוצאה בפועל, באיזה אופן יוסיפו בחינוך (דהילדים או הרואים). ושם בשיחה (בסרט הקלטה ולא נדפס) נו' הצדדים לחיוב ושלילה. ועיי"ש עד"ז בנוגע להדלקה עיי' בנות. אבל בשלשלת היחס שבתחילת "היום יום": "מעורר שכל ילד/ה ידליק נרות חנוכה בפתח חדרו ("בית מקדש" פרטי)". וראה מאוצר המלך ח"ג ע' 128 במענה לשאלה בשנה הבאה (תשמ"ט): "שאלה לרב" (ואולי הכוונה מדין נדר). בשנת תשל"ד נתפרש להדיא ש"נתקבלה הוראה דחופה מכ"ק אדמור"ר שליט"א שכהוראת שעה תדלקנה גם הבנות נרות חנוכה". וראה דברי שלום ספר זכרון (שור) ע' נה (יומן מתשל"ה).

54 אף שבכלל צ"ל בחדר שאוכל, כנ"ל בפנים. והאריכו בזה אחרוני זמנינו. וראה שו"ת אגרות

בסמינרים מחוץ לעיר, שעליהן לסדר לצאת ידי חובת הדלקת נר-חנוכה⁵⁵ במקום דירתן. וניתן לסדר שאחת מהן תדליק עבור ובשליחות כולן.

מי שנמצא במקום שיצטרך לכבות הנרות תיכף אחר הדלקתן ידליק ללא ברכה. גם יכול להדליק נרות חשמליות ללא ברכה⁵⁶.

כתב הט"ז: מי שיש לו דירה בעיר והולך פעם אחד חוץ לביתו וסועד אצל חבירו פשיטא שלא יניח ביתו וידליק בבית שהוא אוכל שם פ"א אצל חבירו אלא צריך לילך בביתו ולהדליק שם. . . בזה שיאכל כאן שעה או שתיים וישוב למקומו אין שום סברא לומר שידליק שם ולא בביתו דזה הוה כאילו עומד בשעת הדלקה על רחוב העיר דאין שייך לו שם הדלקה. הגם שראיתי קצת בנ"א בשעה שאוכלים בסעודה אצל אדם אחר שולחים אחר נרותיהם ודולקים שם. . . וטעות הוא בידם ואינם מבינים דבר זה⁵⁷.

גם נשים חייבות בנר חנוכה. הנהגת בית הרב הוא שהנשים לא מדליקות בעצמם, אלא יצאו בזה ע"י אביהן, והנשואות – ע"י בעליהן⁵⁸. מי שאין לה בעל או שבעלה אינו מדליק בבית, חייבת להדליק בביתה בעצמה או ע"י שלוחה. אבל אינה יכולה לצאת על ידי הדלקת קטן או קטנה.

בלקוטי שיחות⁵⁹: ידוע מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, כשהי' עוזב את ביתו לפני חנוכה הי' מצווה לזוגתו הרבנית שטענא שרה נ"ע שתדליק המנורה בעצמה (אף שהברכות היתה שומעת מא' הגברים).

משה יו"ד ח"ג סי"ד סק"ה. או"ח ח"ד סי' ע סק"ג. וכבר העירו שבט"ז סתרע"ז סק"ב מציין להלכות עירובין בשש"ע ס"ה. ועיי"ש במג"א סק"א. וכן במג"א סק"ז מציין לדיני עירובין, סת"ט ס"ז. וראה מה שכתבנו מזה בקובץ הערות הת' ואנ"ש 770 חנוכה תשע"ב. ולהעיר מהמסופר במקום ההדלקה בתשמ"ט – מעשה מלך ע' 308.

55) ואינן יוצאות יד"ח בהדלקת אביהן שבמק"א. וראה בקובץ הערות שבה' הקודמת. וראה גם שו"ת באתרא דרב יב'מד.

56) ראה שו"ת באתרא דרב סי' ב'ח. שם סי' ב'ט.

57) והארכנו בזה במק"א, ושם בדעת הב"ח המג"א ואדה"ז בכ"ז. וגם כתבנו ע"ד הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בזה. ואכ"מ. וראה אצלנו בשו"ת אתרא דרב א'תקעט שמופך מעיקרו להדליק בשדה התעופה וכדומה על מנת לצאת שם ידי חובת הדלקת נר חנוכה, ובשליחת דעת אלו שכתבו להתיר.

58) כ"ה בספר המנהגים. ובכ"מ. וראה שיחת ו' תשרי תשל"ה ע"ד הדיקו וההדגשה בהנהגה זו. ועד"ז בארוכה – בשיחת אור לכ"ז כסלו (ביחידות כללית) תנש"א. וכעי"ז בשיחת ליל כ"ג כסלו תשמ"ט, שמכמה טעמים עדיף ("בילכער") שידליק גבר ולא אשה. וראה גם סה"ש תש"נ ע' 194 ובהערה שם, שחינוך הבנות בנוגע לחנוכה – הוא בשאר עניני חנוכה. וראה זה פלא בר"ד משיחת ש"פ ויצא תנש"א*, שהבנות יוצאות יד"ח ע"י האח, ע"ד שהאם יוצאת ע"י הבעל. בנוגע להוראות ע"ד הדלקה ע"י בנות בחדרם – ראה לעיל בקטע המתחיל "בספר השיחות תשמ"ח" ובהערה שם.

(* בסה"ש שם ע' 165 ובהערה 110 נז' רק עצם הענין שנשים ובנות אינן מדליקות.

59) חלק ל' ע' 312. – בשיחת שבת חנוכה תש"ז (סה"ש תש"ז ע' 21) בסגנון אחר קצת, שבנוסף לשמיעת הדלקת נרות חנוכה מאחר, מהגברים, ציוה שתדליק בעצמה ג"כ. ובהערה שם: צ"ע בברכה או לא. אבל בלקו"ש משמע יותר שהדליקה ללא ברכה. ולהעיר משיחת ו' תשרי שבהערה הקודמת, ע"ד הנהגת בית הרב, ובהדגשה, שלא ידליקו הבנות והנשים בעצמן, זולת כשהבעל נוסע. וכפה"ג, גם באופן כזה, דייקו שיהי' ללא ברכה. [הלשון בשיחה הנ"ל "בענטשן" – היינו גוף ההדלקה, כפשוטו. וראה עד"ז בקו"א לשו"ע אדה"ז סרס"ג סק"ד].

יש להדליק, כשכל בני הבית מקובצים יחד, לפרסם הנס. וטוב שידליק קודם ובסמיכות לזמן אכילת ארוחת ערב שאז מקובצים יחד. וכשאינ בני ביתו בבית, מותר לאחר זמן הדלקת נרות קימעא בכדי שידליק כשכל בני ביתו נמצאים. בכלל, ראוי שיהיו כל בני הבית נוכחים בשעת ההדלקה, אבל אינו מעכב⁶⁰.

מנהגנו להדליק בחגירת אבנט, אבל לא בבגדי שבת.

מצוה להניח המנורה בטפח הסמוך לפתח משמאל, (אם אין מזוזה בימין, כגון בפתח הפטור ממזוזה⁶¹, וגם אם זה שאין מזוזה הוא היפך השו"ע, יניח בימין). מנהגנו, שמניחים המנורה בעובי המזוזה בחלל פתח החדר, ומעמידים המנורה על כסא. ואין מדייקים אם הנרות דרום וצפון מונחים או מזרח ומערב מונחים.

נר חנוכה צריך להניחו למעלה מג' טפחים (לערך 10 אינטש). ומצוה להניחו למטה מעשרה טפחים (לערך 31 אינטש). (ואין מנהגנו לדייק שיהיה למעלה משבעה טפחים, או בסמוך לג' טפחים [מהרצפה]). הניחו למעלה מעשרה טפחים, יצא. אבל אם הניחו למעלה מעשרים אמה לא יצא.

בנוגע לדינים הנ"ל בחנוכיות גבוהות, ואם הכוונה למקום השלהבת או לחנוכיה – להרבה פוסקים, אם השלהבת אינה למטה מעשרים אמה לא יצא. וכן צריך להניח המנורה באופן שהשלהבת תהא למעלה מג' טפחים, אבל גוף המנורה אפשר להניח על גבי קרקע, אם יש צורך. ואם חושש לבזיון, אפשר להניח מגש מתחתיה. אמנם, כשאמרו שמצוה להניחו למטה מעשרה טפחים, די בכך שחלק מהמנורה נמצא למטה מעשרה טפחים, אף שהשלהבת היא מעל עשרה טפחים (להרבה פוסקים). ובפרט בזמנינו, שמדליקים בפנים, ופרסומי ניסא הוא רק לבני בית, היודעים שהודלקה לשם מצוה. אם חוששים שהילדים ישחקו עם הנרות, אפשר להקל להניחו למעלה מעשרה טפחים⁶².

כאשר מונחים כמה חנוכיות אחת ליד השניה, יזהר לשים רווח ביניהם בכדי שיהיה ניכר כמה נרות מדליקים באותו לילה, ולא יראו כולם כחנוכיה אחת.

60 וכמה טעמים בדבר: לשמוע הברכות; מצד גדר שליחות (ראה שו"ע יו"ד סרס"ה ס"ט (לענין מילה). מג"א סת"ד סק"ט (לגבי ביטול חמץ)); מצד המצוה לראות הנרות. ובלא"ה, עוד ענין – לספר לב"ב ענין הנסים שנעשו וכו' (ראה קיצור שו"ע סי' קלט ס"א).
וראה מג"א סתרע"ב סק"ח בשם מחזור מ"צ. מקו"ח בקיצור הלכות ס"א. ועד"ז במנהגי וורמיישא. משנ"ב שם סק"י. וראה מנהגי מהרי"ל ריש הל' חנוכה. ולהעיר גם ממג"א סתרע"ו סק"ד בשם הב"ח.

אבל כשבעלה מדליק משמע דגם כשאינה עומדת שם מהני, ראה גם בשו"ת מהר"ח או"ז סקכ"ח. (ושם במקור הדברים משמע שלא כהבנת כמה אחרונים בדברי הגהות מנהגים טירנא חנוכה סק"ח בשם מהר"ח, ושהטעם שאין השליח מברך רק כשמהשלח נמצא שם לפי שלדעתו אין שליח מברך במצוות שאינו נהנה מהם, עיי"ש. והוא דלא כמ"ש בהגה"מ גופא). וראה ברכת הבית בשערי ברכה שנ"ד ס"ה. שו"ת מנחת שלמה ח"ב סנ"ו סק"ב.

ועפ"ז, שקו"ט ג"כ אם חייבים בברכת הרואה – ראה א"א מהדו"ת סוסי' תרעה. וראה מש"כ ביומין דחנוכה ס"מ. ברכת הבית שם ס"ט.

61 ואין מקום להדר להדליק דוקא בפתח שיש בו מזוזה – ראה שו"ת אתרא דרב סי' ב'ד. וש"נ.

62 הארכנו בכ"ז במ"מ וציונים להלכה יומית אות תסז. והועתק כאן במילואים (ו).

השמש מקומו גבוה משאר הנרות. אפילו רבים המדליקין צריך להניח אצל כל אחד ואחד שמש, אפילו יש נר על השולחן, כשמדליקים כל אחד במקום אחר בבית. [ולהעיר שישנם כו"כ טעמים (וגם ע"ד הסוד) להדלקת השמש (ומובא בספרים שמדליקים סך הכל מ"ד נרות במשך חנוכה), ולכן יש מקום להדר שגם כשמדליקים כולם במקום אחד, ע"י היכר כנ"ל (ולדוגמא בחנוכיות נפרדות), שיהא לכאו"א שמש⁶³].

בלילה הראשון מדליק נר אחד ומניחו בצדה הימני של החנוכיה.

הלכתא למשיחא: בשיחת ערב חנוכה תש"נ: ויש לעיין האם כבר בתחילת בואו של משיח צדקנו תהי' הלכה כבית שמאי, וכבר בשנה זו ידליקו ביום הראשון של חנוכה שמונה נרות, דא"כ מובן שגם ההכנות לחנוכה, צריכות להיות בהתאם לזה וכו'. ובשיחת ש"פ וישלח תשנ"ב: ואז תהיה ג"כ השלימות דמוסיף והולך מיום ליום וכו'. ולהעיר שע"פ שיחת שמח"ת תשנ"ב, בתקופה הראשונה של ימות המשיח ההלכה תהי' כבית שמאי, ובתקופה השנייה תהי' ההלכה גם כדברי בית הלל וגם כבית שמאי, משום שאז יתגלה בעולם הגשמי הגילוי של עצמותו ית' שהוא נמנע הנמנעות ואצלו הרי "אלו ואלו דברי אלקים חיים"⁶⁴. [ולהעיר שלפי גירסא אחת⁶⁵ כל המועדים בטלים לימות המשיח חוץ מחנוכה ופורים⁶⁶]. וכשבא משיח באמצע חנוכה - ראה בהערה⁶⁷.

ידליק את השמש לפני אמירת הברכה הראשונה כדי שיהא מוכן להדליק עמו תיכף אחר הברכה. ויאחזנו ביד ימינו, ואיטר יד יאחזנו בימין שלו שהוא שמאל כל אדם.

מברך להדליק נר חנוכה, שעשה נסים ושהחיינו ואחר כך מדליק את הנרות, וצריך להחזיק את השמש צמוד לנר עד שיידלק רוב הפתילה היוצאת החוצה. אמירת הנרות הללו, לאחר גמר ההדלקה.

אם כבר ברך את הברכות במקום אחר (כגון הש"ץ שבירך בבית הכנסת או שיצא למבצעים ובירך שם) ידליק שוב בברכה, אבל לא יברך שהחיינו אלא אם כן מוציא את בני ביתו ידי חובה. וראה לעיל כדיני הדלקה בבית הכנסת, עוד פרטים בדבר.

חמירא סכנתא מאיסורא: יש להיזהר ביותר שלא להשאיר הנרות ללא שמירה ראויה. מוכרחים למנוע מהילדים גישה לחנוכיה דולקת ולגפרורים וכו'⁶⁸.

63 עיין במילואים (ז) שבסוף הלוח, שהועתק ממענה לשואל כענין, בענין זה.

64 ומצאתי בענין זה בשער ישכר להרה"צ וכו' ממונקאטש (חדשי כסלו טבת מאמר ימי אורה אות ע), שהביא בשם זקינו בעל שם שלמה ממונקאטש, שלעת"ל יעשו כדעת שניהם, פוחת והולך ומוסיף והולך. ועיי"ש הרמז שבכל לילה ידליקו ט' נרות.

65 הובא באגרת הטייל דרוש אות מ. ס' החיים ח"ג רפ"ז. וראה לקו"ש ח"ה ע' 172 הערה 4.

66 וראה עט"ז סתרע"ו שנוסח הברכה "להדליק" קאי על הדלקת נ"ח לעת"ל. אבל להעיר ממשמעות מגיד מישרים פ' ויקהל שרק סיפור הנס שייך לעת"ל. וי"ל. וראה בן איש חיל ח"ב דרוש א' לש"ש. וצ"ע בגדר הדלקת נר חנוכה בלילה לעת"ל - ראה בשמו"ר פי"ח, יא: לעתיד לבא הלילה נעשה יום שנאמר והיה אור הלבנה כאור החמה. ולהעיר משו"ת באר משה ח"ח סי"ז.

67 שקו"ט מזה בכ"מ. והאריכו בכמה צדדים בדבר בירחון האוצר שי"ל לחודש כסלו תשפ"א.

68 ולהעיר מ"ד משיחת ש"פ מקץ תנש"א, שכאשר שוכבים לישון אין מקום שיהיו דולקים נרות חנוכה.

נוהגים להתעכב סמוך לנרות כחצי שעה.

למנהגנו שצריך שידלקו הנרות 50 דקות לכל הפחות, באם כבה נר בתוך זמן זה יחזור וידליקו בלא ברכה.

לאחר שיעור זה יכול לטלטל את החנוכיה אפי' אם הנרות דולקים. באם נצרך לטלטל מטעמי בטיחות, מותר לטלטלה גם תוך הזמן, ונכון לטלטלה למקום שהוא קרוב למקום ההדלקה. ולכתחילה ידליק במקום כזה שלא יצטרך לטלטלה אחר כך⁶⁹.

אסור להשתמש באור נרות חנוכה (ולכמה דעות – גם לאור ה"שמש", ולכן צריך עוד נר נוסף, או אור חשמל⁷⁰, להשתמש לאורו). ואין להדליק את השמש מנרות חנוכה. גם אחרי שיעור ההדלקה אין להשתמש באורם.

מותר לכבות הנרות אחרי 50 דקות⁷¹.

נוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה משך 50 דקות מזמן ההדלקה. [ויש שנהגו כן גם באנשים]. אחר שיעור זמן זה עושים מלאכה שלא כנגד הנרות. המנהג לאסור רק מלאכת תפירה, סריגה, כיבוס וגיהוץ, וכיוצא בזה, אבל שאר עניני הבית כגון שטיפה, וכיבוד הבית, בישול ואפיה לא נהגו לאסור [ולהעיר מהלשון במכתב דלקמן].

במכתב כללי לימי החנוכה⁷²: נהגו הנשים להוסיף בזה "שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות" – חדורות הן בענין ותוכן דנרות חנוכה הדולקות עד שאין להן שייכות לשום מלאכה⁷³.

הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע שלאחרי הדלקת נר חנוכה היה יושב בסמיכות לנרות חנוכה ולומד תורה [וכמובן שלא השתמש עם האור דנרות חנוכה]. ובכמה שיחות נזכר ההוראה מזה להוסיף בתורה בימי חנוכה.

מעות חנוכה – ראה להלן ה' דחנוכה. ושם ע"ד ההוראה ליתן בכל יום.

נוהגין להרבות בצדקה בימי החנוכה.

ערבית: אין להפסיק בין ברכת 'השכיבנו' ל'שמונה עשרה' להכריז 'ועל הנסים'. דין השוכח, ראה בהערה⁷⁴.

וכשהמשכיר אינו מרשה לשוכר להדליק נרות בדירה המושכרת – ראה אצלנו בהל' יומית אות תשמא ובארוכה במקורות ועיונים לשם.

69 ראה אצלנו שו"ת באתרא דרב סי' ב"ג.

70 וכ"ה בר"ד משיחת א' דחנוכה, לתפארת זקנים לוי יצחק, ה'תנש"א.

71 כ"ה מעיקר הדין. ויש מחמירים שלא לכבות. אבל בספר המנהגים משמע שהכרעת מנהג בית הרב בזה להקל.

72 נדפס בלקוטי שיחות חכ"ה ע' 512.

73 וראה בטור ברקת אר"ח סתר"ע. ספר המצוות להצ"צ מצות נ"ח רפ"ג (דרמ"צ ע"ד, א).

74 שכח לומר ועל הניסים בתפילה ונזכר לפני שאמר את השם בברכת הטוב שמך – חוזר ומתחיל ועל הניסים. (ראה בארוכה בבירור הלכה שנדפס בנספח שבלוח יומי לימי הפורים תשע"ח). אבל אם לא נזכר עד לאחר שאמר את השם אינו חוזר (יש אומרים שיאמר לפני יהיו לרצון השני: "הרחמן הוא יעשה לנו נסים, כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו וכו'").

טעה ואמר "בימי מרדכי ואסתר וכו'", חוזר ואומר "בימי מתתיהו וכו'", וגומר תפלתו (שאמירתו "בימי מרדכי וכו' אינו בגדר שקר (ראה אג"ק חט"ז ע' ב, וכפס"ד קצוה"ש סכ"א בבדה"ש סק"ח

מבצע חנוכה: יש לדאוג שבכל בית יהודי תודלק מנורת חנוכה. ולהשתדל שכל הגברים, ובכללם גם ילדים צעירים, ידליקו נרות חנוכה בפני עצמם. וכן, להדליק נרות חנוכה באופן של "פרסומי ניסא", במקום הציבורי והמרכזי ביותר. **ובמעמד זה צריך לעורר את הנאספים אודות הדלקת נר חנוכה בביתו של כל אחד ואחד.** ומה טוב – להכריז שלא יוצאים ידי חובה בהדלקה הפומבית, אלא כל אחד צריך להדליק נרות חנוכה בביתו.

[בעל עסק המדליק במקום עבודתו משום פרסומי ניסא, לא יברך על ההדלקה אלא אם כן שם את החנוכה במקום כזה שיותר מעשרה יהודים יראו אותה בתוך חצי שעה⁷⁵].

ברמב"ם מובא שימים אלו הם "ימי שמחה"⁷⁶, וכן כתב הרמ"א ש"יש קצת מצוה בריבוי סעודות", ולעניין מעשה מנהג קדום הוא להרבות בסעודה בימים אלו⁷⁷. וטוב שיאמר בהם שירות ותשבחות להשי"ת על הניסים שעשה לאבותינו בימים אלו ויחשב לו כסעודת מצווה לכל הדעות. ובכמה שיחות נזכר בנוגע לענין השמחה בחנוכה, דאף שיש בזה חילוקי דעות יש להדר בה באופן דמהדרין מן המהדרין, כולל גם בנוגע להתוועדות חסידים והחלטות טובות (עם בני משפחתו וכיוצא בזה). [בראש חודש ובשבת חנוכה יש להוסיף בסעודה יותר מבכל שבת ור"ח].

נוהגים לאכול גבינה ומאכלי חלב.

"מנהג ישראל ("תורה היא") לאכול מאכלים שעשויים בשמן לזכר נס השמן"⁷⁸.

וסק"ט בדעת אדה"ז (ס' קח סי"ח). ולהעיר ממג"א סתרצ"ג סק"א שאמירת על הנסים בשאר ימים, ה"ה כמאורע שלא בזמנו. וכ"ה בדה"ח סל"ג צ"ק שהוא שקר גמור. אבל ראה דמשק אליעזר לנדא סוסי" קח. ומ"מ, יש לחלק, שבשאר ימות השנה ל"ש לומר "עה"נ כו' שעשית כו' בזה"ז, משא"כ בחנוכה. ומש"א בימי מרדכי וכו' – הו"ע בפ"ע. אבל במקו"ח ס' קח סוס"ק יב נראה דס"ל שאמירת עה"נ שלא בזמנו אינו שקר (ואולי מיירי רק כשהקדים יום א', דשייך שפיר לומר "בזה"ז), ועכ"ז נשאר בצ"ע אם מחזירין כשהחליף מפורים לחנוכה. וראה שו"ת שלמת חיים (מהדורת תשנ"ה) ס' שצא). ואם כבר אמר שם השם שבחתימת הברכה, גומר תפלתו כרגיל. אמר ועל הנסים וטעה והמשיך כנוסח ברכת המזון ואמר "ועל הכל", אם נזכר לפני שאמר "ואכלת ושבעת גו'", יחזור ויאמר "ועל כולם יתברך". אבל אם כבר אמר "ואכלת גו'" דינו כשח באמצע התפלה שחזור ל"רצה". ואם נזכר אחרי שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר לראש התפלה.

75 ראה לעיל השקו"ט אם צ"ל בעת הברכה. וטוב שיהיו כבר בעת הברכה.

נשים וקטנים מצטרפים – שו"ת רב פעלים ח"ב או"ח סס"ב. מור ואהלות פוסק אהל המנורה הטהורה סי ב (ס, א). חזו"ע חנוכה ע' נב. [והשוללים – דס"ל, שמעיקרא לא נתקן רק במקום עשרה אנשים בביהכ"נ].

76 וראה גם ברא"ש מו"ק פ"ג ספ"ז, והובא בטור או"ח סי' תכ ויו"ד סי' תא "דהללו ימי שמחה נינהו" (לענין צידוק הדין). ולהעיר ממגילת אנטיוכוס: על כן קיימו בני חשמונאי לבני ישראל לעשות שמונה ימים אלו ימי שמחה וכבוד וקוראים להם ימי שמחה. ובסימני הדינים ברי"ף הל' ר"ח וחנוכה (נד' בסוף מס' נדה) לבעל שלה"ג ס"ק שו: חומר מצות שמחת חנוכה.

77 בלקו"ש ח"י ע' 142 הע' 6: להעיר אשר בפורים דכתיב בהו "ימי משתה ושמחה" צ"ל לדעת הרמב"ם סעודת בשר (אין שמחה אלא בבשר). ועיי"ע שם ע' 144. ועד"ז בלקו"ש ח"ל ע' 204 הע' 10, וש"נ למש"כ בבנין שלמה עהרמב"ם. [וראה גם ח' מהרצ"א להל' חנוכה (כד, ד)]. וראה גם שיחת מוצאי שבת מקץ תשל"ח. אבל להעיר מסה"ש תשנ"ב ע' 194 הע' 5. לקו"ש חט"ו ע' 366 הע' 8. ולהעיר מל' התוס' תענית יח ב – ד"ה הלכה.

78 נתבאר בספר השיחות תשנ"ב ע' 196.

בעיקר המנהג לאכול לביבות וספוגניות וכו' – כבר העירו מכע"ז בכת"י בשם אבי הרמב"ם

על לביבות (לאטקעס) העשויים מתפוח־אדמה מגוררים מברכים בורא פרי האדמה. ואם תפוחי האדמה נתרסקו לגמרי, או אם נעשו מקמח תפוח־אדמה, מברכים שהכל נהי' בדברו. אם הוסיפו קמח לטעם, מברכים בורא מיני מזונות.

על סופגניות מברכים בורא מיני מזונות ומעין שלש (על המחי'), ואפילו קבע סעודתו עליהן ואכל כדי שביעה. המנהג לברך עליהן גם בתוך הסעודה כשאוכלן בתוך חטיף או לקינוח בסוף הסעודה. אבל אם אוכלן למזון ולשובע, דינן כשאר דברים הבאים בתוך הסעודה ונפטרות בברכת הפת. מצוי בשוק סופגניות שלא נטגנו בשמן עמוק ואין לאכול מהן כדי שביעה כי אם בתוך הסעודה, וצריך לאוכלם למזון ולשובע⁷⁹.

אין לחמם סופגניות בשבת, גם אם מניחן על גבי קדירה שעל האש⁸⁰. סופגניות מטוגנות פטורות מהפרשת חלה⁸¹.

אומרים בברכת המזון, בברכת הארץ ("נודה לך") ועל הנסים. דין השוכח, ראה בהערה⁸².

נהוג לאחל "א פרייליכען חנוכה" (או "א גוטען חנוכה")⁸³.

(נדפס בקובץ שריד ופליט ירושלים תש"ה). אבן בוחן סל"ח ע' טו ואילך. ועוד. כן העירו מזמר אכלו משמנים (וראה עוד מזה בסיני חו' קטו ע' סה ואילך). ובכמה מספרי חסידות – ראה שארית ישראל מווילעדניק מהדו"ח ע' רנו. הנסמן בס' פניני המועדים פ"ט ע' ככ. טעמים מחודשים – בהליכות שלמה חנוכה פי"ז ארחות הלכה הע' 20. מוע"ז ח"ח ליקוטי הערות ע' לו.

79 ראה בכ"ז בארוכה במ"מ וציונים להלכה יומית אות תעב. וש"נ.

80 הן מצד בישול אחר בישול בלח – מחמת הריבה שבתוכו. (ודעת המתירים כיון שרובו יבש – אינה עולה בקנה אחד עם שיטת הפוסקים שצ"ל יבש לגמרי, וכלשון אדה"ז בכ"מ. ולהעיר, שבלא"ה, לפעמים הריבה עשוי מחומר שאינו מבושל מעיקרא, או שמדללים את הריבה בתוספת מים שאינם מבושלים). והן מחמת אפי' אחר טיגון. אמנם בלא נטגנו בשמן, וגם אין בה ריבה, ויבשה לגמרי – שפיר דמי.

81 ראה מג"א ס' קסח סקל"ב. קו"א לשו"ע אדה"ז שם סק"ז. וראה בארוכה אצלנו במקורות ועיונים להלכה יומית אות תעב.

82 אם שכח לומר ועל הניסים ונזכר לפני שאמר את השם בחתימת ברכת על הארץ ועל המזון, חוזר ומתחיל ועל הניסים (וראה בנספח שבסוף לוח יומי לפורים תשע"ח בארוכה). אך אם נזכר לאחר שאמר את השם אינו חוזר שהזכרת חנוכה אינה חובה כלל בברכת המזון. ומכל מקום יכול לומר בתוך הרחמן, שכשיגיע אצל הרחמן [הוא יזכנו לימות המשיח], יאמר "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתיתיהו וכו'". וכן יש לנהוג.

טעה ואמר "בימי מרדכי וכו'", אם נזכר לפני השם שבחתימת הברכה חוזר לתחילת הברכה. ואם כבר אמר שם השם שבחתימת הברכה, אינו חוזר.

אמר ועל הנסים וטעה והמשיך כנוסח התפלה ואמר "ועל כולם יתברך", יחזור ויאמר "ועל הכל" (כבשח באמצע ברכת המזון שחוזר למקום שפסק. ועד"ז כתב בקצוה"ש סמ"ז סקכ"ה מטעם אחר, עיי"ש). ואם נזכר אחר שאמר שם השם בחתימת הברכה ועדיין לא אמר "הטוב שמך", מסיים "למדני חקיך" וחוזר ל"ועל הכל". ואם סיים ואמר "על הארץ ועל המזון" יצא.

83 וכן מעשה רב (וכמ"פ) דביבור ובכתב. וי"ל שהוא גם בהתאם לפס"ד הרמב"ם שהם "ימי שמחה".

ולהעיר משיחת אדר"ח טבת תש"נ בתחילתו ("א גוט יו"ט"). וראה גם שיחת כ"ו כסלו תשמ"ט בתחילתו (וכן בהמשך השיחה).

ובכ"מ מובא שחנוכה נק' בשם יו"ט – ראה לקו"ש ח"כ ע' 631 ד"ה ראש. וש"נ. וראה אבודרהם סדר תפלות השבת שימי החנוכה נק' בדברי רבותינו יו"ט. ובכ"ח או"ח רס"י תרפב שנקרא יו"ט כדאיתא במגילת תענית (וכן בהמשך דבריו: שאלו כולם נק' יו"ט). ובמחזור ויטרי סדר חנוכה בתחילתו: שהוא יו"ט כשאר ימים טובים.

[אבל בל' הגמ' "קבעום ועשאוים יו"ט בהלל והודאה" – יל"פ שאינו יו"ט כ"א להלל והודאה. וכ"מ

בשיחת ש"פ וישב תשנ"ב⁸⁴: "וויבאלד מ'האלט שוין נאך אלע ענינים און די גאולה איז נאך ניט געקומען – איז א דבר נכון ביותר צו טאן אין דעם ענין פון "פרסומי ניסא", צו מפרסם זיין בא זיך און ביי אנדערע, ובכל מקום ומקום – די נסים וואס דער אויבערשטער טוט מיט אונז, וויסנדיק אז דערמיט איז פארבונדן די גאולה האמיתית והשלמה! ועאכו"כ אין די ימי החנוכה, וואס ענינים איז "פרסומי ניסא" כנ"ל – דארף מען זען אויסנוצן די טעג, נוסף אויף די אלע פעולות ומבצעי חנוכה, אויך – אויף מאכן חסיד'ישע פארברענגענישן [אדער אנרופן דאס בלשון אחר, בכל מקום לפי ענינו, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי"], בכל יום פון די ימי החנוכה, און דארטן רעדן דברי תורה, נגלה דתורה און פנימיות התורה, און אננעמען החלטות טובות בכל עניני תומ"צ, ובאופן פון מוסיף והולך ואור (בהתאם צו די נרות חנוכה), ועוד ועיקר – רעדן וועגן פרסומי ניסא, די נסים "בימים ההם בזמן הזה".

יום ועש"ק, כ"ה כסלו, יום א' דחנוכה

בעת תפילת שחרית נוהגים להדליק נר חנוכה בבית הכנסת בלא ברכה. גם בהדלקה בבית הכנסת בבוקר, צריכים "שמש". [בשנת תש"נ היתה הוראה: "כדי להוסיף בהתעוררות דנר-חנוכה, כדאי שתהיה חנוכה דלוקה בבית-הכנסת (שכולם מתכנסים שם) במשך כל המעט-לעת, אם אין חשש כלל שישחקו התינוקות"⁸⁵].

אין לדלג לכתחילה ועל הנסים כדי שיוכל לענות קדושה ומודים.

בחנוכה, אמירת הלל היא חובה מתקנת חכמים (ולכן קורים אותו גם בבית האבל שגם האבל חייב בו).

אין להפסיק באמצע הלל (שלם) כי אם על דרך שמפסיקים בברכות קריאת שמע.

אחרי חזרת הש"ץ: הלל שלם כל ימי חנוכה, חצי קדיש, וקורין ג' גברי בפרשת נשא, כמפורט בסידור.

אבל יורד לפני התיבה במשך כל ימי החנוכה, חוץ מאמירת הלל [כי הקהל אז בשמחה כעין שבתות וימים טובים]. וחוזר להתפלל כש"ץ לאמירת חצי קדיש.

בפירוש"י שם. אבל להעיר מל' הר"ן שם (ט, ב – בדפי הרי"ף). ובמגילת תענית (הובא בלקו"ש שם) הנוסח באו"א: קבעום שמונה ימים טובים. ותו לא].

וכש"כ לדעת הראשונים שהם ימי שמחה – ראה ל' היש"ש פ"ז סט"ז דיו"ט נמי כפשוטו הוא. ולהעיר גם ממט"מ סתתקצ"ג: דמצוה לשמוח ומשו"ה קראו יו"ט. וכן דעת הראב"ה ס' קצב שחוזר בשכח ועל הנסים שחנוכה נק' יו"ט. וראה הנסמן בלוח יומי לפורים.

אבל להעיר משו"ת הרשב"א סתרצ"ט, הובא בב"י יו"ד סוסי' ריז, בנדר שלא יאכל בשר חוץ משויו"ט. וראה שו"ע שם סמ"ז. רמ"א ס' תקע ס"א. וראה בט"ז יו"ד שם סקל"ח שגם ימים אלו נקראים יו"ט בלשון בני"א, דהיינו כל שיש בו שמחה, אבל כיון שקצת דוחק שיהיו ימים אלו בכלל צריך שיאמר הנודר בפירוש שלכך נתכוון.

וראה גם שיחת פורים וש"פ תשא תשכ"ח. ש"פ חיי"ש תשמ"ו. ועוד.

84) בספר השיחות עמוד 185.

85) בד"מ סתרע"ב סק"א שהמנהג לעשותן גדולות דאיכא מצוה להדליק נרות כל היום. וכ"ה במנהגים דקהילתנו (פיוורדא) סמ"ז. וכ"ה במנהגות וורמיישא.

אמנם, בזכרוננו, שבשעתו נתפרסם (וכ"ה ביומנים דאז), שלאחמ"כ (בעש"ק) נמסר בע"פ שידלקו בנרות רגילים. ואולי מחמת הטעם שבפנים.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | כה

ימי חנוכה אסורים בהספד ותענית (מלבד תענית חלום) אבל מותרים בעשיית מלאכה.

מותר לבקר קברי צדיקים בחנוכה, ומעשה רב. ויש לדלג הוידוי שבנוסח מענה לשון. ואף לקברי אבות מותר מן הדין, ועם כל זה המנהג שלא לילך. ויש ליזהר שלא לקונן ולבכות⁸⁶.

הלכתא למשיחא: בשו"ת צפנת פענח החדשות⁸⁷: "ונזכה במהרה לביאת משיח צדקנו ולגאולה האמיתית ואז יתגלה לנו המגילה שכתבו זקני ב"ש וב"ה על חנוכה שהי' בזמנם⁸⁸, רק כיון דלא הוה נביאים אז א"א לעשות מגילה ולא ניתן לכתוב כמבואר ביומא דף כט, א. ואי"ה לע"ל במהרה יתגלה לנו הנביאים ויתגלה לנו המגילה".

חייב אדם למשמש בבגדיו ערב שבת עם חשיכה [בפרט לאלו שלבשו בגדי שבת ויום טוב במשך השבוע, לכבוד חג הגאולה י"ט-כ' כסלון].

בקריאת שמו"ת מנהגנו לומר כל ההפטרות. ובפרטיות, כמנהג רבותינו נשיאנו – בועש"ק, ההפטורה דפ' וישב. ובש"ק בבוקר – עוה"פ משביעי עד גמירא עם הפטרה דשבת חנוכה ("רני ושמחי").

בערב שבת, מקדימים להתפלל מנחה לפני הדלקת נר חנוכה, ואם אין לו מנין מוקדם ידליק נר חנוכה ואח"כ יתפלל מנחה בציבור. בבית הכנסת מדליקים אחרי מנחה, מפלג המנחה ואילך (3:31).

נכון לגמור את כל ההכנות לשבת לפני הדלקת נרות חנוכה בכדי שכל בני הבית יהיו בזמן ההדלקה. הדלקת נר חנוכה היא לפני הדלקת נרות שבת (זמן הדלקת נר שבת, 18 דקות לפני השקיעה: 4:10). וע"כ מדליקים מוקדם יותר מכל יום. וניתן להדליק מפלג המנחה ואילך. כדאי להדליק נר חנוכה בסמיכות וקרוב לזמן הדלקת נר שבת.

בספר המנהגים איתא: "נהגו שהפתילות יהיו בכל יום חדשות, ויש אומרים שאין חוששים לזה ואדרבה הישנות נוחין יותר לדלוק, ולעת עתה לא יכולתי לברר מנהג רבנו [כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע] בזה". [אבל בשיחת ש"פ וישב תשט"ז שכ"ק אדמו"ר מהור"י צ השתמש בפתילה הישנה. ועיי"ש ההוראה מזה⁸⁹].

מליל ב' והלאה אין מברכים שהחיינו. שכח ולא הדליק נרות בלילה הראשון [ונפקא מינה ב"מבצעים"], מברך שהחיינו בפעם הראשונה שמדליק.

מניח את הנר (היינו הכוסית או נר השעוה) החדש בצד שמאל של מקום הנר הישן של אתמול, וממנו מתחיל להדליק. נהגו להחמיר בנרות חנוכה שלא להדליק מנר לנר.

(86) ראה אצלנו בשו"ת באתרא דרב סי' ב'מח.

(87) ח"א סמ"ה.

(88) הל' גדולות הל' סופרים סע"ה. וראה לקו"ש חט"ו ע' 368 הע' 17. שיחת ש"פ וישב תש"נ (בסה"ש).

(89) וראה קוני' בקודש פנימה ע' 24. ובספר המנהגים שם: והנה במשמרת שלום שם כתב דכשלוקחים "פתילות הישנות נ"ל שיזהר ליקח פתילה של אתמול לנר הנוסף שמדליק בראשונה". ועיי"ש במהדו"ב. עכלה"ק. ולהעיר שבמהדו"ב שם הובאה גם סברת החולקים עליו בזה.

מדייקים ליתן הרבה שמן בכדי שידלקו הנרות חמישים מינוט לכל הפחות אחר שקיעת החמה. ואם לא עשה כן, לכמה דעות לא יצא אפי' בדיעבד. הדליק את הנרות וגילה שאין לו מספיק שמן, יכבה את הנר, יוסיף שמן ולאחר מכן ידליק שוב בלי ברכה (ואם כבר קיבל עליו שבת, יבקש מחבירו שידליק בשבילו). כמו כן, אם נכבו הנרות לפני כניסת השבת, ידליקם שוב או יבקש מחבירו שלא קיבל שבת להדליקם.

אמירת הנרות הללו, לאחר הדלקת כל הנרות.

היום, אין מתעכבים ליד הנרות חצי שעה.

כדאי לשים מבעוד יום על מגש החנוכיה עוד חפץ⁹⁰ השווה יותר משלהבת הנרות⁹¹ (כגון חלה שלצורך השבת⁹²) בכדי שיוכל לטלטל את המגש בשבת. ויש המחמירים לשים את החפץ על הכסא (כפי שיוסבר לקמן).

דמי חנוכה: בערב שבת, או ביום ראשון, יתנו גם עבור יום השבת⁹³.

ליל ש"ק, אור לכ"ז כסלו, ליל ב' דחנוכה

קבלת שבת, כרגיל. ועל הניסים. השוכח אינו חוזר.

בברכת המזון: ועל הנסים. רצה. הזכיר של חנוכה (ועל הנסים) ולא הזכיר של שבת (רצה) וחוזר לראש (ראה פרטי דינים בסידור) אינו צריך להזכיר של חנוכה שוב.

יש להיזהר שלא לפתוח את הדלת מול הנרות בליל שבת. ולא לעבור ליד החנוכיה במהירות, שמא יכבו הנרות.

אסור להזיז את החנוכיה בידיים וכן את הכסא והמגש שתחתיה, גם לאחר שיכבו הנרות. ואפי' אם העביר את החנוכיה מהמגש והכסא אסור לטלטלם.

לאחר שכבו הנרות, ניתן להזיזם כלאחר יד (דהיינו: בגופו, ברגליו, במרפקו, באחורי ידיו וכיוצא בזה). כמו כן אם צריך להשתמש במקום החנוכיה ניתן לבקש מגוי שיזיז אותה.

אם שם מבעוד יום חלה על המגש (או חפץ השווה-ערך יותר משלהבת הנרות, כנ"ל) ניתן לטלטל את המגש בידיים לאחר שיכבו הנרות, ואפי' החנוכיה עליו. (יש המחמירים ואומרים שאין מועיל לשים חפץ על המגש (מכיון שהוא מיועד מלכתחילה לחנוכיה) אלא ישים אותו על הכסא, ויטלטל את הכסא ואגב כך את המגש והחנוכיה). פתרון

90 ומפי השמועה במעשה רב להניח ספר על הכסא. וראה אצלנו במקורות ועיונים להל' יומית אות תרפג. ואולי הוא מחמת הסברות שבהע' הבאות.

91 ראה במילואים (ח) שבסוף הלוח, בנוגע למנורות כסף.

92 ראה במילואים (ט) שבסוף הלוח, להסברא דלא מהני חלה או חפץ אחר כיון שסיבת הנחת הכסא במקום זה היא מעיקרא עבור החנוכי', ולא עבור הלחם.

93 שיחת ש"פ וישב תשמ"ח (ספר השיחות ח"א ע' 163). ועד"ז בשיחת כ"ח כסלו (לילדי צבאות ה') תש"נ (סה"ש ח"א ע' 199): כולל אויך בערב שבת – קודם כניסת השבת. וראה גם בשיחת כ"ד כסלו תשמ"ח (יחידות כללית – בלתי מוגה). ובשיחת ש"פ וישב תש"נ (שם ע' 194): בכל יום לבד בשבת (גם לא בדבר המותר – גזירה כו').

זה מאפשר לטלטל את המגש [או את הכסא, לדעת המחמירים הנ"ל] ואגב כך את המנורה. אך, בתנאי שסיבת הטלטול היא כדי לעבור שם או להשתמש שם, ולא בכדי להגן על המנורה⁹⁴.

אין משחקים בסביבון בשבת. יש המסתפקים לומר שסביבון הוא בגדר כלי שמלאכתו לאיסור.

אין נותנים מתנות חנוכה בשבת אלא אם כן הם דברים הנצרכים לשבת.

מותר ללחוץ על הסופגניות בשבת בכדי להוציא מהם את השמן (שהולך לאיבוד)⁹⁵.

אין שרים הנרות הללו בשבת⁹⁶.

ש"ק פ' וישב, ב' דחנוכה, מבה"ח טבת

רבינו הזקן חזר (מפטרבורג) לביתו (בוויטעבסק) ביום ב' דחנוכה, לאחרי הגאולה הראשונה (בשנת תקנ"ט) והתעכב שם כל ימי החנוכה⁹⁷.

יום כניסת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לבריתו של אאע"ה (בשנת כתר"א)⁹⁸.

אומרים תהלים בהשכמה כבכל שבת מברכים.

94 יש מי שאומר – שאף שבדרך כלל מקובל ההיתר לטלטל לאחר שהניחו חפץ, הרי בחנוכה אין להשתמש בהיתר זה* והרוצה להחמיר כדבריו, יש מקום לחומרא זו, אף שמעיקר הדין מותר לטלטל באופן שכזה. בכל אופן, מותר לטלטל כלאחר יד או ע"י גוי, כדלעיל.

(* עיקר טעמו, כיון שאין מטלטלים הנרות מצד דיני חנוכה, ואיתקצאי לכולי יומא. ולהעיר מסברא כע"ז בפמ"ג שש"ט במ"ז סק"א. וראה גם מאמ"ר סרע"ט סק"ב. ולהעיר גם משו"ת חת"ס או"ח סס"ה ד"ה עוד כ' ליישב. ואף שמותו לטלטלם קימעה (ובספר המנהגים הובא גם מעשה רב בזה) – דעת המחמירים, שכיון בפועל מקפידים שלא לטלטל, אסח דעתי מלטלטל. וכבר העירו מפס"ד השו"ע (ודאדה"ז) או"ח סתקי"ח ס"ט (סכ"א), כדעת הרמב"ן במלחמות (ביצה יט, סע"ב), דל"ש מיגו דאיקצאי כשאנו אסור מחמת עצמו. וכש"כ בנדו"ד, שה"ז חומרא בעלמא. וראה בכע"ז שו"ת ויען יוסף או"ח ח"א סי' ככב. וכנראה דעת המחמירים, שכשהחפץ גופו אסור בטלטול, גרע טפי (משא"כ בנדון הנ"ל, שהפירות מותרים מצ"ע, ויש איסור סתירה רק על הבית). ועוד להעיר שגם בנרות שבת אין לטלטלן ועכ"ז נהגו היתר בהנחת דבר המותר.

95 ראה הנסמך במ"מ וציונים להלכה יומית אות תעב.

96 התועודות שבת חנוכה תשמ"ב. אבל נהגו – וכן הורה כמ"פ – לשיר "על נסיד וכו'".

97 ראיתי למי שכתב ג' דחנוכה, ע"פ שיחת ש"פ וישב תשמ"ז בלה"ק (סה"ש ע' 169). אמנם, במקורו בלקוטי דיבורים (ח"א יב, א): ביום ג' ב' דחנוכה. וכן הועתק בכו"כ שיחות קודש (לקו"ש חכ"ח ע' 149 בשוה"ג. סה"ש תשנ"ב ע' 156 הע' 13. שם ע' 199 הע' 39. וכ"ה במכתב כללי בלקו"ש חכ"ה ע' 510. וראה גם שיחת ש"פ וישב תשמ"א). וגם בשיחת ש"פ וישב תשמ"ז גופא – באידיש (סה"ש ע' 156. לקו"ש חכ"ה ע' 385). ועוד, שבלקו"ש ח"כ ע' 70–469 נת' השייכות ליום ב' דחנוכה **ביחוד**.

ומש"כ בשיחה הנ"ל שבלה"ק (וכן בהשלמות לשיחה הנ"ל, בלתי מוגה, בהתועודות תשמ"ז ח"ב ע' 102), ועד"מ בכ"מ (סה"ש שם ע' 189 (ונדפס גם בהוספות ללקו"ש חכ"ה ע' 418) בהע' 30. לקו"ש חכ"ה ע' 399 הע' 42. סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 156 הע' 10. סה"ש תנש"א ח"א ע' 191) * – צ"ע. וכפה"נ – ה"נ טה"ד. ובפרט שמצוין שם גופא ללקו"ד. או שהכוונה ג' בשבוע שבימי חנוכה. ודוחק.

(* כ"ה גם ברשימת השיחה די"ט כ"תשמ"ז (בלתי מוגה – התועודות ח"ב ע' 49). (אבל בשיחה עצמה לא נזכר (ע"פ סרט הקלטה)).

98 השייכות ליום ב' דחנוכה – ראה שיחת ש"פ וירא תש"ל. אבל להעיר משיחת מוצאי ש"פ הי"ש תש"מ (בנוגע ליום כ"ז מרחשון).

שחרית: ועל הנסים. הלל שלם. קדיש תתקבל. שיר של יום ("מזמור שיר ליום השבת"). הושיענו. קדיש יתום.

מוציאים ב' ספרי תורה, בראשון קורא בפרשת וישב שבעה קרואים. אחר גמר קריאת התורה בס"ת הראשון, מניח ס"ת השני על הבימה, חצי קדיש. הגבהה וגלילה לס"ת הראשון. קורא למפטיר בס"ת השני, נשיא לבני יששכר ("ביום השני" ולא יותר). הגבהה וגלילה לס"ת השני. מפטירין בנרות זכריה ("רני ושמחי").

מברכים חודש טבת. המולד בליל שלישי 4:51 ושני חלקים.

ראש חודש טבת ביום הרביעי.

אין אומרים 'אב הרחמים' לפני מוסף. ואין אומרים 'צדקתך' במנחה. יום התוועדות.

אין לאכול לפני הדלקת נר חנוכה וכו' כדלעיל. בהתחיל בהיתר – שכן הוא בד"כ שנט"י קודם השקיעה⁹⁹ אינו פוסק, ובפרט בדרבנן¹⁰⁰. והחכם עיניו בראשו שלא להגיע לידי כך, ובפרט בהתוועדות דשכיחא שכרות. אמנם, בקהילות חסידים כמדומני שהאריכו בס"ג כרגיל¹⁰¹.

מוציאי שבת קודש, אור לכ"ז כסלו, ג' דחנוכה

יציאת השבת בשעה 5:15.

אין לאחר תפילת מעריב יותר על הרגיל.

בתפילת ערבית אתה חוננתנו, ועל הניסים. אחרי תפלת העמידה – ויהי נועם, ואתה קדוש.

בבית הכנסת מדליקים נר חנוכה קודם 'עלינו' [ואחרי 'עלינו' וכו' – מבדיל הש"צ]. וידייקו שהמדליק יאמר 'אתה חוננתנו'. ואם שכח, יאמר: 'ברוך המבדיל בין קודש לחול' לפני ההדלקה.

כפשוט, שבמוציאי שבת זמן ההדלקה הוא רק לאחר יציאת השבת. וממהרים ללכת הביתה, בכדי שלא לאחר זמן ההדלקה יותר מדי¹⁰².

99) ותלוי בפלוגתא בפ' התחיל בהיתר – ראה שו"ע אדה"ז ס"ע ס"ה. סרע"א ס"ט. סתפ"ט ס"ז. קו"א סתל"א סק"א במוסגר. וראה אצלנו במ"מ וציונים להלכה יומית אות תרמוח.

100) ושאני מבדיקת חמץ שעיקר זמנה בהתחלת הלילה כבקר"א שם. אבל י"א (ראה שו"ת מהרש"ל רס"י פה. וכן בב"ח סתרע"ב ד"ה פסק. והובא במג"א סק"ה ובמשנ"ב סק"י. בא"ח וישב ש"א ס"ז ואף שלא נתפרש בדבריהם דמייירי בהתחיל בהיתר – מוכרח הוא ממש"כ הב"ח שגם הרר"י שהיקל בבדיקת חמץ, מודה כאן. והרי איהו ס"ל כן בהתחיל בהיתר – ראה בטור וב"י סתל"א. אבל ראה מג"א שם סק"ח. קו"א שם. אלא שלהטור גם תוך ח"ש נק' התחיל בהיתר – עיי"ש בהגה לקו"א) שה"ה בנ"ח שפוסק, לפי שה"ז מצוה עוברת. וראה במשנ"ב שם בשעה"צ סקט"ו. וכ"מ בקו"א שם. וראה שו"ת אבנ"ז סוסי' תצט. אבל להעיר שלדין שמדליקים בפנים – אף שטוב לזהר גם בזה"ז – ל"ח מצוה עוברת, ומשום זריזים מקדימים לחוד א"צ להפסיק. והכי איכא למשמע ממש"כ בס' נוהג כצאן יוסף ע' קפה. וכ"מ מזה שלמעשה מקדימים תפילת ערבית להדלקת נ"ח כשהגיע זמנה. אבל ראה שו"ת שרידי אש ח"ב סמ"ג.

101) ולהעיר ממעשה רב – ש"פ מקץ תשד"מ. ועוד.

102) בנוגע להדיוק בזמן ההדלקה במוצ"ש – יש להעיר מכלבו סמ"ד ואר"ח הל' חנוכה סט"ו. מנהג מרשלייאה (ס' המנהגות לר"מ ב"ר שמואל) כסלו ע' 145. מעשה רב סרל"ז. תוספת מע"ד סס"ו (אבל ראה מנחה וקדושה הקדמה לשער התורה בהגה). ערוה"ש או"ח סתער"ב ס"ה. ארח דוד סרפ"ב ובעלי ארח שם. שו"ת בית אב ח"א סל"ב. ולהעיר משו"ת אבנ"ז או"ח סתצ"ט וישועו"י

הסדר בבית הוא: הבדלה, נר חנוכה, ויתן לך. מלוה מלכה.
כמדומה פשט המנהג גם במוצאי שבת שידליקו הנרות חמשים מינוט לכה"פ¹⁰³.

בנוגע לנתינת דמי חנוכה במוצאי ש"ק להמקפידים בזה¹⁰⁴ – נתבאר בשיחת כ"ד כסלו ("יחידות כללית") תשמ"ח¹⁰⁵ שבנדוד"ד שאני שמדובר אודות דבר מצוה (המשפיע על חינוך הילדים), ובפרט אם יסכמו עם המקבל שהוא יוציא את הכסף בפועל ביום ראשון בבוקר לאחר עמוד השחר או נץ החמה. [ועיין בהערה¹⁰⁶].

יום ראשון, כ"ז כסלו, ג' דחנוכה

יום גאולת אדמו"ר הזקן ממאסרו השני (בשנת תקס"א).

סדר התפילה כביום ששי [וכן בכל ימי חנוכה חוץ משבת ור"ח כדלקמן]. סדר קריאת התורה לכל ימי החנוכה – נדפס בסידור.

יום שני, כ"ח כסלו, ד' דחנוכה

בכ"ח בכסלו שרף יהויקים המגילה שכתב ברוך מפי ירמיהו¹⁰⁷.

ליל שלישי, אור לכ"ט כסלו, ה' דחנוכה

חסידיים נוהגים לחגוג נר החמישי. "ויש לומר, שבשניהם [נר ג' ונר ה' דחנוכה] היו עניני גאולה, גם כפשוטם".

דמי חנוכה¹⁰⁸: כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע היה נותן דמי חנוכה בליל נר הרביעי או החמישי. אולם, בשנת תשמ"ח נאמר ליתן דמי חנוכה בכל לילה (חוץ מליל ש"ק, כמובן) ולהוסיף בלילות הנ"ל.

בכמה שיחות קודש נזכר, שיש לחלק דמי חנוכה – בפרסום המתאים – ובהוספה והרחבה, על ידי הוספה בנתינת "דמי חנוכה" בריבוי, ושנתינת דמי חנוכה צ"ל באופן שהמקבל נעשה שמח על ידי זה, ועד לשמחה כזו – שאפי' בחנוכה (ואפי' לדעת הרמב"ם שבכל ימי החנוכה צריך להיות שמחה) – תהי' ניכרת הוספה בשמחה על ידי קבלת דמי חנוכה. ובאופן שזה פועל התפעלות והתרשמות גם בילדים אלה שעדיין לא קיבלו דמי חנוכה, שבשמעם שהחבר שלהם

סתרפ"א בטעם הקדמת נ"ח להבדלה (לדעת המג"א) מחמת מצוה עוברת. אבל ראה שו"ת מהר"א הלוי סי' קפב שבלא"ה כבר עבר הזמן. ובשיחת אור לכ"ג כסלו תשמ"ט משמע לעשות ההכנות הנדרשות עבור הדלקת נ"ח בע"ש, כיון שצריך להתחיל מיד במוצ"ש. ולהעיר גם משיחת מוצ"ש וישב תשל"ט. כן להעיר שבשנת תשמ"ח היו שיחות קודש בכל ימי חנוכה (גם בעש"ק) אחרי הדלקת נ"ח בביהכ"ג, לבד במוצאי ש"ק. אבל ראה שיחת ש"פ מקץ תשמ"ח (תורת מנחם ע' 137) שנזכר טעם אחר.

103) שקו"ט בזה בכ"מ. וראה מה שכתבנו בהתמים כסלו תשס"ב וטבת תשס"ב.

104) "ס'איז דא אזוינע וואס זיי זיינען נזהר". וראה שיחת אור ל"ג ניסן תשמ"ג. ובכ"מ

105) ע"פ סרט הקלטה.

106) וראה גם שיחת ליל כ"ג כסלו תשמ"ט, באופן אחר קצת. ושם, שכדאי להמנע מנתינת מעות חנוכה במוצאי שבת מטעם אחר, עיי"ש.

107) שו"ע או"ח סי' תקפ. ועיי"ש בנו"כ שיש בזה חילופי גירסאות.

108) השייכות לגאולה – ראה לקו"ש ח"כ ע' 451. בביאור המנהג – ראה (נוסף על המבואר בקטע הבא) לקוטי לוי"צ אג"ק ע' שנח. אג"ק חכ"ח נע" עו. מכתב נר שמיני תשל"ג. ש"פ מקץ תשט"ז. שיחת מוצאי ש"פ וישב תשל"ח (ושם, שמחפשים המקור לזה). ועוד.

(או החברה שלהן) קיבלו כבר דמי חנוכה, או עכ"פ שהבטיחו להם כבר הרי זה פועל התרשמות והתפעלות גם בשאר הילדים. ומנהג ישראל שמשתדלים שהילדים יקבלו מה שיותר מעות חנוכה, ולא רק מהאב, אלא גם משאר בני המשפחה. ויש להסביר להם, שנתנית המעות היא כדי שיוסיפו יותר בלימוד התורה כו'. וכן כדי לתת לילדים אפשרות להוסיף בצדקה (שכן, בשביל מה צריך ילד יהודי כסף?!).

בכ"מ¹⁰⁹ – מטבעות או שטרות. וראה שיחת נר ח' דחנוכה (כינוס צבאות השם) תשמ"ח ע"ד המעלה בחלוקת מטבעות דוקא לילדים ולא שטרות, עיי"ש¹¹⁰ ע"ד ההלכה¹¹¹.

בר"ד משיחת זאת חנוכה תשמ"ט (אחרי תפלת מנחה): עיקר המנהג דנתינת דמי חנוכה הוא בנוגע לטף, כמדובר כמ"פ בארוכה, וביחד עם זה ישנו הסיפור מנשיא דורנו, שכבר אצל הצ"צ הי' מפורסם, שנותנים דמי חנוכה גם לילדים הגדולים, ואפילו לאחרי חתונתם, כמבואר פרטי הסיפור בזה וכבר בא בדפוס¹¹².

נתפשט המנהג בכמה מקומות שהתינוקות מולכים מעות לרבן בחנוכה עם יתר מנות¹¹³.

יום שלישי, כ"ט כסלו, ה' דחנוכה, ערב ר"ח

מעלת יום זה ("יום כפור קטן") שאין אומרים בו תחנון מצד ימי החנוכה, והשייכות לתשובה עילאה – נתבאר בלקוטי שיחות¹¹⁴.

ליל רביעי, אור לא' טבת, ר"ח טבת, ו' דחנוכה

בתפלת ערבית יעלה ויבוא. ועל הנסים. שכח יעלה ויבוא בתפלת ערבית, אינו חוזר¹¹⁵.

109 (לדוגמא שיחת מוצאי ש"פ וישב תשל"ח בסופה. שיחת יום ד' דחנוכה תש"נ לצבאות השם – שיחה ב'. ועוד.

110 ולהעיר משיחת יום ב' דחנוכה תשנ"ב בסופה (בטעם נתינת שטרות כיון שאין כאן מטבעות). וראה שיחת ליל נר ה' דחנוכה תשי"ז שדולר נקרא גם שקל, בגימטריא ת"ל, עיי"ש. וראה סה"ש תשנ"ב ע' 192. לקו"ש ח"כ ע' 5-454. ועוד.

111 והנה, בהנ"ת שם לענין קדושיין – הנה לכא' כ"ה בימינו גם במטבעות. ולאידך, ילה"ע מש"ך חו"מ רס"י קצ ובנתה"מ שם (בממרי דאחרים). ולענין באנקנאטיין בזמנם – ראה שו"ת חת"ס (י"ד סי' קלד. חו"מ סקפ"ז. שם קמ"ז – הובא גם בפת"ש י"ד ש"ה סק"ז. חו"מ סצ"ה סק"א). נחל יצחק סס"ז סל"ח. וכ"מ דעת אדה"ז בשו"ת (שו"ת הרב סוסי' נט. נד' גם בהשטמה בהוספות לחחו"מ). [וראה גם שו"ת ר"מ איגרא חו"מ סט"ז. השיב משה סנ"ה. אבל ראה ישוע"י חו"מ סע"ב ס"ב. תשובה מאהבה ח"ג סת"ד. בית שלמה סל"ד. סע"א. סע"ז]. ולכא' כש"כ בשטרות שבימינו. [וראה מנחת שלמה שו"ת ח"א סכ"ז סק"ג, לענין ריבית]. אבל ראה שו"ת עונג יו"ט סי' קב. בית ישראל הורוויץ אה"ע סכ"ג. וראה שו"ת הר צבי ח"ג סרמ"ד. אמנם, לענין פדה"ב כ' בחת"ס דגרע טפי, עיי"ש. וראה גם עדכ"ז בשיחת י"א ניסן תשל"ח.

112 נזכר גם בשיחת ש"פ מקץ תשכ"ג. וראה לקו"ש ח"כ ע' 451 הערה 36. חכ"ה ע' 418 הערה 25 ע"ד ההדגשה ליתן בעצמו. וראה שיחת מוצאי ש"פ וישב תשל"ח. ושם במנהג ליתן גם לחתניו.

113 בנוגע נתינת דמי חנוכה למלמדים ממעות מעשר – ראה שו"ת באתרא דרב ס'א'תתקפא. (114 חלק טו ע' 545 ואילך.

115 (115) אלא אם נזכר קודם שאמר ה' מברכת "המחזיר", שחוזר ל"יעלה ויבוא" וממשיך "ותחזינה" וכו'. נזכר לאחר מכן, אינו חוזר.

אמר יעלה ויבא וטעה והמשיך כנוסח ברכת המזון ואמר "ובנה ירושלים", יחזור ויאמר "ותחזינה עיינינו". אם נזכר אחר שאמר שם השם בחתימת הברכה ועדיין לא אמר "בונה ברחמיו", יסיים ויאמר "המחזיר שכנינו לציון", ויצא. ואם סיים "בונה ברחמיו", חוזר ל"רצה". (פשוט שהן ב' ברכות נפרדות. ומוכרח הוא מזה שבתפלת העמידה ה"ה ב' ברכות בפ"ע, וה"ז חדא מילתא רק לענין חתימה בשתיים (בברכת נחם). וראה שבה"ל בשם אגדה, הובא בב"י סי' קיב. ולהעיר גם

בברכת המזון: ועל הנסים. יעלה ויבא.

יום רביעי, א' טבת, ר"ח טבת, ו' דחנוכה

שחרית: יעלה ויבוא. ועל הנסים. דין השוכח יעלה ויבוא, ראה בהערה¹¹⁶.

הלל שלם. ואברהם זקן וגו'. קדיש תתקבל. שיר של יום ("היום יום רביעי בשבת"). הושיענו. ברכי נפשי. קדיש יתום. קריאת התורה.

בקריאת התורה: מוציאים ב' ספרי תורה. שלשה קרואים בס"ת הראשון, בשל ר"ח¹¹⁷ (כהן עד רביעית ההין, לוי עד ונסכה, ישראל ובראשי חדשיכם גו'). מניח ס"ת השני [כי אין מסלקין הראשונה עד שכבר הניחו השניה על השולחן שלא יסיחו דעתן מן המצוות¹¹⁸]. הגבהה וגלילה לס"ת הראשון. בס"ת השני, קוראים בפרשת נשא: ביום השישי גו' (ולא יותר). חצי קדיש. הגבהה וגלילה.

אחר הגבהה וגלילה: אשרי ובא לציון (ואין הש"צ מסיים בקול), אחר כך יהללו, ואחר החזרת ספר תורה להיכל – חליצת התפילין והנחת

מהגה בלבוש או"ח סי' קיד ס"ו. וראה בכ"ז בקצהו"ש סמ"ז סי"ב ובבדה"ש סקכ"ד וסקכ"ה. לקט הקמח החדש סי' קכ סק"ב (השני). חשוקי חמד בכורות ג, א בארוכה. שו"ת אור לציון ח"ג פ"ב ס"ה. נר ציון ר"ח פ"ג ס"ק קנט. סוכות פ"ח סקע"ד. שו"ת אבני ישפה ח"א סי"ח. ודרשת וחקרת ח"ה ס"מ סק"ג. מעדני כהן ח"ב סי"ח. ויצב אברהם ח"ב סי"ג. בית ההוראה ח"א סי' קמא. קובץ מבית לוי ג' ו' ע' כה. קובץ קול התורה ג' סב, סד, עד ועה. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 267 הערה 49. (116) שכח ולא אמר "יעלה ויבא": אם נזכר קודם שאמר ה' מברכת "המחזיר" חוזר ל"יעלה ויבוא" וממשיך "ותחזינה" וכו'. אם נזכר קודם שאמר "מודים" אחר שסיים הברכה אומר במקום שנזכר. אם התחיל כבר "מודים", [אם נזכר לאחרי שאמר השם שבחתימת הברכה, לפני חתימת "הטוב שמך", יאמר "למדני חוקיך", וחזור ל"רצה". וכן אם נזכר אחרי שאמר השם בחתימת ברכת "המברך את עמו ישראל בשלום", לפני חתימת הברכה. ו] אם נזכר לפני שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר ל"רצה". ואם אמר כבר "יהיו לרצון" השני (שבאמירת פסוק זה עשה היסח הדעת מלומר עוד תחנונים ונשלמה תפלתו), חוזר לראש התפילה. נזכר לאחרי תפלת מוסף, אינו חוזר.

(117) טעה וקרא ארבעה קרואים בפרשה של ראש חודש: אם הוציאו ספר תורה אחד, אינו קורא עוד בשל חנוכה, שאין משגיחין בחנוכה. אבל אם הוציאו שני ספרי תורה, יקרא בספר השני חמישי בשל חנוכה, משום פגמו של ספר תורה, ויאמר הקדיש אחרי החמישי. ואם אמר קדיש אחרי הרביעי, אינו חוזר ואומר קדיש אחרי החמישי. ואפילו אם לא קראו עדיין של רביעי, אבל כבר בירך הרביעי ברכת התורה לפני, קורא רביעי בשל ר"ח בספר הראשון, וחמישי בשל חנוכה בספר השני. אבל, אם טעה וקרא שלשה קרואים בשל ר"ח עד ובראשי חדשיכם (כבכל ר"ח), יקרא הרביעי בשל ר"ח בספר השני. ואין משגיחין בחנוכה (ראה שו"ת שבה"ל ח"א סי' קצג משה"ק על שו"ת צור יעקב סי' קלז. ופשוט שבכה"ג אין לחוש משום אין גוללין בציבור, כשא"פ באו"א (אא"כ להסוברים שהאיסור לגלול בציבור חמירא מהוספה על הקרואים, ראה פקודת אלעזר או"ח סי' ס"ג ד"ה ואין).

וראה בארוכה כאן במילואים (י) שבסוף הלוח.

טעה והתחיל לקרוא בשל חנוכה, ואפילו התחיל הכהן לברך ("ברוך אתה ה'") ופרשת חנוכה מזומנת לפניו לקריאה, גומר לקרוא בשל חנוכה, שלא לגרום ברכה לבטלה, ויברך הכהן ברכה אחרונה, ואח"כ קורא שלשה קרואים בשל ראש חודש [והארכנו בכ"ז במק"א, ונדפס בקובץ הערות הת' ואנ"ש קווינס י"ד כסלו השתא]. וכן אם כבר קרא ג' פסוקים לכהן בשל חנוכה, והפסיק ויברך ברכה אחרונה, ולא גמר קריאת היום של חנוכה, קורא אח"כ שלשה קרואים בשל ראש חדש. ואם כבר התחילו קריאת לוי בשל חנוכה, גומר כל השלשה קרואים בשל חנוכה, ולרביעי קורא בשל ראש חודש.

אם לא התחיל הכהן לברך על של חנוכה, אלא שפתחו ספר תורה הגלול בפרשת חנוכה, מוציאים ספר תורה אחר לקרוא תחילה בשל ראש חודש, כרגיל.

(118) מרדכי סוף הלכות קטנות בשם מהר"ם – הובא בב"י או"ח סוסי' קמז. תשב"ץ קטן סי' קפז. רמ"א שם ס"ח. מט"מ סג"ד (ושם הביא טעם אחר, ובשם הר"י). קצהו"ש ספ"ד בבדה"ש סק"ז.

תפלין דר"ת, [מזמור תהלים ע"י הש"צ לפני קדיש], חצי קדיש, מוסף. ועל הנסים.

"נוהגין בקצת מקומות שלא להסתפר בראש חודש מפני חשש סכנה כי כן הזהיר רבינו יהודה החסיד" [ובצוואת ריה"ח – נזכר גם שלא ליטול צפרניים¹¹⁹. ואכ"מ].

הלכתא למשיחא: מוסף ר"ח (2 פרים, איל, 7 כבשים לעולה, ושעיר לחטאת).

הלכתא למשיחא: לעתיד לבוא יעלו לרגל לא רק שלש פעמים בשנה, אלא "מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו".

הלכתא למשיחא: זמן הבאת עצי הכהנים והעם – באחד בטבת, שבו בני פרעוש [בן יודא, בפעם ה] שני¹²⁰.

"מנהג עתיק ללמוד בכל ר"ח פסוק אחד עם פרש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מהקאפיטל בתהלים שהוא מסומן כמספר שנות חייו, ואם הקאפיטל מחזיק פחות מי"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, אז כופלים שיעלה כמספר חדשי השנה ואם הוא מרובה בפסוקים אזי לומדים שנים או יותר פסוקים בכל ר"ח".
מנחה: יעלה ויבוא. ועל הנסים.

ליל ששי, אור לג' טבת, ח' דחנוכה, "זאת חנוכה"

בכמה שיחות קודש מובא שיש לנצל השעות שנותרו בליל "זאת חנוכה" למבצע חנוכה (וראה לקמן ביום "זאת חנוכה").

השמן והפתילות שנשארו בחנוכה לאחר החג, עושה להם מדורה ושורפם, כיון שהוקצו למצוותם¹²¹. אבל השמן הנותר בבקבוק אין בו קדושה ומותר ליהנות ממנו.

יום ששי, ג' טבת, ח' דחנוכה, "זאת חנוכה"

קורין לכהן וללוי ביום השמיני גו', לישראל ביום התשיעי גו', עד כן עשה את המנורה.

בשיחות קודש נזכר, שעל כל אחד ואחת מישראל לנצל יום זה – שבו מאירים כל שמונת נרות חנוכה – להשלים הפעולות ד"מבצע חנוכה". וכן כל מי שעדיין לא קיים את המנהג דנתינת דמי חנוכה, שיחליט תיכף למלא ולהשלים המנהג, ובהוספה, "לחטוף" ("אריינכאפנדיק") זאת בימים ובשעות שנותרו עוד בחנוכה, ואפילו לאחר תפלת ערבית במוצאי זאת חנוכה, ובימים הסמוכים לחנוכה, וכל המקדים הרי זה משובח. וכדאי שגם אלו שקיימו המנהג יוסיפו, שהרי יש מקום לומר שהיו צריכים ליתן עוד יותר, ובפרט לפי ערך גודל הנחת-רוח החסידותי שמקבלים מבניהם ובנותיהם, והנחת-

119) וראה שו"ת באתרא דרב סי' ג'צט.

120) ופעם הראשונה – ה' מנחם אב – תענית פ"ד מ"ה. ועיי"ש בתויו"ט. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1105 הע' 9. אבל להעיר ממשמעות פירש"י עירובין מא, א ד"ה מבני סנאב, שכולם היו ע"פ הגורל.

121) ראה שו"ת אתרא דרב סי' ו'תקט. וראה שם בארוכה לענין זריקתם לאשפה.

רוח שיקבלו בעתיד על ידי זה שיוסיפו בהחינוך מכאן ולהבא. ויש להמשיך ולהוסיף בזה גם לאחר חנוכה.

כן נזכר, שיש לעשות סך הכל מכללות הענין דחנוכה, להמשיכו בעבודת כל השנה כולה במעשה בפועל. ולקבל החלטות טובות בכל עניני תורה ומצוות. ומה טוב שיתחילו בזה ע"י עריכת התוועדות.

בשיחת ש"פ מקץ תשמ"ט (ועוד) הזכר, שבודאי ילמדו המאמר (עכ"פ כמה שורות) שישנו מרבינו הזקן (עם הגהות וביאורים מהצמח צדק) שמבאר העילוי דזאת חנוכה, והעיקר לחיות עם המאמר¹²².

בשיחת זאת חנוכה תשי"ג נאמר: איתא בספרים של חסידי פולין [לעת-עתה לא מצאתי ענין זה בחסידות חב"ד, אבל מסתמא נמצא גם שם] שיום השמיני דחנוכה, "זאת חנוכה", מסוגל לפקידת עקרות. ונתבאר שם.

בהקלטה משיחת י"ט כסלו תשל"ד¹²³: ע"פ המבואר בשיחת י"ט כסלו תש"ד שהענינים דערב ר"ה, ימי הסליחות וחודש אלול כו' – ישנם גם בנוגע לראש השנה לחסידות, י"ט כסלו, כמו כן מובן שלאחרי הכתיבה בי"ט כסלו יש ענין החתימה, בדוגמת החתימה ביוהכ"פ במשך לר"ה. ונתבאר שם שהחתימה היא בחנוכה – שאז חזר אדה"ז לביתו. וה"ז מתאים עם המובא ב"פוילישע ספרים" שבחנוכה הוא גמר החתימה דימי הדין. (ונזכר שם, בטעם שהובא מהנכתב מספרי פולין, כיון שענין זה מתאים ע"פ תורת חסידות חב"ד)¹²⁴.

הדלקת נש"ק 4:12 (18 דקות לפני השקיעה).

האוכל מבעוד יום, ונמשכה סעודתו עד שחשיכה, אפילו כמה שעות בלילה, מזכיר של חנוכה בברכת המזון, אם אכל כזית לפני השקיעה¹²⁵, וזאת בתנאי שעדיין לא התפללו מעריב (באמצע הסעודה). ובקביעות שנה זו, הרוצה להמשיך בסעודה לאחר השקיעה¹²⁶ פורס מפה לכסות החלות ומקדש על היין (ומברך בורא פרי הגפן רק אם לא שתה יין בסעודה), ואוכל לפחות כזית חלה. ובברכת המזון אומר "ועל הנסים" וגם "רצה והחליצנו". ואחר כך מתפלל ערבית של שבת.

ש"ק פרשת מקץ, ד' טבת

אסרו חג בשייכות לחנוכה – ראה בהערה¹²⁷.

122 (ראה לקוטי תורה דרושי שמיני עצרת פח, ב. אוה"ת חנוכה (כרך ה) תתקסב, א.

123 ונשמט בשיחות קודש.

124 וראה אגרות קודש ח"ד ע' קיב: פתגם המורגל בפולין. . שגמר החתימה היא בחדש כסלו בימי חנוכה.

וראה גם בלקו"ת דרושים לשמע"צ (פח, ב), ונת' בד"ה ביום השמיני ה'תשמ"ו (ועיי"ש בהערה 33), ששמיני דחנוכה הוא כמו שמע"צ. וראה גם שיחת זאת חנוכה תשל"ח.

125 לפי שהכל הולך אחר התחלת הסעודה, שאז חל עליו חיוב הזכרה מעין המאורע ולא נפקע ממנו חיוב זה ביציאת היום.

126 ועל הנשים להדליק נרות שבת ולהפסיק לאכול עד אחרי קידוש.

127 ראה שיחת ש"פ מקץ תשל"ג בטעם ע"פ נגלה שאין אסרו חג, ולאידך – "אינן בטלין לעולם", ושע"פ חסידות אדרבה כל ענין חנוכה – בכדי להמשיכו במשך כל השנה. ובשיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ה נת' ענין הגעגועים לחנוכה, ואף שאין אסרו חג, ולא נהוג להמשיך סעודה לתוך מוצאי חנוכה (כבפורים), אפשר ללמוד בעניני חנוכה, וכן להוסיף בנר מצוה ותורה אור, עיי"ש בארוכה. וראה שיחת זאת חנוכה תשמ"ט, שאף שלא קבעו אסרו חג (ויש ליינין ולפלפל

הלכתא למשיחא: י"א¹²⁸ שלעת"ל כשיקדשו שוב ע"פ הראי', יעשו חנוכה במקומות רחוקים תשעה ימים מחמת ספיקא דימא¹²⁹.

הלכתא למשיחא: אין מביאים ביכורים אחר חנוכה, שהביכורים שביכרו אחר חנוכה הם חשובים משנה הבאה ויניחם עד אחר עצרת. והטעם לפי שנאמר "אשר תביא מארצך", שמביאים בכורים רק כל זמן שמצויים על פני ארצך, שעדיין לא כלו לחי' מן השדה. אבל אחר חנוכה כבר כלו מן השדה¹³⁰.

מנהג האשכנזים שאין השליח ציבור מכריז בשבת שקודם הצום ע"ד הצום הבעל"ט, יהפך לשמחה.

זמן צאת שבת קודש: 5:17.

יום ראשון, ה' טבת, "דידן נצח"

ביחזקאל¹³¹: בעשירי בחמשה לחודש לגלותנו בא אלי הפליט מירושלים לאמר הוכתה העיר¹³².

בשלשלת היחס שבהקדמת לוח היום יום: תשמ"ז. . ביום ה' טבת בו דידן נצח באופן גלוי לעיני כל העמים בבית המשפט הפדרלי בנוגע לספרי וכתבי רבותינו נשיאינו שבספריית ליובאוויטש.

בלוח כולל חב"ד ליום זה: הוא יום חג דידן נצח. כ"ק אדמו"ר שליט"א הכריז על יום זה כיום סגולה ועת רצון לדורות. כן יצא בקריאה קדושה להוסיף ולהרחיב את ספריית אגודת חסידי חב"ד ליובאוויטש.

בימים אלו צריך להוסיף בלימוד התורה ביתר שאת וביתר עוז, שהרי נצחונם האמיתי של הספרים הוא בהוספה בלימוד התורה, כולל ובמיוחד לימוד ברבים, "עשרה שיושבים ועוסקים בתורה".

הלימוד צריך להיות לכל לראש לימוד המביא לידי מעשה, בנגלה: לימוד ההלכות הצריכות (בספר הרמב"ם וכיוצא בזה), ובפנימיות התורה: בתורת החסידות, שעל ידה יכול להיות קיום מצוות יראה ואהבה בשלימות.

בכל בית פרטי של כל אחד ואחד מישראל צריכים להיות ספרי היסוד

בזה), כל הסמוך וקרוב יותר לחנוכה ניכרת ההשפעה יותר, ובפרט ביום הראשון שלאחרי חנוכה. (128) מנ"ח מצוה שא סק"ו. ועוד.

(129) ולהעיר משיחת זאת חנוכה תשל"ח, שכיון שקס"ד שבתורה הוא ג"כ תורה, יש להמשיך בעיני זאת חנוכה למחרתו, מצד השקו"ט בספרים (וראה גם שיחת פורים תשי"ט) במה שאין עושים יו"ט שני של גלויות בחנוכה. ושם, שמחרת זאת חנוכה הוא בדוגמת שמחת תורה. אבל בשיחת שמח"ת תשמ"ט שלעת"ל לא יהי' ספיקא דימא כיון שיוכלו להודיע על קידוש החודש תיכף ומיד בכל המקומות (אלא, שבשאר יו"ט שנהגו בני' במשך ריבוי דורות בחוץ לארץ לעשות יו"ט שני, יש מקום לומר שימשיכו לנהוג כן גם לעת"ל, עיי"ש).

(130) ויל"ע בסוף זמן הבאת ביכורים לעת"ל (ראה יחזקאל מד, ל. ועד"ז שם כ, מ), שהפירות מצויים על פני השדה גם אחרי חנוכה, שעתידיים אילנות שיוציאו פירות בכל יום (שבת ל, ב), ויקויים היעוד "ונגש חורש בקוצר" (עמוס ט, יד. וראה תו"כ בחקותי כו, ד. ולהעיר מסה"ש תנש"א ח"ב ע' 743 הע' 70. שם ע' 809 הע' 131). גם צ"ב בדין חיוב בכורים בגדל ע"י נס. ואכ"מ.

(131) לג, כא.

(132) וראה ר"ה יח, א, שלרשב"י עשו יום שמועה כיום שריפה. ועיי"ש בטו"א. ונת' בלקו"ש חט"ז ע' 555 בהערות.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לה

של יהדות (נוסף לחת"ת) כולל ובמיוחד ספרי הלכה בעניינים הנוגעים בחיי היום יום, בכדי לדעת את המעשה אשר יעשון.

בשנת תשמ"ט נתן הרבי דולר נוסף לכאו"א, כהשתתפות בקניית ספרים חדשים או בתיקון ספרים ישנים. כמו כן עורר כמ"פ ע"כ שיעשו הנחה מיוחדת על כל ספרי הקודש, בכדי להקל על רכישת הספרים.

יום שלישי, ז' טבת

בשיעור חומש היומי מסיימים בפסוק (מה, כז) ותחי רוח יעקב אביהם¹³³.

ערבית: קידוש לבנה בבגדים נאים וחשובים. [על פי הקבלה אין לקדש הלבנה עד אחר ז' ימים למולד¹³⁴].

יום רביעי, ח' טבת

בח' בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והחושך בא לעולם שלשת ימים¹³⁵. והי' היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל¹³⁶ – נת' בכ"מ בשיחות קודש¹³⁷.

היום הגיע אדה"ז לכפר פיענא¹³⁸, לפני הסתלקותו (תקע"ג). יום הסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא נ"ע זי"ע, זוגתו של כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע (תרכ"א), ומנו"כ בליובאוויטש.

יום חמישי, ט' טבת

ט' טבת הוא מהימים "שאירעו בהם צרות לאבותינו וראוי להתענות בהם", "ולא נודע איזה היא הצרה שאירע בו"¹³⁹. אבל, כבר פירשו שבאותו יום מת עזרא הסופר. ובמפרשי מגילת תענית הובאו עוד ענינים שאירעו באותו יום¹⁴⁰.

ניתל: לסיים השיעורים לפני שקיעת החמה.

ניתל:

בשיחת ש"פ וישב תש"נ (סה"ש תש"נ) נזכר, שניתל חל בכמה שנים בתוך ימי חנוכה, או בסמיכות להם.

הלשון ניטל רמז להעדר. וי"א "ניתל" – מלשון (נתלה) תלוי. והוא זמן לידת (פי' ניטל, נאטאל – ברומית) אותו האיש.

133) וראה שיחת ה' טבת תשמ"ז. וראה לקמן יום ש"ק פרשת ויגש.

134) וראה ספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 68. וש"נ. בנוגע לחשבון ז' ימים – ראה בהנסמן בהגהות כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לסידור תורה אור, ובספרים שנשמנו בהגהות כ"ק אד"ש לשער הכולל. וראה ג"כ בשיחת ו' אד"ר תשמ"ו.

135) מגילת תענית בסופה. הובא בשו"ע או"ח סי' תקפ.

136) מס' סופרים פ"א ה"ז.

137) ראה לקוטי שיחות חלק כד בתחלתו. ובשיחת ש"פ מקץ תשנ"ב (בספר השיחות).

138) בכמה שיחות ואג"ק נק' פיענא.

139) מגילת תענית והובא בשו"ע שם.

140) ונתבאר בשיחת ש"פ ויגש, ט' טבת תשמ"ט (בספר השיחות במקומו).

מנהג ישראל אשר תורה היא – וכן הוא גם מנהגנו – שבלייל ניטל [משקיעת החמה ואילך] אין לומדים עד חצות הלילה. והטעם "כדי שלא להוסיף חיות"¹⁴¹. ובמק"א נתבאר "שהכוונה ב"לא להוסיף חיות" – הוא בו ובהולכים בשיטתו עתה"¹⁴².

קביעותו לא ע"פ מנין בני ישראל אלא ע"פ מנין אומות העולם. וא"כ יש להתחשב עם מנין אומות העולם הנוהג במקום דוקא. ובכל מדינה צריך להיות בליל אידם דמדינה זו בזמן הזה, ע"פ לוח האינס יהודים שבמדינה (ביום כ"ה דעצמבער בארצות הברית, ע"פ מנין המדינה כאן)¹⁴³.

כיון שענין ביטול לימוד תורה חידוש גדול הוא, אין לך בו אלא חידושו, ולכן אין לבטל אלא לילה אחד.

ע"ד הנהגת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בליל ניטל וההוראה מזה – ראה שיחת ש"פ וישב תש"נ¹⁴⁴. ושם: "דערפון האט מען אויך א הוראה (ונתינת כח) בנוגע לפועל ווי אויסצונוצן דעם זמן פון "ניתל" – ניט זיין כבטל ח"ו (כדי לא להוסיף חיות), נאר **לתועלת** – ובפרט דורך צוגעבען אין עניני חכמה. . אדער אויך מוסיף זיין אין צדקה וחסד, אדער אין הנהגת הבית וכיו"ב." ועיי"ש בהמשך.

לימוד חסידות בליל ניטל – ברשימה מחורף תרצ"ה (בווין) שגם דא"ח לא הי' כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לומד בליל ניטל. וגם לא למיגרס¹⁴⁵. לענין מצות עונה בליל ניטל – ראה בהערה¹⁴⁶.

ליל ששי, אור לעשרה בטבת, יהפך לשמחה

בכמה שיחות נזכר אודות ההכנה ליו"ד שבט, החל מעשרה בטבת, "שלשים יום לפני החג"¹⁴⁷. ולהעיר, שהשנה מלאו "שבעים שנה" לקבלת הנשיאות בשנת תשי"א.

בשיחת ליל עשרה בטבת תשנ"ב (ספר השיחות): **בליל** עשרה בטבת – שכבר התחיל **יום** העשירי בטבת שמתחיל בערב ("ויהי ערב ויהי בוקר"), ואעפ"כ לא התחיל **הצום** דעשירי בטבת עד עלות השחר. . מודגשת ביותר **הנתינת כח** ("עת רצון") לנצל את הזמן **לעבודת התשובה** שמביאה את **הגאולה**, שעי"ז יתבטל הצום דעשירי בטבת עוד לפני התחלתו. [ובר"ד משיחה הנ"ל: שמנצלים את הזמן הנותר עד הצום לעשיית תשובה. . שעד עלות השחר (ואפילו עד להתחלת הזמן שלפני-זה, כהזהירות להתחיל להתענות עוד קודם עלות

141) ועוד טעמים בשם גדולי ישראל הובאו בספרי טעמי המנהגים, ונז' באג"ק חי"ד ע' שנא. וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 554.

142) הביאור בזה, איך יתכן שלימוד התורה יגרום לתוצאות בלתי רצויות – עיי"ש באג"ק.

143) ואם יש ביניהם מנהגים שונים בזה, לנהוג בהנ"ל בלילה שאז חוגגים רוב האינס יהודים, ז.א. באותה הלילה שנתקבלה על רוב האינס יהודים. וראה ספר השיחות תש"נ ח"א ע' 192 בהערה.

144) סה"ש ש"ס.

145) וכשחל בליל ש"ק, אמר המאמר למחרת בבוקר. וראה גם היכל מנחם ע' רסח. אבל ראה ברשימה מכ' כסלו תרצ"ג. ולהעיר משיחה קצרה שנאמרה בליל ג' דחנוכה תש"נ.

146) ראה אג"ק חי"ב ע' תכד.

147) וראה גם ספר השיחות תשמ"ז ע' 243 ואילך.

השחר) נותרו עוד כמה שעות – הרי זה ריבוי זמן לעשות תשובה!].

כל תענית שאוכלים בו בלילה הרי זה אוכל ושונה עד שיעלה עמוד השחר¹⁴⁸. והוא שלא ישן שינת קבע. אבל אם ישן שינת קבע אינו חוזר ואוכל ולא שונה, אלא אם כן התנה לאכול או לשתות. והרגיל לשתות בלילה אחר השינה מותר לשתות בלא תנאי. ומכל מקום, תוך חצי שעה לעלות השחר¹⁴⁹ אסור להתחיל לאכול סעודת קבע, אבל טעימה בעלמא (אכילת פירות וירקות ושתיית משקה שאינו משכר אפילו הרבה, ואכילת מזונות כביצה ולא יותר) מותרת.

יום ועש"ק פרשת ויגש, עשרה בטבת, יהפך לשמחה

בשיחת עשרה בטבת תשמ"ט¹⁵⁰: יש לומר אז אויך בזמן הזה איז דא א חומרא אין דעם תענית פון עשרה בטבת לגבי די אנדערע צומות – ווען עשרה בטבת איז חל בערב שבת, איז מען דעמולט משלים דעם תענית ביז צאת הכוכבים (אפילו אויב מ'האט מתפלל געווען תפלת ערבית של שבת מבעוד יום) אפילו לפי הדיעה אז ביי אנדערע תעניות טאר מען ניט פאסטן בערב שבת נאך מעריב.

ובלקוטי שיחות¹⁵¹ (באופן אחר קצת): ולהעיר, שגם לפי ההלכה ש"כל ד' צומות הללו אם חלו להיות בשבת נדחין" – ישנה חומרא בעשרה בטבת לגבי שאר הצומות, שרק הוא אפשר לחול בערב שבת (כקביעות שנה זו), ואז משלימין עד צאת הכוכבים גם אם התפלל תפלת ערבית של שבת מבע"י.

היום הוא תענית ציבור, יום האסור באכילה ושתי', לפי שבו סמך מלך בבל על ירושלים. חולים פטורים מלהתענות וכן מעוברות ומניקות המצטערות¹⁵².

הצום מתחיל מעלות השחר¹⁵³ (לחשבון 16.1 מעלות בשעה 5:49).

הלכתא למשיחא: כל הצומות עתידין ליבטל לימות המשיח, ולא עוד אלא שהם עתידים להיות יום טוב וימי ששון ושמחה¹⁵⁴.

148) ראה להלן בהערה 153.

149) להעיר שבש"ת בצה"ח ח"ג סנ"ב סק"ו ר"ל בדא"פ בדעת אדה"ז בסידורו (סדר ספה"ע) שלילה שלפני התענית קיל טפי, ומותר לאכול עד עלוה"ש ממש, דל"ג שמא ימשך. אבל, נוסף לזה שכ' כן רק מסברא ואין לזה שום מקור, והו"ע הרגיש שהוא דוחק (אף שהביאו עוה"פ בסו"ד, במסקנת הדברים, ושוב בדא"פ), ומסתבר לומר דל"פ רבנן – יל"פ בפשי' דבסידור שם מיירי בטעימה בעלמא, ולא נחית לפרט, מדלא קאי בדיני ק"ש ותפלה. זו"פ.

150) סה"ש ע' 136.

151) חכ"ה ע' 267 הערה 5.

152) ראה בנו"כ השו"ע ורמ"א או"ח סתק"נ ס"א. ואכ"מ. ולהעיר מר"ד ש"פ ויגש תשמ"ט.

153) זמן התענית מעלות השחר – כ"ה בפוסקים.

אמנם, בר"ד משיחת ליל עשרה בטבת תשנ"ב (נעתק לעיל בפנים) נזכר בין הדברים שישנם כמה שעות עד להתחלת התענית בעלוה"ש, או אפילו הזהירות [להתחיל להתענות] עוד לפני"ז. ואולי הכוונה להמבואר בכ"מ (אג"ק חי"ח ע' תקנז, נעתק גם בלקו"ש חט"ל ע' 225. ועד"ז – ובשינויים קלים – במ"מ והגהות לאגה"ת פ"ג) בכוננת אדה"ז באגה"ת פ"ג שיכול לאכול עד ג' שעות לפני נץ החמה. ולהעיר מהוספת המלקט בספר המנהגים ע' 45 בשוה"ג.

ועו"ל בפשטות שהכוונה להישן שינת קבע ולא התנה. וכ"מ בשיחה הנ"ל, בסה"ש תשנ"ב ע' 231 הערה 45 בשוה"ג.

154) ונתבאר בלקוטי שיחות חלק טו ע' 412. ושם, גם ע"ד השייכות לעשרה בטבת במיוחד.

ע"ד חיוב סעודה לעת"ל – ראה מג"א הל' ת"ב (סי' תקנ"ב סק"א). שיחת ב' דר"ה תשנ"ב.

ובלקוטי שיחות¹⁵⁵: "מכיון שעשרה בטבת הוא ההתחלה והסיבה דכל הצומות, הרי כאשר מהפכים אותו ליום טוב, מתהפכים בדרך ממילא כל שאר הצומות ל"ימים טובים וימי ששון ושמחה"¹⁵⁶.

מנהג ישראל להרבות בצדקה ביום התענית. נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב.

שכח ואכל מחוייב להשלים התענית. ואינו צריך להתענות יום אחר, אם לא שכוונתו לשם כפרה. ויכול לומר עננו בנוסח: עננו ביום צום התענית זה. ואם אכל פחות משיעור כותבת בכדי אכילת פרס או שתה פחות מרביעית לא נעקר התענית ממנו ויאמר עננו כרגיל.

קוראים בתורה בתפילת שחרית ומנחה ("ויחל משה")¹⁵⁷, ומפטירים בתפילת מנחה כבכל תענית ציבור.

בשחרית: רק הש"ץ אומר עננו¹⁵⁸, בחזרת הש"ץ, בין ברכת גאל ישראל לברכת רפאנו. [וכן אומרו במנחה, כדלקמן]. שכח, ראה בהערה¹⁵⁹.

שחרית: אמירת הסליחות בתוך סדר התפילה.

סדר התפלה לשחרית: לאחרי חזרת הש"ץ, תחנון, נפילת אפים, סליחות, אבינו מלכנו הארוך, ואנחנו לא נדע, חצי קדיש¹⁶⁰. מוציאים ס"ת וקורין ג' גברי בפרשת ויחל משה.

בנוגע לאמירת וידוי תחנון סליחות ואבינו מלכנו כשיש ברית וחתן וכדומה, המנהג בבית חיינו¹⁶¹, שהקהל (משא"כ החתן ובעל ברית) אומרים סליחות אבל משמיטים וידוי, תחנון, ואבינו מלכנו¹⁶².

גם במנחה, מוציאים ס"ת וקורין ג' גברי בפרשת ויחל משה. ומפטירין דרשו.

155 (155) חכ"ה ע' 449.

156 (156) וראה גם בשיחת ש"פ ויחי תשנ"ב.

157 (157) באם אין עשרה מתענים – אפשר לקרוא ויחל אם יש בביהכ"נ אף רק ג' מתענים. אלא שיש"א שכשאינו מתענין שלא מחמת חולי אין להקל, וכדמוכח בשו"ת קול גדול למהר"ם חביב סי"ד דמייירי רק באניסי – שו"ת שערי צדק (פאנעט) סי' קיט. פרי השדה ח"ג סי' קסח סק"ב. שם סי' קעט. זכרון יהודה שם. אפרקסתא דעניא ח"א סע"ז ד"ה א"כ. בארות אברהם או"ח סל"ו. וגם בשו"ת צ"צ במהדו"ח או"ח סי' קיא מייירי באניסי (וכן בפס"ד שלו סי' תקסו. אבל שם י"ל דנקטי' לדוגמא בעלמא). ועוד להעיר שבכ"מ כתבו רק כשיש עשרה מתענים בעיר, ונוגע לשלוחים הנמצאים בערים רחוקות.

אלא, שבזמנינו כשאינם מתענים מחמת העדר הידיעה, כאנוסים דמי, וכתינוקות שנשבו. ובהנ"ל מייירי כשפורשים מדרכי צבור בשאט נפש. ועוד, שרובם ככולם של הסברות שהובאו בשו"ת הצ"צ שייכים גם בכגון דא.

158 (158) באם אין עשרה מתענים – אומר הש"צ עננו בברכה בפני עצמה אם יש בבית הכנסת אף רק ג' מתענים. ועל כל פנים כשיש עוד שבעה שאכלו פחות משיעור. וראה בארוכה בהערה הקודמת. 159 (159) שכח השליח ציבור להוסיף עננו, אם עדיין לא סיים ברוך אתה ה' של ברכת רפאנו – יחזור ויאמר עננו. ויתחיל שוב ברכת רפאנו. אבל אם סיים את הברכה – יאמרה בשמע קולנו כיחיד המתפלל, ויחתום "העונה בעת צרה ושומע תפילה". ואם חתם בשומע תפלה לבד יצא. שכח בשמע קולנו – יאמרה כברכה בפני עצמה לאחר ברכת שים שלום. 160 (160) א"א א"ל אך אפים (רק בימי שני וחמישי).

161 (161) היו בזה כו"כ הוראות במשך השנים. ואכ"מ. בפועל, המנהג כבפנים.

162 (162) באופן כזה אין מדלגים כלל בסדר הסליחות. והיינו שמתחיל מסלח לנו, וגם אומר הוידוי ("אשמנו") כדרכו. [ודי בזה במה שמניחים מקצת – והיינו מה שמדלג בסדר התפלה על תחנון – מחמת החתן ומילה].

יש להקדים תפלת מנחה שיהא קודם בין השמשות. והיינו, שנוסף לזה שראוי להקדים להתפלל לפני השקיעה גם בשאר ימים, ובפרט בערב שבת¹⁶³ – הנה, ביום תענית בפרט (ומה גם בשחל בערב שבת) נכון להקדים מחמת כמה טעמים וחששות. בדיעבד, אם נתאחר בתפלתו, אפשר לקרוא בתורה ולהפטיר ולהתפלל מנחה גם בין השמשות¹⁶⁴.

בתפילת העמידה אומרים כולם "עננו" בברכת "שמע קולנו". שכח היחיד ולא אמר, ראה בהערה¹⁶⁵.

בחזרת הש"ץ אומר הש"ץ "עננו" בין "גואל" (ברכת "גואל ישראל") ל"רופא" (ברכת "רפאנו"), וברכת כהנים ("אלקינו ואלקי אבותינו") לפני שים שלום.

סדר התפלה למנחה: הודו, פתח אליהו (בקביעות שנה זו), וידבר, אשרי, חצי קדיש, ויהי בנסוע, קריאת התורה, הפטורה וברכותי, יהללו, חצי קדיש, שמונה עשרה ("עננו"), חזרת הש"ץ, קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום. ואין אומרים תחנון ואבינו מלכנו הארוך בקביעות שנה זו.

דברי כבושין אחר מנחה¹⁶⁶. וגם בקביעות כזו¹⁶⁷.

בשיחת עשרה בטבת תשד"מ (כקביעות שנה זו): דובר כמ"פ אודות "מנהג ישראל" שביום התענית לאחרי תפלת מנחה. . יאמרו "דברי כבושין" כדי לעורר לתשובה. אמנם, בנוגע ליום התענית דעשרה בטבת שחל בערב שבת, יש מקום לשקוט בקשר למנהג זה, כי: (א) בערב שבת לאחרי חצות היום טרודים ביותר בהכנות לקראת יום השבת, וע"פ התורה יש לרוץ כדי להספיק את כל ההכנות לקראת שבת. . כך שלכאורה, אין פנאי לאמירת "דברי כבושין". (ב) מכיון ששבת "אין עצב בה", מובן, שגם הכניסה לשבת, ולפנ"ז – ההכנות לשבת, צריכים להיות מתוך שמחה, ועפ"ז: בנוגע לעצם ענין הצום – הרי ישנו חיוב ע"פ שו"ע להתענות (ולהשלים) גם כאשר עשרה

163) ול' אדה"ז בסידורו סדר הכנסת שבת: אין למחות ביד המקילין. ולא לעשות כן לכתחילה, וכמ"ש ברמ"א או"ח סרל"ג ס"א להתיר בדיעבד או בשעה"ח. וראה לקו"ד ח"א ע' 79. סה"מ קונטרסים ח"א ע' רד. היכל מנחם ח"ג ע' רלא. קובץ העוב"ב ש"פ משפטים תשס"ט (ובגליונות הסמוכים). ובמק"א (בלוח יומי לפורים ביני קריאת המגילה בין השמשות) באנו העיר"ה במש"כ אדה"ז שאפשר להתפלל מנחה בביה"ש, דמדוע לא נאמר סב"ל. וכתבנו שם שלכא' י"ל שעיקר דברי אדה"ז שם שלא למחות במקילין, ולא שהותר מדינא. ותורף דבריו שבניגוד למש"כ לפנ"ז שיש חובה מדינא למחות בעושים מלאכה ביה"ש – תפלת מנחה שאני שהיא מד"ס (שלהלכה קייל"ן שגם ברכה לבטלה מד"ס), ולכן אין חובה למחות. ועיי"ש שלבסוף העלינו ארוכה ליישב באו"א, ודתפלה שאני, דרחמי נינהו. ולא עת האסף פה.

164) ובאחרונים כתבו להסתפק בנוגע בתפלת עננו אחרי כניסת השבת (ראה שו"ת דבר יהושע יו"ד סס"ג. ועוד). אבל לענין אמירת הש"ץ או"א ברכנו אפשר לאומרה בין השמשות – ראה שו"ע אדה"ז סתרכ"ג ס"ה, אפי' בנוגע לנ"ב, שצ"ל קודם צאה"כ. ומשמע שביה"ש מותר. וכש"כ בנוגע אמירת או"א וכו', עיי"ש. [וצע"ק בסיום הסעיף: מבעוד יום. גם יל"ע אם בסידורו (שחזר בו בכמה דברים בענין בין השמשות) ס"ל נמי הכי].

165) שכח היחיד ולא אמר "עננו" ונזכר לאחר שאמר שם ה' בחתימת "שומע תפלה", יאמרנו (ללא חתימת הברכה) אחר "אלקי נצור", לפני "היו לרצון" השני.

שכח ולא אמר ותן טל ומטר שחזור ומתפלל, אומר עוד הפעם עננו.

166) ראה לקו"ש ח"כ ע' 352 (וש"ג) ע"ד מנהג כמה קהילות בעבר לומר ביום התענית בזמן מנחה דברי כבושין לעורר לתשובה, ושכדאי לעורר ע"ד מנהג הנ"ל במקום האפשרי – שיאמרו אחר מנחה (לכה"פ כמה מלים) דברי כבושין או מזמור תהלים המתאים, ובמקום שא"פ – שיחשבו עכ"פ דברי כבושין.

167) ראה שיחת עשרה בטבת תשד"מ (חלקו נעתק לקמן).

בטבת חל בערב שבת, אבל בנוגע לאמירת "דברי כבושין" – הרי מכיון שאין זה אלא מנהג בלבד, יש מקום לספק האם מנהג זה הוא בתקפו בתענית שחל בערב שבת. ויש להוסיף בזה, שהקביעות דיום התענית מסוג זה (ד' צומות) בערב שבת. . הוא דבר בלתי רגיל כלל. . ומכיון שכן, יש מקום לומר שתוקף המנהג אינו שייך במקרה בלתי רגיל זה. כידוע שבדבר בלתי רגיל לא שייך התוקף דמנהג כו'. אבל אעפ"כ, ישנה עצה פשוטה לקיים מנהג זה גם בעשרה בטבת שחל בערב שבת, כדלקמן. עיקר ענין הצום הוא – "יום רצון לה" . . ומובן, שתוכן הענין ד"יום רצון לה" הוא ענין של שמחה. ועוד: ענין התענית הוא – "מדרכי התשובה" . . והרי שלימות ענין התשובה – תשובה עילאה – היא בשמחה רבה. . ועפ"ז – הרי הדיבור אודות עניני הצום ("דברי כבושין") יכול להיות בענינים של שמחה – "יום רצון לה", תשובה עילאה, וכיו"ב. כך שאין זה בסתירה לענין ד"אין עצב בה". זאת ועוד: אפי' העניני שבתענית, וכן החלק ד"דברי כבושין" הקשור עם דברי מוסר (על דברים בלתי-רצויים), שאינם עניני שמחה, גם הם מהווים הכנה לשלימות השמחה דיום השבת – ע"פ המבואר באגה"ת (פ"י) שבתור הכנה והקדמה לתשובה עילאה צריך להיות הענין דתשובה תתאה, היינו שהענין דתשובה תתאה מוסיף שלימות בענין (ושמחה) דתשובה עילאה. . ונמצא, שגם הענין ד"דברי כבושין" כפשוטו (עניני מוסר כו') שייך בתור הכנה ליום השבת, שהרי עי"ז באים לעילוי דתשובה עילאה שביום השבת.

גם הנוהגים להחמיר ברחיצה בשאר צומות, אין להם להחמיר היום מחמת כבוד שבת. וכן אין להחמיר בתספורת נטילת צפרניים וכיבוס. באם נצרך לטעום ממאכלי שבת לראות אם יש בו מלח ותבלין, יש לסמוך להתיר לטעום מעט ולפלוט. העברת הסדרה שמו"ת: פ' ויגש.

חייב אדם למשמש בבגדיו ערב שבת עם חשיכה [בפרט לאלו שלבשו בגדי שבת ויום טוב השבוע, ביום הבהיר ה' טבת].

המקבלים שבת מבעוד יום¹⁶⁸, יזהרו שלא להדליק נרות לפני זמן פלג המנחה בשעה 3:37. ועליהם להשלים התענית עד צאת הכוכבים (ראה בלוח לשבת קודש), ואז לקרוא קריאת שמע של ערבית ואחר כך לקדש ולאכול.

הדלקת נרות בשעה 4:16 (18 דקות לפני השקיעה).

צאת הצום (זמן כוכבים בינונים לאדה"ז) [אחרי תפלת ערבית וקידוש] בשעה: 5:05.

שבת קודש פרשת ויגש, י"א טבת

מתענים ומשלימים עד צאת הכוכבים¹⁶⁹. ממהרים לקבל שבת

168 פרטי דינים בנוגע לקבלת שבת מבעוד יום בכלל – ראה בקונטרס הנספח לשו"ת באתרא דרב בי' ה'תקצו.

169 כפס"ד הרמ"א (סרמ"ט ס"ד) וכ"כ אדה"ז בשולחנו (שם סי"ב), וכן המנהג. וכ"ה בכמה שיחות קודש (הועתקו לעיל). אבל להעיר מפס"ד להצ"צ סתקס"ב ס"א ש"ל להתיר לטעום מששקעה החמה בצירוף כמה דיעות. [ובפרטיות, שלדעת כמה ראשונים בכל תענית מותר לאכול

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | מא

ולהתפלל ערבית בזמנה. ויש די זמן שיוכלו לקדש לפני שעה השביעית (בברוקלין: מ5:56 עד 6:56)¹⁷⁰.

יש ליזהר שלא לטעום לפני קידוש.

כשמאיזה סיבה אי אפשר להמתין עד אחרי מעריב אפשר לקדש אחרי צאת הכוכבים לפני תפלת ערבית, אבל אין לאכול מזונות יותר מכביצה אלא אם כן ממנה שומר שלא ישכח ק"ש (ותפלה) של ערבית.

מי שאינו רוצה לשתות יין, יש לו לדחוק את עצמו בקידוש הלילה לשתות ממנו (ולא יקדש על הפת או על חמר מדינה), או ישמע מאחרים המקדשים על היין. כשגם זה אי אפשר, כגון נשים הממתניות לבעליהן, וגם אין באפשרות לשתות מיץ ענבים, יקדשו על הפת (ולא על חמר מדינה).

צריך לאכול במקום הקידוש לאלתר אחר הקידוש, שאין קידוש אלא במקום סעודה. ואם אכל כזית מחמשת המינים יוצא בזה ידי חובתו. ולעת הצורך יש לסמוך על דברי האומרים שאפילו שתי רביעית שלימה מכוס הקידוש (ולא רוב רביעית) יוצא בזה ידי קידוש במקום סעודה. ומכל מקום אם אפשר טוב שישתה עוד רביעית שלימה מלבד רוב רביעית שיוצא בזה ידי חובת קידוש כדי לצאת לדברי הכל.

אף שמצוה להמנע מלאכול שום דבר אחר קידוש קודם אכילת עיקר סעודת שבת דהיינו לחם שמברכים עליו המוציא, לפי שאם יאכל ממאכל אחר קודם אכילת הלחם לא יאכל הלחם לתיאבון, מותר לאכול אחרי התענית מיני מזונות (אחרי שקידש על היין כדי שיהא קידוש במקום סעודה) ולאכול לחם לאחר זמן¹⁷¹.

הרוצים לשתות מים אחרי קידוש קודם הסעודה יזהרו לשתות מים פחות מרביעית.

בלקוטי שיחות¹⁷²: ע"פ מנהג ישראל – ש"תורה הוא" מסיימים ל"שלישי" (ולכמה מנהגים – ל"רביעי") של קריאת הפרשה בפסוק "וידברו גו' וירא את העגלות גו' ותחי רוח יעקב אביהם". ונת' שם בארוכה. וכן המנהג בבית חיינו.

משקיעה"ח. (וראה גם שפ"א תענית יב, א ד"ה כל, דעמא דבר מקילין לאכול בביה"ש ויש להם ע"מ לסמוך. ובערוה"ש סתקס"ב ס"ט שהסומך להתענות רק עד ביה"ש אין מזניחין אותו). ובע"ש בפרט – לכמה ראשונים מפסיק להתענות משקיעה"ח שכבר קידש היום. וי"א שבע"ש מתענה ומשלים רק אם ירצה, ובלא השלים ואכל לפני שקיעה"ח (אחר קבלת שבת, או אף קודם הליכה לביהכ"נ) עדיף].

170) ובפשטות, אם נתאחר בתפלתו יקדש גם בשעה זו. אלא שי"א מפי השמועה במעשה רב באו"א. וכבר העירו שצ"ע בשמועה זו. ואכ"מ.

171) שנוסף לזה שאין למחות ביד המקילין (כיון שמן הדין אין חיוב גמור לאכול סעודת שבת לתיאבון), הרי מותר לכתחילה לאכול פת הבאה בכיסנין שנאכלת לתענוג ולמתיקה וגוררים את התיאבון וממשיכים הלב למאכל, וכן אם אינו רוצה לאכול עכשיו אלא לאחר זמן מותר לו לאכול דבר מועט אחר הקידוש (ראה בכ"ז בקו"א סרמ"ט סק"ג וסק"ד). ובפרט לאחרי הצום שאין לחוש שיבטל התיאבון. ועוד ועיקר שלפי הגהת מהרי"ל עה"ג בשו"ע אדה"ז סי' קפח ס"י יוצא יד"ח סעודת שבת גם במיני מזונות.

מוצאי שבת קודש, אור לי"ב טבת

זמן צאת השבת בשעה 5:21.

ערבית: מי שלא קידש לבנה עדיין, יקדשנה הלילה בבגדים חשובים ונאים.

יום ועש"ק פרשת ויחי, י"ז טבת

בקשר לשנה חדשה למספרם – ראה המצויין בהערה¹⁷³.

שבת קודש, ח"י טבת, שבת פרשת ויחי, שבת חזק

בקריאת התורה נוהגים לעמוד בפסוק האחרון, בסיום הספר. בסיום הקריאה מכריזים כל הקהל (אנשים, נשים וטף) בקול רם ובשמחה "חזק חזק ונתחזק", אשר הכרזה זו מורה על התוקף של בני ישראל בכל עניני התורה ובאופן של חזקה.

גם העולה לתורה אומר "חזק חזק ונתחזק". אמירת העולה לתורה "חזק חזק ונתחזק" – לא חשיב הפסק, כי הוא שייך לקריאת הסיום. וגם הוא [העולה לתורה] אומר, כי נוסחא שלנו היא "ונתחזק".

נהוג שהגבאים מארגנים התוועדות מיוחדת בשבת זו (בהוספה על ההתוועדות שבכל שבת), ובה יתדברו ויתחזקו בכל עניני יהדות תורה ומצוות. [ובשיחת ש"פ ויחי תש"נ: זיכרון מיוחד בנוגע לביהכ"נ וביהמ"ד זה – שלא יצאו ידי חובתם בהתוועדות זו, ולכן מוכרחני לעורר ולזרז על זה, כדי שלא יתלו הדבר בי, שבגלל התוועדות זו לא ערכו הגבאים התוועדות מיוחדת בקשר לשבת חזק].

נוהגים להוסיף באמירת דברי תורה, ובפרט בשמחה לגמרה של תורה – כולל קבלת החלטות טובות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור.

מוצאי שבת קודש, אור לי"ט טבת ("דידן נצח")

בשיחת ש"פ ויחי תשנ"ב: מתחיל מהסעודה דמוצאי שבת קודש . . "סעודתא דדוד מלכא משיחא" . . שבודאי תערך ברוב פאר והדר, ועוד והוא העיקר שתערך ביחד עם דוד מלכא משיחא בראשנו.

יום ראשון, י"ט טבת

בשבועות אלו (מתחילת ספר שמות) מתחיל סדר (תעניות) שובבי"ם [ובשנים מעוברות – שובבי"ם ת"ת]. בתורת חסידות חב"ד – ראה הנעתק בהערה¹⁷⁴.

173) ראה ברשימת היחידות למר קלמס, עצת הרבי תנחני ע' 79. [וראה עד"ז אהלי יעקב הוסיאטין ע' קכ].

174) ראה ספר השיחות תשמ"ט ע' 185 בהערה. ולהעיר מאג"ק ח"י ע' רנט. לשמע אוזן ע' קל.

מילואים

מילואים א (הערה 22):

שצ"ל דומיא דמקדש, וכן לפי שבטל ממנו שם שמן. ועוד כתבו שאין כולו ראוי להדלקה ורק מה שסמך לאש. או שצ"פ קבלה צ"ל דוקא נזול. וכבר העירו דמנ"ל שצ"ל כשר למנורה שבמקדש, שהרי שמנים שלנו אינם ראשון רביעי ושביעי. ועוד, שאף אם בטל שם משקה נשאר בגדר שמן. ועוד זאת, ואדרבה היא שהנס ה' בשמן קרוש דוקא. אבל בפשטות המיוס השמן לפני ההדלקה. ובפשטות, אצ"ל דומה למקדש כלל, ועד שאפי' בהדלקה בשמן זית בכלל לפי פשטות הגמ' (שבת כג, א) והראשונים היינו רק מחמת צלילותו ושנמשך אחר הפתילה טפי מכולהו, ולא משום שבו נעשה נס. (ועוד להעיר שבכ"מ שההדלקה לזכר נצחון המלחמה ולא משום נס השמן). ובר"ף רמב"ם ורא"ש לא נז' כלל להדר להדליק בשמן זית. (ואולי פי' ד' הגמ' לגבי נרות שבת). וגם המשמעות במאירי שבת כא, א, שהוא לפי שבו נעשה נס - המעיין ישר תחינה עינימו שכונתו למעלת השמן בכלל על השעוה, וכ"ה גם בשו"ת מהר"י מברונא סל"ט, ובכ"מ. וגם בל' הכלבו סמ"ד (והו"ד בד"מ סתורע"ג סק"א) ורא"ח ס"ז איכא לפרושי הכי. אבל בנוגע לשמן זית לגבי שאר שמנים מפורש בגמ' בטעם הדבר דצליל נהורי' טפי (וסרה קושיית שו"ת בנין עולם או"ח סל"ז). ויש שנדחק לפרש דגמ' לא נחתי' להא, לפי שרק כשיש השמנים שוים בצלילות מעלה בשמן זית שבו נעשה הנס. ודוחק]. ורק בפתיחות מצינו לדעה אחת הדיור להחליף בכ"ז זכר למקדש. אבל לא מצינו הדיור בגוף השמן שצ"ל באתו אופן שנעשה הנס. ומה שמצינו בכ"מ בפשטות שמצוה ה' ומובחר בשמן זית. אפי"ל בפירוש דבריהם כנ"ל דהיינו לגבי שמן שאינו צלול או לגבי שעוה. וגם אין הכרח בדבריהם שהוא מטעם שבו נעשה הנס. וכן מדויק גם בשו"ת אדה"ז סוס"ד ס"ב. ובלא"ה, כבר פסק הרמ"א שנוהגים להדליק בשעוה שאורן צלול כמו שמה. וכן נהגו בסביבתנו (וראה להלן בלוח חצוי חנוכה מהו. ובהערה שם). ומכיון שכן, מהיבא תיתי' להדר גם שצ"ל דומה ממש בכל הפרטים לשמן שבמקדש. ומ"מ בהיות ומקצת מאחורונים (בדורות האחרונים) נקטו במעלת השמן זית לפי שבו נעשה הנס גם לגבי שאר שמנים צלולים הדולקים יפה (למרות פשטות הגמ' להיפך) מצינו באהוז מקומן שיש שנחנה להדר בזה ג"כ. [וראה גם בספר המנהיגה ע' 69 הע' 3, וגם שם יל"פ כנ"ל]. אבל אין מכאן ראי' להדר בשאר הפרטים שלא מצאנו להם מקור פוסקים. וראה בכ"ז שו"ת שבה"ל ח"ט ס' קמג. תשובה"ג ח"ג סדר"ח. בירור הלכה ח"ו או"ח סתורע"ג. קובץ בית אהרן וישראל גל' סב. שם סח. עא. ועוד.

מילואים ב (הערה 43):

לכל לראש, בטעימה אין לאסור אפילו משהגיע זמנה, ופתיחה בכיסויין י"א שדינה כטעימה כשאינו קובע עליו (כנ"ל בהע' בדיני טעימה). ואפי' להמחמירים בטעימה אחרי זמן המצוה, ה"מ כשאפשר לו להדליק, משא"כ כשנמצא במקום שאא"פ לו להדליק, דדמיא ללפני זמנה. וגם בנוגע לאכילה, מצינו שכמה פוסקים סתמו וכתבו ר"ז לאסור רק אחרי שהגיע זמנה, ולא חצי שעה לבניו, וגם אחרי שהגיע זמנה, מקום להקל כנ"ל שאינו בביתו, שאין עליו חובת מצוה כעת (ראה כעיי"ז בא"ז סתור"ב סק"ב ובה"ד ס' ק"ו באופן הראשון. אמנם שם נפסק רק שלא יתענה יותר מחצי היום. וראה גם במג"א ס' קט"ד. ומ"מ, ר"ז דשאני יומי שממתיני על הלולב שחייב גם כעת במצוה). ונחלקו בזה גאונים דרא בתראה - ראה שו"ת שבה"ל ח"א סי' קסג סק"א. שושנת ישראל ע' לד. קובץ מבית לוי ח"י ע' כב. וראה שו"ת משיב נבונים ח"ג סל"ט שהוכיח מכ"מ לחומר. וי"ל, בסגנון אחר שכיון שמוכרח לחזור לביתו לא יחזור באכילה, ראה כעיי"ז בקצוה"ש סכ"ו בדה"ש סקט"ו. וכש"כ כשממתיני שומר, דבכונן דא כשאינו בביתו אפשר להקל גם לדבר הרשות וגם כשהגיע כבר זמן המצוה - ראה גם שו"ת משיב נבונים שם. [ובלא"ה, עליו להמתיני שומר מצד תפלת ערבי. אבל, נראה שאין לסתמך להתיר לאכול לפני המתיני יומי חנוכה מחמת שרוגיל להתפלל בחנוכה קבוע, גם המתיני כן במשך השנה, כיון שהבטיח מונחי בטל התמיד, שמשנים עתים ומחליפים הזמנים, ונשתנו סדרי

בראשית הקבועים].

ויש להוסיף בטעם ההיתר, דרבים מידכרי אהדדי, והיינו גם כשאין שומר (ראה בארוכה אצלנו במקורות ועיונים להל' יומית אות תרמח), ואפי' לבי תרי לפעמים ל"ח לשכחה. ומה גם כשכבר הכין בביתו מנורת מצוה מוכנת להדלקה דעדיף משומר - ראה שו"ת שבה"ל שם. וילה"ע ממשי"כ בשו"ת הצ"צ או"ח סוס"ל מז, שא"צ לבדוק חמץ הנמכר, דל"ח שישכח למכור חמץ, שרחוק שישכח על מה שעיניו ראו. [ולהעיר מדעת רבינו דוד תל' הרמב"ן בחי' לפסחים ג, ב, שעיקר ההדלקה היינו התקנת השמן והפתיחות, עיי"ש. ושם, שרק כשבעה"ב מכין הנרות יכול לדבר אחר להדליק ולהוציא די"ח. והוא מחודש. ולהעיר מדוגמתו שהטבת הנרות (למ"ד דהיינו התקנת השמן והפתיחות ולא ניקוי בזיון מהדלקה הקודמת) ע"ז כהן והדלקה בזו. ויש שהעירו מל' הפיוט (פיוט ר' פנחס הכהן ע' 506) "נר חנוכה טעון ברכה בקיבוע עמיסתו ישן לבל יהי כ"א חדש מעשייתו", שמברך בשעת קביעת בית קיבול השמן, לפי שלדעת היר' מברך בשעת עשיית המצוות, ומה"ט צ"ל כל המצוות חדשות ונעשות לשמן (ראה תוספתא צורקמנדל ע' 33. אבל ראה ארחות פתחי' סנ"ז). ועוד שם בפיוט הנ"ל (ע' 507) ומתאים יותר לענינו: "קובעים ומכניסם ארזות קודם חנוכה".

וחזי לאצטרופי דעת הסוברים שאין להחמיר כלל באכילה לפני הדלקה - ראה שו"ת שב יעקב סכ"ב שכתב שלא מצינו פוסקים ראשונים שכתבו מזה. וכש"כ בזמנינו שמדליקים בפנים - ראה שב יעקב שם. ומילתא בטעמא היא, איכא שהות טובא, שהרי אין זמנו קצוב וזמנו כל הלילה. וגם כיון שאין מדליקים כעיקר מצוה שתיקנו חכמים. (וי"ל עפ"י בל' מנהגי מהר"א טירנא מנהג של חנוכה ומ"א סתורע"ב סק"ה בשמו, שטוב להדליק קודם אכילה, ול"כ בל' איסור, דקאי בזמנינו. אבל יותר נראה, שכוונתו לקבוע זמן ההדלקה קודם ובסמיכות לה, ולא בזמן אחר, שאז כולם מקובצים יחד בלא"ה, ולא מיירי מענין איסור אכילה. גם י"ל דמיירי בנשים ובנות שאינן מדליקות בעצמן, וכבה"ע הקודמת). אלא ששאר הפוסקים לא עייקו בדבר. וסתמיהו דבריהם דמיירי בזמנינו שמדליקים בפנים. ויש שמוכח מדבריהם להדיא שכו"ה גם כשמדליקים בפנים. ואדרבה, כשזמנו ארוך לפעמים יש לחוש דילמא אתי למיפסע.

ועוד איכא גווה כשמדליקים אחרים בבית (שכ"ה בד"כ) כבר יצאו די"ח, והדלקתם הוא רק מזה מהדרין, ומסבירא לא אסרו לאכול לפני הדלקה משום הידור (את"ל שגדר מהדרין הוא שאפשר לברך על ההידור, ולא דלא ניחא ל' לצאת בהדלקת בעה"ב). וש"מ שכ"כ בשו"ת משיב נבונים ח"ג סל"ב.

ושמעתיה באומרים לי שיש מרבני אנ"ש שצידדו למיסור סברא, כשהולך למבצע חנוכה ל"ש לחוש שמה ישכח, וע"ז הוא עצמו מחזר אחריו לשורפו מיכל קאכיל מיני'. [ולהעיר מהדרין שמותר לקרות במה מדליקין לאור הנר שכיון שמכיר איסור שבת לא ישכח ויטה (שו"ת (ודאה"ז) סערה"ח ס"ז (ס"ח)).] וכ"ה בהולך בדרך להביא לולב - ראה א"ז ואת"ד שם (אבל שם שלא יאכל עד חצות היום. וכ"פ במג"א שם). וכמו"כ כשעוסק בסעודת שבת לא חיישינן שישכח מלקדש (תוד"ה מאי - סוכה לח, א ושאר ראשונים. ואף דאין קייל"ן שפורס מפה, אי"ז מחשש שכחה לחוד, והוא לפני שעיקר מצוהו בתחילת זמנו ועיקר מצות קידוש נתקן כמ"מ שיעודה ולא לאחר, ומה"ט אסרו לטעום כלום אפי' מים, ומפסיק גם בהתחיל בהיתר, משא"כ בשאר מצות הקבוע להם זמן). וכעיי"ז מצינו להתייר לעסוק במכירת חמץ אחרי זמן הבדיקה מטעם הנ"ל (ראה שערים מצויינים בהלכה לאאזמור סי' קיא בקו"א סק"ג. אבל ראה שו"ת דבר יהושע ח"ב ס"פ סק"ב). וג"ז חזי לאצטרופי להתייר אבל טובא איכא לחלק, שהיה בשעה שאוכל אינו עוסק במצות הדלקה, ולא בענין ההדלקה. ומ"מ מיקלש קליש איסורא מטעם הנ"ל. ואו"ל גם דדמיא קצת למשי"כ בשו"ת הצ"צ הנ"ל, שכיון שמצות חנוכה מול עיניו לא ישכח. ויש לחלק.

ועכ"ז, נכון שלא לסמוך ע"ז, שכמה צדדי היתר הנ"ל מופקדים, וכנ"ל, וגם סתימת כל הפוסקים לאסור איסור

בכל גונו. ועוד שדרך חסידים הראשונים שהיו מתעניין על מצוה החביבה הבאה מזמן לזמן, כמו"ש ברוקח ששנ"ג. וביש"ת בשמים ראש ס"ע, שראוי לכל יד"ש לחבב המצוה שלא להקדים לה שום דבר אפי' טעימה בעלמא. והבו דלא לוסיקי עלה לאכול סעודת פת.

מילואים ג (הערה 45):

הנה, כ"ה פשוט משמעות הראשונים, במה שכתבו הדאידנא היכרא הוא לב"ב עד עלוה"ש. ובלשון הראבי"ה שתתקע"ב: דלב"ב הרואים כל הלילה שוה להדלקה. וכ"כ בסמ"ג הל' חנוכה בשם ר"י: וכ"ז שאין בני הבית שישנים שייך פרסום הנס. וכ"ה בהגמ"י חנוכה פ"ד אות ב. וכ"ה בהגה"ה בס' הנייף הל' חנוכה: כ"ז שבני הבית יניעורים. וכ"כ בעץ חיים חזן מלונדריץ הל' חנוכה. [וצע"ק בס' המנהגים טירנא הובא בד"מ סק"ד. ואולי כוונתו שטוב להדליק כ"ז שכל ב"ב יניעורים. וכ"ה להדיא בהגהות ר"פ על הסמ"ק סי' רפ. וכן י"ל פ"ר באר"ה הל' חנוכה סט"ו ובכלבו הל' חנוכה סמ"ד בשם ר"פ, וכן ב"ה הטור שם בשם הסמ"ג. או"י, בחלקם עכ"פ, דקאי במדליק בזמנו. וכ"כ בס' מהרצ"א לט"ז סתער"ב סק"ו בדעת המג"א. וכ"ה בחי' הלכות להגר"מ לעווינגער תל' התוס', נדפס בקובץ צפונות גל' יד' על לח. ועוד. וי"ל ע"ד קריאת המגילה בזמנה שא"צ עשרה. וראה שו"ת חוקי חיים ח"ג סי' קט. אבל להעיר ממשמעות המג"א סתער"א סק"י. וי"ל.]

ואין שיהי', כ"ז רוב ככל הפוסקים להלכה למעשה – ב"ח סוסי' תער"ב בשם רש"ל – הוב"ד בשכנ"ג סוסי' תער"ב. מג"א שם סק"ו. א"ר שם סק"ג. חכמ"א כלל קנד סי"ט. סידור דה"ח סי' קפ ס"ב. קיצור שו"ע סי' קל"ט סי' מל"ח סכ"ז סקכ"ז. ערוה"ש סתער"ב ס"ז. בא"ח וישב ש"א ס"ז. משנ"ב סתער"ב סק"א. כה"ח סקכ"ז. לוח כולל חב"ד. ועוד. וראה לקו"ש ח"י ע' 275 ד"ה פירסומי. לקו"ש ח"ג וחלה"ד דלקמן. וכ"ה להדיא בכמה שיחות קודש (מוצ"ש מקץ תשל"ט – בסרט הקלטה. וראה גם מוצ"ש וישב תשל"ט. ש"פ מקץ תשמ"ח ותשמ"ט).

[ודלא כדעת החמ"מ סתער"ב סק"ג. ולהעיר, שגם בחמ"מ כתב למעשה שלכתחילה יקיצים. ועוד להעיר, שבמשנ"ב בפנים סתם שלא כדבריו, ורק בשעה"צ שם סק"ז בה"ד, וסיים עלה, שפסק בברכות הל'ק, ומ"מ מי שירצה לנהוג כוותי' אין מוחין בידו. וראה ח"ב מהרצ"א סתער"ב לט"ז סק"ו שדחה הוכחת החמ"מ. וצ"ע בשו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' קה (ועד"י, בכמה מאחרוני זמננו) שפסק כוותי' דהחמ"מ, ונגד כל הפוסקים.

ובפשוט, להבנת המג"א וכל הנגדדים אחריו, כל שאר הראשונים שכתבו בסתמא שאפשר להדליק כל הלילה, מיייר רק ככה"ג. אבל ראה פמ"ג בא"א שם בדעת השו"ע. (ואין להכריח ולהחשד בדברי המג"א שכתב כן רק בתור הכרעה בין השיטות בעצם היתר להדליק כל הלילה. אלא שיש שחידשו שבא"א, שלמג"א לפני צוות ש"ד לברך גם כשב"ב שישנים. וראה שלחן שלמה רס"י תער"ב. ברכת הבית ש"ל"ז בשערי ברכה סט"ו ובשערי בינה סקכ"ח. וכ"כ הגר"מ לעווינגער שם. אבל יותר נראה בדעת המג"א, ובפרט בדברי הפוסקים שהעתיקו דבריו, שזהו רק דעת הרש"ל, ולי' לא ס"ל הכי.)

וכאן המקום להעיר שראיתי למי שכתב שבפר"ח (סוסי' תער"ב בדה"ה ומ"ש מדליק) משמע קצת דס"ל שמברך גם כשב"ב שישנים וכדעת החמ"מ, ממש"ב להקשות על הרש"ל שבחצות כבר ישנים. אבל המעיין היטב יראה שדייק לכתוב "שכל שדעתו לישן כבר שבנו וישן", לומר לך שעדיין ישנם מב"ב הניעורים, ובגמרו דבריו נתפס, במש"כ שלדין שההיכר הוא לב"ב מדליק כל הלילה.]]

אבל מי שאין לו ב"ב, ונמצא יחידי בביתו, מדליק בברכה, וכמפורש בשו"ע סתער"ז ס"ג – ראה חמד משה סוסי' תער"ב (ונסמן בלקו"ש ח"ג ע' 817 ה"ע 35. חל"ה ע' 319 הע' 12. ולכאז"ל: תער"ב). ר"ד משיחת ש"פ מקץ תשמ"ט. (ולהעיר שישנם בזה שינויים בתוכן בהנהגות. וצע"ק ממשמעות שיחת מוצאי ש"פ מקץ תשל"ט.) והאריכו בזה בס"מ, ושכ"ה גם לשיטת המג"א (ודלא ככרכת הבית אוה"מ שם. ועוד). וככמה אנפי. ועיקר העניין, שאין פרסו"מ מעכ"מ מצ"ע ורק שצ"ל מצב שיכול להיות פרסום (ראה כע"ז בלקו"ש שם). ובסגנון אחר, שכל שפרסם הנס כמה שביכולתו תו לית לו כה. וכע"ז באו"א קצת, דלא פלוג רבנן בעיקר התקנה. ובפשוט, שכל שהי' באפשרותו

להיות זריזין מקדימין ולהדליק בתחילת הזמן כעיקר התקנה ומצוה מן המובחר לא תיקנו עבורו להתיר בדיעבד אח"כ (וכע"ז) כתב האג"מ בעצמו בסברת לישנא קמא בגמ', משא"כ באנוס. והיינו, שבב"ב שישנים גרע טפי, ודומה למי שאיחר עד' אחרי שכלה רגל מן השוק (לתי' קמא בגמ'). וראה גם שו"ת להורות על ח"י ס"ט. וידבר דוד מועדים לשמחה ס"ז. ועוד. וזהו גם אם אינו מדליק בזמנו, וכש"כ במדליק בזמנו. ואכ"מ.

מילואים ד (הערה 46):

במשנ"ב הביא מברכ"י שאפשר גם לברך. אבל כבר העירו שבכסא רחמים עמ"ס סופרים פ"ב חזו בו ממש"כ בברכ"י. וכ"כ ס"ל דאין לברך – היעב"ק, חת"ס. ועוד. ועוד, שבפשוט, כל הראשונים שסתמו וכתבו שמדליקין משתשקע החמה, ונתנו טעם דשרגא בטיהרא מאי אהני, עכצ"ל דלא ס"ל הכי. (אבל י"ל – ראה בל' או"ח הל' חנוכה סט"ו. ועוד. ולהעיר שביארים (סוסי' עדר) כתב לשיטתו שמתשקע הוא מבעו"י, ועכ"ז ס"ל שאינו בגדר שרגא בטיהרא, עיי"ש. אלא, שגם לדבריו – היינו רק ג"ד מיל לפני שקיעה"ה, כיון שהחשיך קצת". כן להעיר שבב"ב כתב בסתמא להתיר מפלה"מ ולא הביא שום חולק. ובשו"ג סתער"ב סק"ג שרוה"פ מסכימים שאפשר להקדים). וי"ל ע' במשמעות המתב בא"ק ח"י ע' רכה. ולהעיר גם משיחת ש"פ מקץ תשמ"ה. ולהעיר שבכ"מ בדא"ח (אוה"ת חנוכה תתקמ, ב' ואלך. סה"מ תר"ל ע' מג ואלך. ועוד) נת' הענין שגנ"ח צ"ל דוקא אחר שתשקע החמה ולא מפלה"מ כנרות המקדש ושב"ת.

ופשוט, דשאני הדלקת נ"ח בע"ש (ראה פר"ח רס"י תער"ב), שאא"פ באו"א, ואין דנין אפשר משאי אפשר (ראה מאירי שבת כא, ב ד"ה אחר. שו"ת תה"ז סי' קב. יד אהרן סתער"ב בהגה"ט (אבל ראה שם משה"ק)). אמנם, בהדלקת ביהכ"נ נהגו בשופי להקל לברך מפלה"מ, והי"ט דבביהכ"נ איכא פרסו"מ גם מבעו"י. וכחילוק זה בין ביהכ"נ לשאר מקומות מפורש **להדיא** בס' הנייף הל' חנוכה. ומצינו בכ"מ, שאכן כן נהגו מאז בביהכ"נ – ראה מנהגי מהר"ל (וישנם שם שינויי נוסחאות. ואין שיהי', ה"ז מבעו"י, לפי שנהגו להתפלל גם ערבית מבעו"י. וצ"ע הנוסחה: אחר שקיעה"ח). ב"ח סתער"ב ד"ה מצותה. שכנה"ש גם בהגה"ט סק"א. לבוש סתער"א ס"ח. שו"ת שב יעקב סכ"ב. שו"ת זבחי צדק (ח"ב סכ"ר). החדשות סי' קכ. אלא שיעיקר שמיכנתו אמ"ד שדעת המחבר שאפשר לברך בכלל (גם בביתו) מפלה"מ. מחנה חיים ח"ב יו"ד סס"א. כה"ח סתער"ב סק"ז (אף שנראה מדבריו שהכריע שלא לברך בהדלקה בביתו מפלה"מ – ראה שם סק"י). אול"ש ח"ד פמ"ב ס"ב. וראה משנ"ב סתער"א סק"ו (למנהג שמדליקין פמ"ג). ואו"י"ל (בדא"פ וברוך קמ"ז) שבביהכ"נ דמאי למנות המקדש. ושו"ר שכ"כ בשו"ת התעוררות תשובה מהדו"ח ח"ג סתס"א (וייע"ש שככתב מה"ט להקל להדליק מפלה"מ גם בביתו). וראה גם שו"ת שבה"ל ח"ד סס"ה.

מילואים ה (הערה 47):

במקור הענין להתעכב ליד הנרות ולהסתכל בהן – כבר העירו מרמ"א סתער"ז ס"ג: כי חייב לראות הנרות. וכבר כתב ברמב"ם פסחים ז', (וכ"ה בנמוק"י שם): מצוה לראות משום פרסו"מ. [אבל ראה מאירי פסחים (שם ע"ב) שהראי' אינה מצוה המוטלת עליו. וכ"כ במג"א סתער"ו סק"א בדעת התוס' סוכה מו, א ד"ה הוואה (ראה פמ"ג ומחנה חיים שם). אבל ראה מש"כ בזה בחי' חת"ס שבת כג, א. ערוה"ש סתער"ו ס"ז]. ולהעיר מ"ס הפרדס לר' ארי"ה ב"ר חיים ש"פ ח"א שברכת הנרות היא כפרסום ארית מקום הנס. (והארנו בזה במק"א, בשו"ת אתרא דרב סי' א'תפ"ג). וראה אגרת הטיוול לאחי מהר"ל בקונטרס המילואים: העולם שמוח בראיית הנרות חנוכה שזוכרים הנסים. ובמק"ח קיצור הלכות סתער"ב ס"ב: עיקר המצוה הוא שיהי' המדליק יוצא הנרות ח"ש לשמוח בהם (ושם גם ע"ד נוסח הנרות הללו (מס' סופרים פ"כ): "לראותן בלבד"). וביוסו"ה להאריך בשרים וכו' עד משך ח"ש עכ"פ. [נחידוש גדול בשו"ת שבוי"ח ח"ג סמ"ח שיוצא יד"ח בראי' לחזו, ורק מצוה מן המובחר להדליק בעצמו. וכבר נתקשו בזה ב"כ. וצע"ז להלום הדברים כפשוטם. ואו"י"ל

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | מה

וגם יש אור חשמל בבית, הרי בלא"ה ניכר שהדליקו למצוה. למע' מכ' אמה: לא שלטא בה עינא וליכא פרסו"ר (רש"י שבת כב, א ד"ה פסולה) שאינו ניכר (רמב"ם חנוכה פג ה"ז). וגם כשמדליקים בפנים – ראה טור וב"י סתרי"א, ודלא כדעת רבינו ורמ"ה הלוי – הובא בטור ועוד. ואפי' אם גוף הנר למטה מכ' – מקו"ח קיצור הלכות ס"ו. פמ"ג שם במ"ז סק"ה, הובא במשנ"ב שם בשעה"צ סקל"ג. וכ"ה בח' מהרצ"א (מכת"י) עהרמב"ם חנוכה פ"א ה"ו. אבל ראה בחכמת שלמה שם.

מילואים ז (הערה 63):

מועתק בכאן ממענה לשואל כענין בענין זה: במענה לשאלתו בהנכח בגליון לוח יום יומי למי החנוכה ש"אפילו רבים המדליקין צריך להניח אצל כל אחד ואחד שמש, אפילו יש נר על השולחן", מהו המקור לכך – הנה, כל ה"ל הועתק כמעט מלה במלה מהמג"א (סתרי"ג סק"ה) שכתב זוה"ל: "ואפילו רבים המדליקין צריך להניח אצל כל אחד ואחד שמש אפילו יש נר על השלחן (רמ"א בתשו' סי' פ"א) וכ"מ בב"ח ורש"ל מיקל ע"ש".

והנה בגליון הנ"ל נכתבו הדברים בסתמא, וכמעט כלשון המג"א, מבלי להיכנס לפרטי הדברים, בכדי שלא לבלבל את הקורא בדברים מסובכים, ודיו לעבד שיהא כרבו, והיינו להיצמד ללשון המג"א.

אבל יש מקום להעיר, שהמעין במקור הדברים יראה שמסתבר לומר, דהתם מיירי בראשית באופן שמדליקים כאר"א במק"א (וכפ"ס הרמ"א סתרי"א ס"ב שכצ"ל), וכדמשמע קצת מלשון שו"ת הרמ"א (שצ"ץ במג"א): "כ"מ צ' שמש א' לנרותיו ופוק חזי מאי עמא דבר, דכן נוהגין דכ"מ שמש שלו עומד עליו ומשמשו", משא"כ כשמדליקים כולם במקום א' (ע"י היכר, בחנוכויות נפרדות) יש מקום לומר שא"צ שמש לכאור"א.

אמנם, אף שע"פ הלכה מסתברים הדברים, ובפרט שלפי הטעמים ע"ד הגנלה (שלא יאמרו לצורכו הדליקו או בכדי שלא ישתמש לאורם), נראה שמדליקים במקום אחד א"צ בשמש בפ"ע, וכש"כ בזמניו כשיש גם אור החשמל – מ"מ, לגופו של ענין, יש לצ"ץ שבספרים הובאו כמה טעמים נוספים לשמש, ומהם טעמים שהם ע"ד הסוד. ובכ"מ (ראה קב הישר ספצ"ו) מבואר גם שקדושת השמש יתירה מקדושת נרות המנורה. [נעד שהזהירו המקובלים שלא להשתמש לאור השמש ("וכפי הסוד אם נהנה מאורה עושה פגם גדול שיתאחוזו החיצונים באור העליון וכנוכר בדברי רבינו האר"ז" – בא"ח ש"א וישב ס"ד. ועד"כ בקב הישר הנ"ל. ועוד). ולהעיר, ש"א" גם ע"ד הגנלה שלכתחילה אין להשתמש לאור השמש – ראה פמ"ג תרעג סק"ד. משנ"ב שם סקט"ו. וכ"ה בעי' עיב"ש שערי ניקנור נר ה"ק סק"ד]. וגם האירוכי בכ"מ בטעמא דמילתא שצ"ל סך הכול מ"ד נרות דוקא (ומקורו טהור כבר בראשונים – ראה קונטרס סוד הדלקת נ"ל לר"י סג"י נהור בנו של הרמב"ם).

ולפ"ז, מקום לומר – אף שבגליון הנ"ל לא נתפרש להדיא – שגם בזמניו כשיש אור החשמל, וגם שכולם מדליקים במקום אחד, יש מקום להרוצה בכך להדר בזה. וי"ל עוד, שכה"ג ג"כ ע"פ מש"כ כ"ק אדמו"ר בטעמא דמילתא שמדליקים שמש גם ביום בביהכ"ג – "שיש עוד טעמים בענין השמש" – וכמו: שלא להכשל בהדלקת נר מנר (ע"י קיסם); דוגמת כהן המדליק הנרות (שעפ"י מבואר אתנו תמימי השמש מקומו ממעלה מן הנרות, ואר"ל הסימן שרפים ממעל לו) ועוד. "עכלה ק". [ולהעיר שככל הדברים והאמת האלה – שהוא דוגמת כהן ולכן ה"ה ממעל וכו' – מבואר גם בקב הישר, ובכ"מ].

ומכיון שכן, לטעם ב' הגב"ל (משא"כ לטעם הא' – נראה דבחי' שמש סיג), י"ל שכמו שמדליקים לאור השמש בביהכ"ג ביום בכדי שיהא דוגמא לכהן, ה"ה והוא הטעם שכל המדליק בפ"ע הדלקה בפ"ע צ"ל אצלו שמש בפ"ע, וה"ז ככהן המדליק בפ"ע (שהרי טעם הנ"ל במקורו לא הובא לגבי ההדלקה בביהכ"ס).

אלא, שעדיין יש מקום בדוחק לבע"ד לחלוק, שהרי לדעת הרמ"א, וכ"ה מנהגו, מדליקים הנרות מן השמש, וא"כ כשכולם מדליקים ע"י השמש, אף שמונח אצל מנורת חבירו, י"ל ש"ה"ז כבר בדוגמא דכהן המדליק.

ומ"מ, לפי משנת"ל בגודל מעלת השמש, ושיש טעמים ע"ד הסוד בהדלקת השמש (וכרמית כ"ק אדמו"ר שיש

בדוחק, דקאי התם דיני חשדא, וכונתו שטועים בהכי אבל לא שכ"ה להלכה. או", דמייירי במי שמדליקין עליו. וג"ז דחוק]. ובכ"מ שיש חשש בזיו מצוה כשמדליק והולך מיד. וראה גם שו"ת שיעקב סב"כ. מנוחה וקדושה ע' קס. וכבר העירו שר"ה פתילות ושמיני שאין מדליקין בשבת אין מדליקין בחנוכה, ומהם שהטעם שמה יניח ויצא. ויש שכתבו גם מצד שמירה, כפ"ס השו"ע חו"מ סתי"ח ס"ב: שהי' לו לישב ולשמור. וראה גם תויו"ט ב"ק ספ"ו. ובכמה ספרים נת' גם ע"ד הדרוש (ראה אמרי פינחס ש"ד ס"ה. שפ"א מקץ תר"מ. ייטב פנים מאמר הוד והדר אות י. ועוד). וראה סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 132 הע' 82. שיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ה. ועוד.

[ולהעיר בגוף הענין, שבהיום יום (כ"ה כסלו) נז' רק שהי' יושב בסמוך להנרות חצי שעה, ולא שהסתכל בהם, ובר"ד חנוכה צ"ג ריגא ש"ישיב בסמוך להם חצי שעה [ו] קרה שהי' לוח כותב אז". ושם שלאחר החצי שעה – שחפץ שידלקו 50 מינוט – הי' לומד גמרא בסמוך להם]. אלא שכו"ז סלסול וחיוב מצוה ולא מדינא (וראה גם שו"ת משנה"ה תנינא ח"א סתקל"ו). ועכ"פ, באופן המבואר בפנים, שפיר דמי.

מילואים ו (הערה 62):

בקשר לגובה המנורה הארנוכו בכ"ז במ"מ וציונים להלכה יומית אות תסז. והועתק כאן ממש:

למע' מג"ט: מקורו בראשונים, ראה מרדכי שבת סרס"ח. טור וב"י א"ח סתרי"א ב"ש מהר"ם מרוטנובור. והטעם, לפי שכל פחות מג' ה"ה כארעא סמיכתא – כ"ה בב"י. ובב"ח שאינו ניכר שבעה"ב הניחו שם. ובבלבוס ס"ו הוסיף באח"י הבריות משגיחין עליו וליכא פרסו"ר. וראה גם שמש"ש למג"א סק"ו.

ונחלקו הפוסקים אם יצא בדיעבד – ראה פר"ח, הובא בפמ"ג בא"א סק"ו ש"יצא. ובקיצור שו"ע סק"ט סי"ג שלא יצא. וכ"מ קצת מד' הלבוש לדליל. ובאמת, כ"מ כבר ב"ל הכלבו סמ"ד ואר"ח הל' חנוכה ס"ג.

אם אזלינן בתר שהלכתא אור גוף המנורה (הנרות) – שקי"ט בזה פ"ג. ולכא"ז תלוי בטעמים הנ"ל. וראה שו"ת מנחת יצחק ח"ו סס"ה סק"ב. קנין תורה ח"א סק"א סק"ב. להורות נתן ח"ד סס"ג סק"ח. שו"ת יען יוסף ח"ג סת"א סק"ג. וידוע שכך נהגו אצל כמה צדיקים במנורה גבוהה וגם הרצפה. ומהם, שהמנורה היתה נתונה בטעם על הרצפה. ובס' המנהגים ע' 70: מעמידים המנורה על כסא. ומשמע שהקפידו שגם גוף המנורה לא יהא על הרצפה (ללא הפסק), אא"כ נפרש שהכוונה להציא מהסכרא לדבק הנרות לכותל או לתלות המנורה (כבסידור אדה"ז שהוא "המנהג הנכון", אלא דקאי עמי"ש שם "בעיובי המזוזה בחלל הפתח"). ולהעיר מס' ליובאוויטש וחיילי ע"י 51.

למטה מי"ט: הטעם משום פרסו"ג, שדבר העשוי לאור אין דרך להניחו כ"כ למטה כמבואר בראשונים – ראה ברא"ש שבת פ"ב ס"ה. ועד"ז ברא"ש ב"ק פ"ו ס"ח. וכ"כ בר"י נ"ט ח"א. ובריטב"א שבת כא, ב – בכדי שיהא הוא נהרות ברשות אחת, שלמע' מי"ט ה"ז כרשות אחרת. וראה גם באר"א קצת, בשיטה להר"ן שם בשם הרא"ה והרשב"א. ואי סגי שגוף הנר למטה מעשרה – ראה במקו"ח בקיצור הלכות ס"ו שלמדקדקים גם ראשי הנרות למטה מי"ט.

[ויחכן שכוונתו למדקדקים בכללות הדיון דלמטה מי"ט, שהיה אינו מעכב, ולכמה פוסקים א"צ לזהר בזה). וכ"כ בכה"ח סקנ"ב עפ"י הפמ"ג דלקמן (בנוגע לכ' אמה), שצ' שהלכה היא למטה מי"ט. וראה גם ערוה"ש סוס"ב. (אבל שם משמע דמייירי באופן שהפמוט גבוה יותר מהשלהבת).

שו"ת דעת כהן סל"ב, עיי"ש ע"ד מנהג כמה גדולים וטובים שהקפידו על כך. וראה מנח"ש ס"ה. להורות נתן שם. ועוד.

אבל בלקט יושר הל' חנוכה שאם תחתון של הנר תתן יו"ד סיג. וידוע שכן הי' אצל כו"ז צדיקים במנורות הגבוהות (והיינו, לא רק הנר עצמו מ"א המנורה). ולהעיר

מ"ל יוס"ה: לקבוע המנורה למטה מ"א מהקרקע ולמע' מג"ט. ויחכן שכוונתו על שהלכתא. ובפני"ח שער החנוכה: שיכוון האדם כשמוירד ידו להדליק. ויל"ע. ובזמנינו שההגילות להניחה בפנים – ריטב"א שבת כא, ב ד"ה דחינין. מרדכי שבת סרס"ו. ועפ"ז – בא"ר סתרי"א סק"א. אבל ראה בב"י בדעת הטור. וראה מוש"ב סק"ז. ועוד. ולה"ע, בזמנינו שמדליקין במנורה מיוחדת לחנוכה

מו | לוח יומי, הלכה למעשה – ימי החנוכה ושפ"א

עוד טעמים... **ועוד**... וכפשוט דטובא גניז בוויז), ובמזל אלא ממך אל תדרוש, ואין אתנו יודע עד מה סוד הדברים, ועוד ועיקר שבנ"ל לפי הסוד צ"ל דוקא הדלקת מספר מ"ד נרות – מוקם גדול לומר שגם במדליקים במקום א', כדאי שלכאז"א היא שמש בפ"ע. וכדומה שכן המנהג פשוט. ועוד זאת מכיון שיש כמה טעמים שלא נתפרשו ("ועוד"), יתכן שלכמה מהטעמים צ"ל בדוקא כנ"ל.

מילואים ח (הערה 91):

וחקרוה שרים בימינו שמתמשים במנורות כסף שהם מוקצים מחמת ח"כ, שפ"צ צ"ל שוה יותר מהמנורה. ומש"כ בכ"מ דמהני כיון שחשוב יותר מהשלהבת, והנר טפל לשלהבת (ראה גם תוספת חיים לחי"א כלל ס"ד סק"ג. שרים מצויינים בהלכה לאאזמור"ר ספ"ט ס"ב בקו"א) – ע"ב, שהרי המנורה היא גם מוקצה מחמת עצמה מדין ממח"כ (ואולי ז"כ התורת שבת סרע"ט סק"ח). ואולי זהו הטעם האלו שהנהגו להניח תכשיטים דוקא (הובא בהע"ה הבאה). והמנהג להקטן להשתמש בחלה וכדומה. ודומה להפוסקים שלא פירשו, אף שגם בזמננו הדליקו בפמוטים מכסף מורה דלא ס"ל האחמרי בזה.

וכמה טעמים דבבר: א. כשנמורה משמשת גם לנוי אי"ז ממח"כ (ע"ש פ"ב הע' ר"ד. וראה בטלוליו שבת בסוה"ס בתשו"ת הגר"מ סק"ג). וי"א שבמציאות הנהוגה הרי בד"כ כלל ראויים ועומדים להשתמש בהם לשאר דברים ג"כ. וגם אין מקפידים שלא לטלטלה ממקום למקום. גם איכא למיסבר סברא, שפמוטים וכן מנורה עשויים רק לקבלה ואין מלאכתם לאיסור, שאין מלאכת איסור נעשית בהם עצמם, ועדיפי מנר שנחלקו ראשונים אם דינם ככשמל"א (ראה הגהות רעק"א למג"א סרע"ט סק"ב ולמג"א שש"י סק"ה), לפי שבד"כ מדליקים בכוסיות זכוכית, וממילא ל"ש ממח"כ שהוא רק בכשמל"א.

ב. אף שמנורה חשובה יותר מהחלה, החלות הן לצורך שבת וחשובים עבורו כעת יותר מהמנורה. וע"ד הטעם שהחלות מועילות בכל נר שחשובות ביחס לשלהבת. (ויש שר"ל גם שבימינו שמתמשים בנרות חשמליים החלות חשובות יותר. אלא שאי"ז מועיל לגבי הפמוטים. ועוד הלחן חנוכה אינו עבור השתמשות לאורו. אלא שעדיין אפ"ל כנ"ל, שהחשובות החלות נובעת מחמת היותן לצורך שבת).

ג. עוד יש לדון, והנה אף שפתילה היא בגדר מוקצה מחמת גופה, אחרי שהדליק בה טפלה להנר (ראה תוספת רעק"א משניות שבת ספ"ח. ח"ו רעק"א שבת מ"ז, א לתוד"ה הנה). ומקום שבת ע"ז"א גם במנורה, שאחרי ההדלקה משמשת לשלהבת. ובסגנון אחר שבשעה שמדליק בה ודאי ל"ש לומר שהיא בגדר ממח"כ שהיא משתמש בה, ונמצא שעמולם לא ירד על"י תורת ממח"כ איברא, שצ"ש לומר כן, שעיקר טעם ירד גדר מוקצה שבמנורה כשמשמשת לעיקר עיודה. ושאינו פתילה דלא חזי ולא מידי, וכשמשמשת בו שוב אינו כאבן. אבל במנורה אף שעי"י שימוש הוא בגדר כלי מ"מ הקצה דעתו ממנו מחמת ח"כ. ועדיין יש מוקם לומר, דל"ש גדר ממח"כ רק בדבר שאין לו השתמשות בש"ש מחמת חשיבותו, אבל במנורה כש מדליקים בה בע"ש אפ"שוקת השתמשות בשבת ככלי להנר. וכיון שמשמשת בו וגם דבר רגיל הוא להשתמש בו חזר דינו ככשמל"א. וק"ל.

עוד צ"ע, שאחרי שכבה הנר חוזר להיות ממח"כ, אא"כ נאמר שז"ל כמוקצה באמצע שבת. וי"ל באו"א קצת, דעדיף מינה בעבאופן זה המוקצה נמצא שם מאילין וממילא ואינו אפי' בסיס לשעתו, ודמיא לשכח (ראה רש"י ביצה ב, א לתוד"ה בית הלל. שבות יצחק מוקצה פ"ז סק"ב).

ד. ויש שדנו בשולחן שעיקרו עבור הסעודה שאני ומהני גם חלה, וטעמם שהנר אצ"ל על השולחן דוקא (ראה גם מנור"ט סרע"ז ב' קנה"מ סק"ז) בשא"כ החלה (ואו"ל הוא כעין כיסוי קדירה שאינו נעשה בסיס להטמנה המוקצה המונח עליו, שהכיסוי משמש לקדירה. והה"נ השולחן טפל ללחם). ובסגנון אחר שכיזון שהנרות הם שבביל הסעודה ה"ה פטלים לחלות שהן עיקר הסעודה. אלא שד"ז לא יושיענו לגבי נרות חנוכה ושמקומם על פסל או כסא. (וראה גם בהע"ה הבאה בשלילת סברא הנ"ל).

ה. עוד ראיתי לפי שכתב (גביע הכסף שש"ט פ"ו) שבמינה דבר היתר מעיקרא בכדי שיהא בסיס להיתר א"צ שההיתר יהא חשוב יותר. אלא שלא הביא מקור לדבר.

אבל להעיר דמהני כע"ז במאמר סרע"ט סק"ד (לדעת החובר דמהני תנאי).

ו. עוד סברא כתבו להקל, שהכסא אינו מתבטל למנורה מחמת חשיבותו (ראה פרישה סרע"ז סק"ד. א"ד שם סק"ח וסק"א). אמנם, למעשה לא קייל"ן הכי. וגם מסתבר שגם לדעת המקילים ל"ש לומר רק כן בנר של חרס וכדומה.

ז. ואולי יש לצרף גם השי' דתנאי מועיל. וגם בלא התנה – הא גופא שהניח דבר היתר שלא יהא בסיס הו"ל בהתנה

(ראה הגהות לבר"ש למג"א סרע"ט סק"ה ד"ה כאלו). ואף שיעלנין הפמוטים שהם ממח"כ ל"מ תנאי – לדעת רעק"א (בהגהותיו למג"א שש"ח סק"ט) דלא"י מינו דאיתקצאי בממח"כ לכאז"א מהני תנאי גם לטלטל לשו"ע סש"ח

ח. גם יש לצרף סברת רעק"א (בהגהותיו לשו"ע סש"ח ס"ה. וראה פמ"ג שש"ח במו"ר סק"ד. אבל ראה שר"ת רעק"א ס"ב שכתב להיפך. וראה גם פמ"ג שש"א במו"ר סק"ה) שבממח"כ מהני ככר או תינוק (לדעת יש מתירים דמתי בכשמל"א, ובמקום הפ"מ יש לסמוך על סברא זו (ראה שר"ת אדה"ז שש"ח ס"א)). ולכאז"א טעמו שעיקר ממח"כ מחמת היותו כשמל"א. ומכיון שאין סברא שהבסיס יהא חמור יותר מנוף המוקצה, מהני גם לגבי הבסיס. ולפ"ז

ההיתר שער"ז הבסיס מהני לא רק מדין בסיס לדבר המותר ודבר האסור כ"א מדין ככר או תינוק. ט. ומדאיתור להכי, י"ל עוד, לולא דמסתפינא, ובהקדם שלכמה דעות בכשמל"א אין דין בסיס כלל, ומכיון שכל ממח"כ נובע מחמת היותו כשמל"א ל"ש בזה גדר בסיס ג"כ. אבל לאידך בפמ"ג שש"ח במו"ר בפתיחה כתב להסתפק שבבסיס דממח"כ ל"מ דבר המותר כלל. אבל כל האחרונים כתבו להיפך בב' הפרטים, הן שיש דין בסיס בממח"כ והן שדבר המותר מועיל. וכן מוכרח גם משו"ע אדה"ז שש"ח ס"ה. [ובכל ה"ל מענה גם להעטנה שמנורות שלנו הן בגדר מנורה של פרקים שאסורות בטלטול מצ"ע, והוה נוסף לכך שכתבו כמה אחרונים דמנורות שלנו עדיפי ממנורה של פרקים].

מילואים ט (הערה 92):

יש שר"ל דלא מהני חלה או חפץ אחר כיון שסיבת הנחת הכסא במקום זה היא מעיקרו עבור החנוכי, ולא עבור הלחן. אבל כנ"ל כ"ה בכ"מ. ומוכרח כן גם מזה שדוקא בנר ל"מ לחם לפי שטפלה לשלהבת מחמת שעיקר שיעורה לכך, ומינה שכל שאין עיקרו לכך מהני. וה"ט לפי שהכסא אינו עשוי מעיקרו לנרות, אלא שכעת משתמש בו כאן עבודי הנרות. וראה גם בס' דברי יחזקאל החודש במקומו (שהביא מלוח דבר יום ביומו כ"ה כסלו) בהנהגת הרה"צ וכו' שמינאוהו שנהגו להניח תכשיטים על הספסל בע"ש להתייר טלטולו. (אמנם בלוח דבר יום ביומו גופא משמע שנהגו כן בכלל לתכשיטי מצוה ולא מחמת הטלטול. אבל שעמנו בשם הרה"צ וכו' מפשעווארסק שסמכו ע"ז להתייר הטלטול). ורק במגש יש להחמירו כיון שמעיקרו מיעיד לנרות, ומקא למנורה גופא דל"מ להניח דבר היתר ע"ג המנורה. וגם במגש הרבה מקילים. ולהעיר שגם בנוגע לנו, כתב במנור"ט סרע"ז סק"ז ועוד בטעמא דמילתא, דשאני נר שאא"פ לשלהבת ללא נר].

ויש שכתבו להחמיר בלחם דוקא, שכל עיקר הטעם דלחם מהני הוא על שלחם לצורך שבת חשוב יותר מנרות שבת, ובסגנון אחר שדוקא בשולחן שבת החלות הן העיקר, שהשולחן מתחילתו מיעיד לאכילה, משא"כ בנדוד"ז. וגם בזה סתמית כל האחרונים דלא כוותיהו, ושמועיל בכל גווי. וכן מוכרח גם מנוף הדין שבנר ל"מ הנחת לחם, והוא רק מחמת שעיקרו לשלהבת כנ"ל, אבל אלה"א מילין בתר חשיבות גרידה. ואפשר להכריח ד"ז גם מזה של"כ הפוסקים בטעמא דמילתא דמהני ככרות לפי שהשולחן טפל (כבכיסוי קדירה שמשמש לקדירה ואינו נעשה בסיס מה"ט – ראה בהע"ה הקודמת).

הן אמנם, שבמח"ש סרע"ט סק"ה כתב חלק דשאני שולחן שעשוי לאכילה. והיינו בהבנת ד' המג"א סרע"ז סק"ח דמהני הנחת ככרות על השולחן, שאינו סותר מש"כ בשו"ת הריב"ש ס"צ"ג שאין לחם שבנר מועיל לטלטל הנר לפי שהשמן שבנר חשוב יותר מההיתר לפי שצריך למצוות, ולא אמרינן הכי דבר במנורה העשוי לנו אבל בשולחן העומד לאכילה לא. ובהד"ח (דיני בסיס לדבר האסור ס"ד וס"ז) נ' שדרך גם כע"ז, דה"ט דל"מ לחם במנורה לפי שא"צ לו שיהיה הלחם מונח במנורה, אבל על השולחן צריך שיהיו הככרות מונחים שם. ונראה שבזה

שכ"ז רק לכתחילה, משא"כ היכא דאמ"ר באו"א. ובסגנון אחר, דשאני הכא שעושה כן בכדי שלא לפגום בס"ת שני וכן שלא להוסיף על הקרואים. ועדיף לקרוא בס"ת ולחוש לפגמו של שני אף שמחמת זה קורא בחד פרשה בתרי ס"ת. ותו, ש"ל דכ"ע מודו שבכה"ג אין לחוש לפגמו של ראשון, שיודעים ומכירים שקורא בשני מפני כבודו ולא להוציאו בחנם. וראה ע"ד בברכי"א או"ח סי' קמד סק"ג. וכן במקרא קדוש יוטעם ע"ב סי"א ושם סק"ז (והב"ד בשלח הקריאה (הוצאה שני) ס"ג ס"ג במסגה"ש סק"ד (ובטעות נדפס ע"ש סק"ב) בנוגע לר"ח גרידא והוציאו ב' ס"ת בטעות שקורא תלתא גברי וראשון ורביעי קורא בשני. והה"נ בעניינו. וראה ש"ר יעב"ר יוסף שווארץ סוסי' לו.

ובגוף הענין, אף שבש"ר"ת שבה"ל ח"ו ספ"ו הדר הוא לכל חסידיו (במקצת עכ"פ) וכתב ליישב דברי הצור יעקב – לפענ"ד להצדיק הצדיק דמתיקרא, שדבריו הראשונים עיקר, חדה למעשה כבר נפקסה הלכה בשו"ע שאין משגיחין

בחנוכה ואין לנו לזוז מהכרתה כל הפוסקים. ועוד, שבלא"ה צ"ע לדידי ולדכותי מש"כ שם (ובארוכה בשו"ת שבה"ל ח"א סי' קצב) תלות בשינוי גירסאות (במגילה כט, ב) אם "אין משגיחין בחנוכה כל עיקר" או "אין משגיחין בחנוכה ור"ח עיקר", וכאילו נחלקו בזה ראשונים (אבל ראה הגהות הב"ח שם), ושפס"ד שו"ע עולה יפה רק לדעת הרוקח סרי"ב דייחידא הוא – שנוסף על הרוקח וגודל התמי' שבדבר, העיקר (וראה בהבא לקמן גם שו"ת אהל יששכר ס"א. וראה גם בקובץ קול תורה הנ"ל) שהלכה זו הובאה למעשה לא רק ברוקח (והר"ע כתב לפני"ז כי האי

לישנא "אין משגיחין בחנוכה תחילה אלא ר"ח עיקר") אלא גם מפני בית מדרשו של רש"י – למרות מה שפי' בגמרא שהכוונה שאין משגיחין לעשות עיקר – ובכל ספרי דבי רש"י – שו"ת רש"י סי' קכז. ס' הפרדס סכ"ב (אף שהו"ע גרס בגמ' "ור"ח עיקר" – ראה שם סכ"ד. ומ"מ, כאן כתב שאין משגיחין כל עיקר. וצ"ע מש"כ בשו"ת שבה"ל שם שבהא"ר דלא ס"ל להפרדס כפס"ד הרוקח, שהרי כ"ב להדיא הלהכה למעשה). סי' רש"י ששכ"ו. מחז"ו סר"מ, וכן בשבה"ל סי' קצ (למרות שגורס בגמ' "ור"ח עיקר". ואדרבה מינה הוכיח כן. ומכאן נדחה גם מש"כ שם בשו"ת שבה"ל בדעת הר"ף והרא"ש ודעת גרסי' "ור"ח עיקר") ובמהר"ל ועוד. וכן מציע בתוס' (מגילה כג, א ד"ח עה) שהביאו מדרשו לימדנו דוקא (אבל ראה הגהות הב"ח שם. מסורת הש"ס שם. וכ"כ בספרו שאילת שלום שאילתא כו בסופו. וראה מהרש"א שם שעמד בזה. וראה שו"ת פרח שושן או"ח כלל א ס"ח. כנה"ג בהג"ת סתרפ"ד סק"ח. ברכ"ש שם סק"ג. הגהות רעק"א לשו"ע שם. שו"ת בית אפרים סי"ח. עטרת חכמים או"ח סי'. שו"ת רביעא ח"ב סי' קיב. העמק שאלה לשאלות שם סק"ג. וכן בחידושי' במדומי שדה מגילה כט, ב) שאין משגיחין על עיקר, ומכאן שבש"ס שלנו ל"ג התוס' הכי, ואדרבה פי' להדיא (לקמן כט, ב) – ד"ה והלכתא) שהכוונה בגמרא "לעשות עיקר". ומ"מ אמת ס"ל דהכי הלכתא שאין משגיחין כל עיקר, ובהכרח לומר, שלדעתם הכל בכלל (וכ"מ קצת בביהג"א סתרפ"ד סק"ו. וז"ל שהבין בשו"ת נוב"י מהדו"ת או"ח סי"א סד"ה הראשונה), שמכיון שאין קריאת חנוכה עיקר להקדימה לר"ח, מכאן גם שבמקום טעות נדחית לגמרי, ודקדקו למרא' קריאת המועדים מאיזה טעם שיהי' (ראה שו"ת גו"ר או"ח כלל א סל"ה. מהר"י אסאד או"ח סר"ג. שו"ת מהר"ם שיק או"ח סשל"ד. שפ"א שבת כג, ב תוד"ה הדר).

ועוד בה שלישי', שסתמיים כל הפוסקים שרק כשהתחיל בקריאת הרביעי קורא חמישי בשל חנוכה, ומשמע דבלא"ה אינו קורא בשל חנוכה.

ועל ארבעה אשיבנו, שמה שחידש שם ליישב דעת הצור יעקב, שמותר להחליט לקרוא רביעי בשל ר"ח ועי"ז לגרום פגמו של שני בכדי שיהיה לאו"ח לקרוא חמישי של חנוכה, ומדמה לה לשו"ת הרמב"ן (הובא בר"ן שבת ג, א – בדפי ה"ף) באשתפך חמימי שמותר למול ולהכניס א"ע לסכ"ז בכדי לדחות שבת – וממה מאד, לד"ד כי עובלא לנא, ומהו ההיתר להכניס לאיסור והספה על הקרואים כשבקל יוכל לדחות של חנוכה (משא"כ במילה מחוייב כעת למול, ואין למצוא אלא מקומה שניתנה). ועוד להעיר מדעת חת"ס בשו"ת אה"ע ס"א, דע"כ לא קאמר הרמב"ן הכי כ"א במילה, שספק אם יצטרך אח"כ לחמם מים משא"כ כשבדאי יגרום איסור.

וראה גם בשבה"ל מועדים לחנוכה ח' סוגיות ס"ג בסר"ד מה שהוסיף הר"ע בתשו' הג"ל דעתו למעשה.

לתוון בין ד' הריב"ש לד' המג"א. וכל' המג"א: כלומר, אמנם, בכמה אחרונים נראה מדבריהם בתיוון ד' הריב"ש עם המג"א שאינו מטעם הנ"ל (ראה מנוה"ט שם. ועוד. ובמשנ"ב סרע"ז בשעה"צ סק"ח כתב להדיא שהמג"א חולק על הריב"ש. וכ"מ בכמה מהאחרונים (ראה הגהות לבו"ש. תוס"ש סק"ז. ועוד). וגם בשו"ע אדה"ז לא נז' כלל טעמו של הריב"ש). ועוד, שלד' המחזה"ש יוצא שא"צ שהלחם יא חשבו יתר. אבל בכ"מ פי' באו"א בד' המג"א, וגם בד' אדה"ז ברור מללו שהלחם מועיל מחמת חשיבותו לצורך שבת. ואף שמצינו כסברא הנ"ל גם באמרי דוד שש"ט לט"ז שם סק"א, מדבריו גופא מוכח שלא זהו העיקר. וראה גם שו"ת שבה"ל שו"ת סנ"ב ובתנ"ח העיר גם מ"ל אדה"ז. (וראה שו"ת נזר ישראל אעורבאן סל"ח סק"ד. ותו, שמד' אדה"ז בזה שהוסיף "לצורך שבת" במוסגר נראה בעליל שכיוון לד"ז גופא לתוון ד' הריב"ש והמג"א, ור"ל דה"ט שלחם מועיל להמג"א, אף שכתב הריב"ש להדיא דלחם ל"מ לפי שהשמן חשוב יותר, וכן דהכא מיידי שהלחם הוא לצורך שבת. אלא שכפה"ז נסתפק אדה"ז בד"ז אם להמג"א צ"ל דוקא לצורך שבת או לא, וכדרכו בקודש הכניסו במוסגר מחמת הספק (או כיון שמחדש הוא). ונמציו למדים שלאדה"ז א"צ להגיע לחידושו של המחזה"ש ולחלק בין שולחן למנורה באופן הנ"ל. והעיקר שהלחם חשוב יותר מחמת שהוא לצורך שבת (ולולא המוסגר, מהני גם כ"ל), וגם בספסל וכסא מהני. ועוד, שכ"ה לדינא שלחם קודם לנרות, וכש"כ לנו חנוכה (שנר ביתו עדיף מנ"ח מעיקר הדין. ורק שבימינו שמדליקים בפנים היינו הך).

ואעיקרו מילתא, גם לסברת המחזה"ש, נ"ל שכסא מיועד לנר, הן להניח עליו אוכלים והן לשאר דברים, ודמאי לשולחן שרגילים להניח עליו כל מיני חפצים. ובפרט בחנוכה שכמו שרגילים להניח עליו מנורה רגילים להניח עליו אוכלים בע"ש מה"ט גופא שלא יהא ביסי. ובסגנון אחר, שאף שאין דרך להניח חפצים על הכסא הרי גם אין דרך להניח שם מנורה, ושיום ההיתר והאיסור. ומה תאמר שבחנוכה רגיל להניח שם מנורה, הרי בשבת חנוכה רגיל שיהא שם דבר היתר. ומתיקרא לא נתכון במחזה"ש לומר שצ"ל דוקא לחם, שהרי גם שאר דברים חשובים מועילים, ועיקר דבריו דאנן שנו עשושי לשמן ולכן אין הלחם או שאר דבר נק' חשוב יותר משמן, אבל בלבד שאין לו יעוד יחוד ומתחילתו ודאי מהני, וכסתמת כל הפוסקים.

מילואים * (הערה 117):

אמנם, צ"ב בדעת שבה"ל (וראה גם בקובץ קול התורה תשרי תשע"ט), שהרי בקורא תרי גברי בתרי ספרי באתה הפרשה (משא"כ בחד עינא בשתי פרשיות דמותר) איכא למ"ד שיש לחוש משום פגמו של ראשון (כ"כ בשו"ת הר"י לבית הלוי ספ"ב. והו"ד בכנה"ג או"ח סי' קמד בהגה"ט סק"ד ובסתרפ"ד בהגה"ט סק"ב. ובפר"ח שם סק"ד חולק. והחרה החזיק ארש"ר בבית הראה למר"ש פלוטרנין ה"ל קריאת ס"ת (ו, א ואילן. ועיי"ש בפר"ח שהבין בדעת הר"י שצ"ל גם תרי עיני. וראה בית הראה שם (ז, א ואילן). ערך השולחן טייב סי' קמד סק"י). וראה פמ"ג סי' קמד בא"א סק"ט שנסתפק. וכתב שאפשר שהמג"א רמוז לזה. (וצ"ע בכוננת ומיתון. וראה ביאור בדא"פ בקובץ פולמוס למשה חו"ג ע' תשעה). והב"ד במשנ"ב שם סק"ט). ובנדו"ד ה"ז בגדר חד פרשה כיון שהוא המשך אחד (וכן מוכרח בשו"ת הר"י). אבל, מקום אתנו לחלק שאי"ז רק בפרשה אחת ממש (כן יל"פ עכ"פ בדברי הפמ"ג). ובדוחק י"ל (בפי' דברי הפמ"ג בקריאת בשו"ת הר"י ושאר הפוסקים שכתבו עז"ז). שכוונתו לקרוא אותה פרשה גופא ב"פ, שבכה"ג איכא פגמא שחוזר וקורא תנ"פ מה שקרא ראשון (ראה שו"ת מהרש"ם או"ח סי"ב. פר"ח או"ח סתנ"ה סק"ב). וראה נהר שלום שם סק"א שבה"ג מאן דשמע אתמורה יא תממה שכבר שמע זה הדבר בס"ת ראשון). והעיקר בכ"ב, דכיון דפלגותא דרבותא הוא, שיש מתירין בחד פרשה בתרי ספרי ויש אוסרין, ואין הכרעה ברורה בדבר (וראה לודא אמת ס"ה סמ"ט סק"ה. שלחן הקריאה (בהוצאה שני) ס"ב במסגה"ש סק"ע. כה"ע סי' קמג סק"ד. ועוד. וראה בקובץ הג"ל בארוכה. ושם ע' תשפ הוכיח במישור ד"ה המודיק מגילה שתשע"ד בשם הראב"ה (והב"ד בשו"ת ה"צ' מהדו"ח או"ח סעו"י סק"ב) כדעת הר"י הלוי, ולאידך בראב"ה גופי' שתקנ"ג בסו"ד מוכח כד' הפר"ח) יש לסמוך להקל בספק פגמו של ראשון, בכדי שלא לגרום להדיא פגמו של שני. ועוד, והוא העיקר,